

**Alūksnes novada
bibliotēka**

ALŪKSNES NOVADA BIBLIOTĒKU

GADA DARBA PĀRSKATS

2025

ALŪKSNE, 2026

Saturs

Pārskata perioda kopsavilkums.....	2
1. Vispārīgs bibliotēkas raksturojums.....	5
2. Finansiālais nodrošinājums	6
3. Materiālā un tehniskā stāvokļa vērtējums	8
4. Personāls	10
5. Pakalpojumu piedāvājums un pieejamība	15
6. Krājums	29
7. Darbs ar bērniem un jauniešiem	37
8. Novadpētniecība	47
9. Projekti	54
10. Publicitāte.....	57
11. Sadarbības tīkla raksturojums.....	60
12. Metodiskais un konsultatīvais darbs.....	66
Pielikums – fotomirkļi.....	70

Pārskata perioda kopsavilkums

- **Darba prioritātes, sasniegumi:**
  - Lasītprieka un lasītprasmes veicināšana;
  - Novadpētniecības darbs:
    - novadpētniecības konkurss “Aicinām iepazīt literāti Vītu Vīksnu!” un izzinoša ekspedīcija uz viņas dzimto Annas pagastu;
    - Digitālo objektu pārvaldības sistēmā tika uzsākta veidot Alūksnes novada bibliotēkas digitālā kolekcija “Alūksnes novadpētniecība”.
  - Latviešu grāmatai 500.
  - BIS Alise ieviešana Alekseja Grāvīša Liepnas pamatskolas bibliotēkā.
- **Jauni pakalpojumi, esošo pakalpojumu pilnveide**
  - Alūksnes novada bibliotēkā nodibināts un veiksmīgi darbojas lasītāju klubīnš “Iedvesmas avots”.
  - bibliotēkas iesaistījās un nodrošināja novada Iedzīvotāju padomes vēlēšanas, sniedza atbalstu un palīdzēja iedzīvotājiem nobalsot par kopienu izstrādātajiem pašvaldības līdzdalības budžeta konkursa projektiem.
- **Nozīmīgi/jauni projekti**

2025. gada nogalē atbalstīts Alūksnes novada bibliotēkas izstrādātais projekts “Spēļu bibliotēka - bibliotēkā”, kura realizācija noritēs 2026. gadā. Projekts tiek īstenots Eiropas Savienības Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) Latvijas Lauku attīstības un Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskā plāna 2023.–2027. gadam pasākuma “Kopienas spēcinošas un vietējās attīstības sekmējošas iniciatīvas” apakšpasākuma COLA 19.2 “Darbību īstenošana saskaņā ar sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju, tostarp sadarbības aktivitātes un to sagatavošana”.

Realizēts VKKF projekts “Rakstnieks + grāmata + lasītājs = lasītprieks – 6”, apstiprināts VKKF projekts “LALIGABAs autori Alūksnē”.
- **LG500 Kulminācijas gads – pirmajai grāmatai latviešu valodā 500**

Visās novada bibliotēkās tika atzīmēts šis tik svarīgais notikums latviešu grāmatniecības nozarē, rīkotas tematiskas grāmatu izstādes, radošas aktivitātes (grāmatzīmju darbnīca u.c.), grāmatu apskati un tikšanās ar autoriem, iedzīvotāji aicināti iesaistīties LNB akcijā “Mans grāmatplaukts”.

Alūksnes, Annas, Jaunlaicenes un Pededzes bibliotēkas 08.11.2025. piedāvāja iedzīvotājiem iespēju attālināti piedalīties svētku kulminācijas pasākumā “*Cauri tumsai ar grāmatu*”. Annas bibliotēkas vadītāja: “*Piedalīšanās svētku kulminācijas pasākumā, kaut attālināti, radīja sajūtu un pārliecību, ka latviešu grāmata tiek godāta.*”

Sagatavota prezentācija un apskats “Ko stāsta senās grāmatas” – par senākajām grāmatām novada bibliotēku krājumos. Alūksnes novada bibliotēkas speciāliste ar apskatu viesojās Jaunannas, Alsviķu, Jaunlaicenes un Māriņkalna bibliotēkās, arī Alūksnes novada bibliotēkā, kur tikās ar vietējo kopienu interesentiem, kuri stāstīja arī par savās dzimtās svarīgākajām grāmatām. Atziņa – interese par grāmatniecības vēsturi ir liela, pārliecība, ka grāmata un bibliotēkas ir stabilas vērtības un tās ir kopienu vienojošs spēks.

Bibliotēku darbinieki atzinīgi vērtē pasākumus, kas notikuši valsts mērogā, atzīmējot latviešu grāmatas 500gadi, un atzīmē, ka arī turpmāk ir nepieciešams atbalstīt visu mērogu jaunas iniciatīvas, kas saistās ar latviešu valodas un grāmatniecības attīstību (publikācijas, pētījumus, konferenču ciklus, sabiedrības iesaistes akcijas utt.).

Tā, piemēram, 2026. gadā – Annas bibliotēkas jubilejas gadā, bibliotēkas vadītāja kopā ar saviem apmeklētājiem plāno veidot savu grāmatu par Annas bibliotēkas vēsturi, notikumiem un cilvēcisko klātbūtni visu bibliotēkas pastāvēšanas laiku.

- **Mākslīgā intelekta (MI) izmantošana bibliotēku darbā**

Visbiežāk mākslīgais intelekts izmantots nepieciešamās informācijas meklēšanai, kopsavilkumu gatavošanai, tematu skaidrošanai, arī tulkošanai. Čatboti, piemēram, ChatGPT, Microsoft Copilot un Google Gemini, izmantoti kā palīgrīks publicitātes tekstu sagatavošanā vai rediģēšanā. Tomēr ģenerētais teksts parasti netiek izmantots kā gala versija – tas tiek pārskatīts un labots, jo bieži nepieciešami stilistiski vai saturiski precizējumi. Mākslīgā intelekta ģenerētais saturs galvenokārt kalpo kā iedvesmas avots – ideju, teksta fragmentu un atslēgvārdu iegūšanai, kas palīdz izstrādāt autora paša veidotu un pielāgotu tekstu. MI izmantots, meklējot idejas pasākumiem un nodarbībām, kā arī to satura plānošanā.

Ar čatbotu palīdzību dažkārt risinātas tehniskas problēmas darbā ar datoru. Tie sniedz saprotamus skaidrojumus un soli pa solim izklāstītas instrukcijas saistībā ar ikdienā izmantotām programmām un digitālajiem rīkiem.

Publicitātes vizuālo materiālu izveidei izmantota platforma “Canva”. Sniedzot e-pakalpojumus, reizēm izmantoti virtuālo aģentu ieteikumi un konsultācijas.

Mākslīgā intelekta rīku lietošana prasa personīgu ieinteresētību un iniciatīvu, kā arī nereti nozīmē papildu laika ieguldījumu ārpus tiešajiem darba pienākumiem. Arī pēc dalības kursos vai apmācībās ir nepieciešams patstāvīgi izmēģināt un praktiski pielietot iegūtās zināšanas, lai labāk izprastu rīku iespējas un izvērtētu, kuras no tām var būt noderīgas ikdienas darbā.

Bibliotekārajos darba procesos (datu bāzu veidošanā, digitalizācijā u.c.) MI rīki vēl netiek izmantoti.

- **Bibliotēku iesaiste sava reģiona ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā**

Novada bibliotēkas ir pašvaldības daļa un ar savu devumu piedalās novada ilgtspējas mērķu sasniegšanā. Pārskata periodā bibliotēkās organizēti digitālo prasmju un medijpratības pasākumi, ikdienā tiek nodrošināts atbalsts iedzīvotājiem e-pakalpojumu izmantošanā. Bibliotēkās, piedāvājot kultūras un izglītojošus pasākumus dažādām vecuma grupām un mērķauditorijām, tiek veicināta kopienas saliedēšana, tiek nodrošināta bibliotēkas telpu pieejamība vietējām iniciatīvām, nevalstiskajām organizācijām un kopienu grupām, tādējādi stiprinot sociālo aizsardzību un iedzīvotāju līdzdalību. Tika popularizēta zaļā domāšana, piedaloties vides sakopšanas talkās un piedāvājot resursus par ilgtspējīgu dzīvesveidu, noorganizēta ekskursija jauniešiem uz saules elektrostaciju un dabas objektiem Cēsu novadā, lai iepazītu alternatīvās enerģijas iegūšanas iespējas un diskutētu par bioloģiskās daudzveidības nepieciešamību. Lai aktivizētu vietējās kopienas cilvēkus, noorganizēti 2 izzinoši iedvesmas braucieni pie novada mazajiem uzņēmējiem. Tiek turpināta novadpētniecības materiālu vākšana, digitalizēšana un popularizēšana, atbalstot Alūksnes novada kultūrvēsturiskās identitātes saglabāšanu un stiprinot lokālo identitāti. Bibliotēku darbinieki piedalās vides sakopšanas talkās, šķiro atkritumus un rosina to darīt arī citiem.

- **Lasītveicināšanas aktivitātes**

- ar VKKF atbalstu realizēts lasītveicināšanas projekts “Rakstnieks + grāmata + lasītājs = lasītprieks – 6”, kuru rezultātā jaunākās paaudzes lasītājiem bija iespēja satikt 6 Latvijā pazīstamus grāmatu autorus;
- VKKF apstiprinājis projektu “LALIGABAs autori Alūksnē”, uzsākta tā realizācija;
- noorganizēti Grāmatu svētki;
- Malienas, Mārkalnes un Mārupes bibliotēku kopīgi organizētās 3 vasaras lasīšanas aktivitātes ģimenēm ar bērniem “Pikniks ar pasaku”; Jaunlaicenes bibliotēkas organizētais vasaras lasīšanas piedzīvojums ģimenēm ar bērniem “Ar grāmatu pie dabas”: pārgājiens ar uzdevumiem “Zīļuka ceļojums”, katrā bibliotēkā notikusi kāda lasīšanas veicināšanas aktivitāte;
- nodibināts lasītāju klubiņš “Iedvesmas avots” Alūksnes novada bibliotēkā;
- Māriņkalna bibliotēkā darbojas “Vasaras lasītāju klubs” bērniem;

- visas novada bibliotēkas iesaistījušās lasītveicināšanas programmā „Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2025”.

- **Citi aktuāli jautājumi**

Apstākļos, kad Alūksnes novadā joprojām turpina samazināties iedzīvotāju skaits, pašvaldība izvērtē tās rīcībā esošo ēku, telpu noslodzi un optimālu izmantojumu. Tādējādi pārskata periodā tika apsekoti pašvaldības īpašumi Liepnas, Mālupe un Jaunannas pagastos, tai skaitā – apmeklētas minēto pagastu bibliotēku ēkas/telpas, tautas namu ēkas u.c., lai spriestu par efektīvu pašvaldības īpašumu apsaimniekošanu un iespējams – bibliotēku pārvietošanu.

23.12.2025. Alūksnes novada pašvaldība pieņēma lēmumu par Alūksnes novada bibliotēkas struktūrvienības “Liepnas bibliotēka” un Liepnas VPVKAC adreses maiņu – tās ar 15.01.2026. tiek pārceltas no esošajām telpām Alekseja Grāvīša Liepnas pamatskolas ēkā uz pagasta apvienības pārvaldes ēku adresē “Liepziedi”, Liepna, jo esošās bibliotēkas telpas būs nepieciešamas skolas vajadzībām, tā kā pašvaldība plāno slēgt izmantošanai vienu no skolas korpusiem nelielā skolēnu skaita dēļ.

1. Vispārīgs bibliotēkas raksturojums

- **Īss situācijas apraksts**

Alūksnes novada teritorijā ietilpst 16 administratīvās vienības – Alūksnes pilsēta un 15 pagasti. Saskaņā ar Pilsfonēmas un migrācijas lietu pārvaldes datiem Alūksnes novada teritorijā uz 01.01.2026. reģistrēti 14 101 iedzīvotājs (- 153, salīdzinot ar 2024. gadu), tai skaitā - Alūksnes pilsētā – 6546 iedzīvotāji (-134 salīdzinot ar 2024. gadu). Iedzīvotāju skaits, salīdzinot ar 2024. gadu, novadā kopumā samazinājies par 1,1%, Alūksnes pilsētā par 2%.

Pārskata periodā Alūksnes novada publisko bibliotēku tīklā izmaiņas nav notikušas - turpina darboties 17 publiskās bibliotēkas – Alūksnes novada bibliotēka un 16 tās struktūrvienības – bibliotēkas pagastos. Katrā novada pagasta teritorijā darbojas pa vienai Alūksnes novada bibliotēkas struktūrvienībai, izņemot Jaunalūksnes pagastu, kurā tās ir 2, savukārt struktūrvienībai “Alsviķu bibliotēka” ir pakalpojumu sniegšanas vieta Strautiņos. Visas bibliotēkas darbojas uz pilnu darba slodzi, izņemot struktūrvienību “Kalncempju bibliotēka”, kura atvērta apmeklētājiem 8 h nedēļā un tās lietotāju apkalpošanu veic struktūrvienības “Jaunannas bibliotēka” vadītāja.

14 pagastu bibliotēkas sekmīgi turpina darboties arī kā Valsts un pašvaldības vienotie klientu apkalpošanas centri (VPVKAC), pierādot, ka pašvaldības lēmums - izveidot VPVKAC uz bibliotēku bāzes, ir sevi attaisnojis.

Alūksnes novada bibliotēka ir Alūksnes novada pašvaldības iestāde, tās struktūrvienības – pagastu bibliotēkas ir bez juridiskas personas tiesībām, bet ir Bibliotēku likuma noteiktajā kārtībā reģistrētas Kultūras ministrijas Bibliotēku reģistrā. Visas bibliotēkas ir akreditētas.

Alūksnes novadā darbojas 3 vispārīzglītojošās izglītības iestādes - Alūksnes pilsētā – Ernsta Glika Alūksnes valsts ģimnāzija un 2 pamatskolas novada lauku teritorijā – Ziemeļu pamatskola un Alekseja Grāvīša Liepnas pamatskola. Visās skolās lielākā vai mazākā apjomā tiek nodrošināti arī bibliotēkas pakalpojumi.

Alūksnes novada bibliotēka pilda reģiona galvenās funkcijas attiecībā uz Alūksnes novadā esošajām bibliotēkām, turpina sniegt atbalstu Smiltenes novada 4 bibliotēkām, kuru krājumi tiek atspoguļoti Alūksnes reģiona bibliotēku kopkatalogā.

Par bibliotēkas lietotājiem iesaistīti 33,3% novada iedzīvotāju, Alūksnes pilsētā- 25,6%.

Tabula “Alūksnes novada bibliotēku sadarbības modelis”

Bibliotēku sadarbības modelis reģionā	Atzīmēt atbilstošo
Centralizēts	x
Decentralizēts	
Jaukta tipa	

Novadā darbojas centralizēts publisko bibliotēku tīkls, kas nodrošina efektīvu struktūrvienību koordinēšanu, resursu racionālu izmantošanu, veicina darbinieku profesionālo izaugsmi un garantē vienlīdzīgu piekļuvi kvalitatīviem pakalpojumiem visā novada teritorijā.

- **Izmaiņas bibliotēku darbībā pārskata periodā**

Publisko bibliotēku tīklā izmaiņas nav notikušas.

- **Bibliotēku akreditācija**

Pārskata periodā Alūksnes novadā nav notikusi publisko bibliotēku akreditācija, notiek darbs pie akreditācijas komisijas ieteikumu izpildes.

Sagatavoja Iveta Ozoliņa, Alūksnes novada bibliotēkas direktore

2. Finansiālais nodrošinājums

Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību pamatdarbību nodrošina Alūksnes novada pašvaldības finansējums un ieņēmumi par bibliotēkās sniegtajiem maksas pakalpojumiem. 14 bibliotēkās esošo VPVKAC uzturēšanai tiek saņemta valsts budžeta dotācija, kas ir 1200 EUR katram klientu apkalpošanas centram, kā arī papildus finansējums par sniegtajiem valsts e-pakalpojumiem.

Alūksnes novada bibliotēka saņēmusi finansējumu no Nodarbinātības valsts aģentūras - algotajiem sabiedriskajiem darbiem – jaunieša nodarbināšanai vasarā – 792 EUR, šim mērķim piešķirts papildus finansējums arī no pašvaldības.

Alūksnes novada bibliotēka 2 projektu realizēšanai saņēmusi Valsts Kultūrkapitāla fonda finansējumu - 2700 EUR, kas izlietots rakstnieku autoratlīdzībām.

Bibliotēku ieņēmumi par sniegtajiem maksas pakalpojumiem: melnbalto un krāsaino kopiju un izdruku izgatavošana, dokumentu skenēšana, vēstures krātuvju ekspozīciju apmeklējums, dokumentu laminēšana, pārskata periodā ir nelieli – 1663 EUR 1566 EUR (+97 EUR, salīdzinot ar 2024. gadu), no kuriem 50% ir Alūksnes novada bibliotēkas ieņēmumi.

Alūksnes novada pašvaldības bibliotēkām piešķirtais finansējums gadu no gada ir stabils, ar nelielu tendenci pieaugt, tas nodrošina bibliotēku pamatdarbību, ierobežots ir finansējums attīstībai. 99,75 % no finansējuma ir bibliotēku kārtējie izdevumi - atalgojumam, ēku, telpu, iekārtu uzturēšanai, krājuma komplektēšanai, preču, pakalpojumu iegādei. Pārskata periodā tikai 0,25% no kopīgajiem izdevumiem ir kapitālie izdevumi – Alūksnes novada bibliotēka iegādājusies 2 datorprogrammas.

Pašvaldība noteikusi stingru kārtību, kā iestādēs veicamas preču vai pakalpojumu iegādes (tirgus izpētes, iepirkumi, saskaņojumi ar izpilddirektoru u.c.).

Pārskata periodā bibliotēku kopējie izdevumi, salīdzinot ar 2024. gadu, samazinājušies par 0,5%, kas lielākoties saistās ar vairāku darbinieku ilgstošu darba nespēju.

Pieaudzis finansējums atalgojumam, jo no 01.01.2025. darbinieku darba samaksa vidēji katram darbiniekam tiek paaugstināta par 2%, atsevišķu saimniecisko darbu veikšanai slēgti uzņēmuma līgumi.

Krājuma komplektēšanai paredzētais finansējums – stabils (+0,88%).

Pārskata periodā Alūksnes novada bibliotēka 2 projektu realizēšanai saņēmusi Valsts Kultūrkapitāla fonda finansējumu - 2700 EUR, kas izlietots rakstnieku autoratlīdzībām.

Tabula “Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību izdevumi”

	2023.	2024.	2025.	+/- salīdzinot ar iepriekšējo gadu (%)	
				2023./2024.	2024./2025.
Izdevumi kopā (EUR)	364785	418946	416857	+ 14,85%	- 0,5 %
Darbinieku atalgojums (bruto)	214213	237783	247202	+ 11 %	+ 3,96 %
Krājuma komplektēšana	36109	42823	43198	+ 18,59%	+ 0,88%

Tabula “Alūksnes novada bibliotēkas izdevumi”

	2023.	2024.	2025.	+/- salīdzinot ar iepriekšējo gadu (%)	
				2023./2024.	2024./2025.
Izdevumi kopā (EUR)	296805*	331165*	345477*	+ 11,58 %	+4,32 %
Darbinieku atalgojums (bruto)	214213*	237783*	247202*	+ 11 %	+3,96 %
Krājuma komplektēšana	6911	9664	9914	+39,84	+2,59%

* saistībā ar novada bibliotēku tīkla darbības centralizāciju, Alūksnes novada bibliotēkas atalgojuma izdevumos iekļauts arī struktūrvienību (pagastu bibliotēku) darbinieku atalgojums

Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību izdevumi novadā kopumā 2025. gadā ir*:

- uz 1 novada iedzīvotāju – 29,56 EUR (+ 0,17 EUR, salīdzinot ar 2024. gadu);
- uz 1 bibliotēku lietotāju – 88,58 EUR (+ 0,06 EUR);
- uz 1 fizisko bibliotēku apmeklējumu – 7,50 EUR (- 0,27 EUR).

*Aprēķināts, ņemot vērā PMLP statistikas datus par iedzīvotāju skaitu Alūksnes novadā uz 01.01.2026. un uz 01.01.2025.

Sagatavoja Iveta Ozoliņa, Alūksnes novada bibliotēkas direktore

3. Materiālā un tehniskā stāvokļa vērtējums

- **Jaunu ēku būvniecība**

Jaunu bibliotēku ēku būvniecība pārskata periodā nebija plānota, arī 2026. gadā – nē.

- **Telpu paplašināšana, bibliotēku pārvietošana uz citām telpām, ēku rekonstrukcijas projekti un remontdarbi**

Pārskata periodā neviena Alūksnes novada bibliotēka savu atrašanās vietu nav mainījusi, tās turpināja darbu jau esošajās telpās.

Apstākļos, kad novadā joprojām turpina samazināties iedzīvotāju skaits, Alūksnes novada pašvaldība izvērtē tās rīcībā esošo ēku, telpu noslodzi un optimālu izmantojumu, vienlaicīgi domājot par to, kā nodrošināt iedzīvotājiem kvalitatīvus un visiem pieejamus pakalpojumus, saimniekojot atbildīgi un ekonomiski. Tādējādi pārskata periodā tika apsekoti pašvaldības īpašumi Liepnas, Mārupes un Jaunannas pagastos, tai skaitā – apmeklētās minēto pagastu bibliotēku ēkas/telpas, tautas namu ēkas u.c., lai spriestu par efektīvu pašvaldības īpašumu apsaimniekošanu un iespējams – bibliotēku pārvietošanu.

Tā rezultātā 23.12.2025. Alūksnes novada pašvaldība pieņēma lēmumu par Alūksnes novada bibliotēkas struktūrvienības “Liepnas bibliotēka” un Liepnas VPVKAC adreses maiņu – tās ar 15.01.2026. tiek pārceltas no esošajām telpām Alekseja Grāvīša Liepnas pamatskolas ēkā uz pagasta apvienības pārvaldes ēku adresē “Liepziedi”, Liepna, jo esošās bibliotēkas telpas būs nepieciešamas skolas vajadzībām, tā kā pašvaldība plāno slēgt izmantošanai vienu no skolas korpusiem nelielā skolēnu skaita dēļ. Liepnas bibliotēka turpmāk atradīsies pašvaldības īpašumā - ēkā, kuras telpās, neskaitot bibliotēku, darba vieta ir Alūksnes novada pagastu apvienības pārvaldes speciālistei, divas reizes nedēļā apmeklētājus pieņem Sociālo lietu pārvaldes sociālās palīdzības organizatore. Ēka atrodas pagasta centrā un tajā bibliotēkai būs nedaudz plašākas telpas, kas ļaus nodrošināt labākus apstākļus gan grāmatu krājuma izvietojumam, t. sk. krātuves izveidošanai retāk pieprasītājiem izdevumiem, gan VPVKAC darbībai, ir iespēja iekārtot atsevišķu zonu bērniem. Pārceļšanās uz minētajām telpām notiek 2026. gada janvārī.

Ar līdzīgu mērķi apsekotas bibliotēkas un citi pašvaldības īpašumi arī Jaunannas un Mārupes pagastos. Jaunannas pagastā domes vadība, Alūksnes novada bibliotēkas un citi pašvaldības speciālisti piedalījās pagasta iedzīvotāju sapulcē, kurā iedzīvotāju padomes pārstāvis un pagasta iedzīvotāji puda savus iebildumus par iecerētajām pārmaiņām un prezentēja savus priekšlikumus. Pašvaldība saņēmusi arī Liepnas un Mārupes pagasta iedzīvotāju vēstules, kurās iedzīvotāji nepiekrīt bibliotēku pārcelšanai. Katrs konkrētais gadījums tiek nopietni izvērtēts, lai panāktu maksimāli labāko risinājumu.

Viens no Alūksnes novada bibliotēkas mērķiem materiāli tehniskās bāzes jomā ir pakāpeniski visās bibliotēkās nodrošināt energoefektīvu apgaismojumu, uzstādot atbilstošus energoefektīvus LED gaismas ķermeņus. 2025. gadā apgaismojums uzlabots Alūksnes novada bibliotēkā Bērnu apkalpošanas nodaļā un Zeltiņu, Veclaicenes un Liepnas bibliotēkās, 2026. gadā plānots to veikt Alsviķu, Jaunalūksnes un Malienas bibliotēkās. Remontdarbi bibliotēkās nav notikuši ierobežotā finansējuma dēļ.

- **Iekārtas, aprīkojums, IKT nodrošinājums**

Bibliotēku materiāli tehnisko bāzi, izvērtējot bibliotēku vajadzības, katru gadu ir iespēja papildināt vai atjaunot pavisam nelielā apjomā – visbiežāk tās ir neatliekamās vajadzības bibliotēku darba sekmīgai nodrošināšanai. Tā, piemēram, pārskata periodā iegādāti 2 jauni mobilā tālruņa aparāti (Alūksne, Liepna), 2 svītrkodu skeneri (Alūksne), diktofons (Anna), plaukti bērnu grāmatu izvietojumam (Māriņkalns), biroja krēsli (Alūksne). Par kāda novadnieka ziedoto naudu Annas bibliotēka iegādājusies jaunu projektoru, portatīvo datoru un 8 saliekamos galdus aktivitāšu nodrošināšanai. 9 bibliotēkās nomainītas izkārtnes ar bibliotēku nosaukumiem.

Pārskata periodā būtisku izmaiņu informācijas tehnoloģiju nodrošinājumā bibliotēkās nav (+ 1 portatīvais dators un 1 projektor), kopumā Alūksnes novada bibliotēkā un tās 16 struktūrvienībās lietotājiem pieejamas 57 datortehnikas vienības, darbinieku rīcībā ir 34 datori.

48% no darbinieku datortehnikas un 26% lietotājiem pieejamās datortehnikas ir iegādāta pēdējos 3 gados un tas ir pateicoties valsts budžeta dotācijai un pašvaldības finansējumam VPVKAC izveidei pagastu bibliotēkās. Visās bibliotēkās pieejamas multifunkcionālās iekārtas melnbalto un krāsu izdruku nodrošināšanai.

2026. gadā plānota datortehnikas nomaiņa Alūksnes novada bibliotēkā.

Pārskata periodā bibliotēkās ievērojami biežāk tika konstatēti datu pārraides tīkla darbības traucējumi dažādu apstākļu dēļ, visbiežāk – pārraides iekārtu bojājumu dēļ. Bija atsevišķas situācijas, ka tīkla darbības atjaunošanai bija nepieciešams ilgāks laiks. Tā, piemēram, Bejas bibliotēkai datu pārraides tīkls nedarbojās gandrīz mēnesi, jo zibens rezultātā tika bojāta kāda iekārta, bet pakalpojumu sniedzējs šo problēmu varēja novērst tikai ilgākā laika posmā, meklējot jau citus tīkla darbības nodrošināšanas variantus, jo bojātās iekārtas nomaiņa izmaksāja ļoti dārgi, bet konkrētajā vietā interneta pakalpojumu izmanto tikai bibliotēka un vēl pāris klientu. Nākotnē – tā varētu būt zināma problēma, jo laukos iedzīvotāju kļūst aizvien mazāk, vienlaikus samazinoties pieprasījumam pēc interneta pakalpojuma.

Māriņkalna bibliotēkas vadītāja Linda Āle: *“Pašreizējais bibliotēkas IKT un programmatūras nodrošinājums ir morāli novecojis un tehniski ierobežots, tādēļ tas ir piemērots tikai apmeklētāju pamatvajadzību apmierināšanai: informācijas meklēšanai internetā, e-pakalpojumu izmantošanai un vienkāršai dokumentu apstrādei. Iekārtu zemā veiktspēja neļauj nodrošināt augstām tehniskajām prasībām atbilstošu darbu, tādēļ IKT resursu atjaunošana ir būtiska pakalpojumu kvalitātes saglabāšanai.”*

- **Materiālā un tehniskā stāvokļa vērtējums darbā ar bērniem un jauniešiem**

Bibliotēku materiālā un tehniskā stāvokļa vērtējums, kas attiecas uz darbu ar bērniem un jauniešiem ir apmierinošs, visās bibliotēkās iekārtotas lielākas vai mazākas zonas bērniem. Pārskata periodā atsevišķās bibliotēkās tika iegādāta jaunā galda spēle”Flow”, Māriņkalna bibliotēkā – 3 rotaļlietas (lācītis Ričijs Rū, pūce UCIPUCI, Tutas lapsa), kuras kopā ar grāmatām tiek izmantotas lasīšanas veicināšanas nodarbībās.

2025. gada decembrī Lauku Atbalsta dienestā apstiprināts Alūksnes novada bibliotēkas izstrādātais projekts “Spēļu bibliotēka - bibliotēkā”, kura ietvaros 2026. gadā pagastu bibliotēkās tiks nodrošinātas jaunas galda un lielformāta spēles, sēžammaisi, lieli spēļu kluči bērniem, 2 bibliotēkās – virtuālās brilles.

Alūksnes novada bibliotēkas Bērnu apkalpošanas nodaļa atrodas šaurās telpās. Lai nodrošinātu ērtāku un mūsdienīgāku vidi bērniem un jauniešiem, nepieciešami būtiski uzlabojumi, bet tā kā neskaidra ir turpmākā bibliotēkas atrašanās vieta, tad nebūtu lietderīgi veikt būtiskus ieguldījumus esošajās telpās.

- **Problēmas un to risinājumi materiālā un tehniskā stāvokļa jomā**

Materiāltehnikais aprīkojums ir būtisks bibliotēkas pakalpojumu nodrošināšanai, regulāra atjaunošana ir nepieciešama, bet ņemot vērā ierobežotās budžeta iespējas, pietiekami augstās izmaksas, tas tiek darīts pakāpeniski, iespēju robežās nomainot visnepieciešamāko aprīkojumu.

Nepietiekamā pašvaldības finansējuma dēļ un, neredzot iespēju piesaistīt šim mērķim ES programmu finansējumu, apturēts projekts, kas paredz jaunas mājvietas izveidi Alūksnes novada bibliotēkai. Tiek meklētas iespējas par cita pašvaldības īpašuma pielāgošanu bibliotēkas izveidei.

Sagatavoja Iveta Ozoliņa, Alūksnes novada bibliotēkas direktore

4. Personāls

- Personāla raksturojums**

Pārskata periodā izmaiņas personāla sastāvā nav notikušas. Alūksnes novada bibliotēkā un tās struktūrvienībās kopumā nodarbināti 23 bibliotekārie darbinieki, tai skaitā – Alūksnes novada bibliotēkā kā reģiona galvenajā bibliotēkā – 8 bibliotekārie speciālisti, tai skaitā – bibliotēkas direktore. Visi bibliotēkas speciālisti nodarbināti uz pilnām slodzēm.

2025. gadā neviens darbinieks profesionālās mācības nav uzsācis, visi darbinieki piedalījušies profesionālās pilnveides pasākumos. Māriņkalna bibliotēkas vadītāja RTU Liepājas akadēmija beigusi 72 h kursus “Pedagoģiskās darbības pamati” un papildus darbam pagasta bibliotēkā uzsākusi darbu arī kā Ziemeļu pamatskolas bibliotekāre.

Darbinieku sadalījums pēc izglītības: 52% jeb 12 darbiniekiem ir izglītība bibliotēku darba jomā, 8 darbiniekiem (35%) - maģistra, bakalaura grāds vai augstākā izglītība citā specialitātē, 3 darbiniekam (13%) vidējā profesionālā izglītība citā jomā.

Tabula “Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību darbinieku skaits un darba slodžu sadalījums”

Amata vieta	Darbinieku skaits	Darba slodze
Alūksnes novada bibliotēka (Alūksne)		
Direktore	1	1
Bibliotekārā darba speciālisti	7	7
Tehniskais darbinieks	2	0,7
Alūksnes novada bibliotēkas struktūrvienības – pagastu bibliotēkas		
ANB struktūrvienību vadītāji	15	15

Alūksnes novada bibliotēkā Alūksnē pārskata periodā nodarbināti 8 bibliotekārā darba speciālisti, tai skaitā - direktore. Izmaiņu pārskata periodā nav. Tehniskais personāls – telpu apkopējs uz 0,7 slodzēm. Ilgstošā prombūtnē (6 mēnešus) - 1 darbinieks, kas rada papildus slodzi citiem darbiniekiem.

Alūksnes novada bibliotēkas 16 struktūrvienībās (pagastu bibliotēkās) strādā 15 bibliotekārā darba speciālisti – struktūrvienību vadītāji uz pilnu darba slodzi. Viena darbiniece ir vadītāja un nodrošina apmeklētāju apkalpošanu gan struktūrvienībā “Jaunannas bibliotēka”, gan struktūrvienībā “Kalncempju bibliotēka”, kura lietotājiem klātienē atvērta 1 dienu nedēļā (iedzīvotāju skaits pagastā – 162). 14 Alūksnes novada bibliotēkas struktūrvienībās (pagastu bibliotēkās) darbojas valsts un pašvaldības vienotie klientu apkalpošanas centri (VPVKAC), kuru pakalpojumus sniedz struktūrvienību vadītāji.

Saimnieciskos darbus struktūrvienībās veic katra pagasta ēku un apsaimniekojamās teritorijas pārzinis, telpas uzkopj apkopējas, kuras ir Alūksnes novada pagastu apvienības pārvaldes darbinieki.

Tabula “Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību darbinieku izglītība”

Bibliotekāro darbinieku kopskaits	23
no tiem ar bibliotekāro izglītību	12
t.sk. maģistra grāds (arī pielīdzinātie maģistri)	2
t.sk. bakalaura grāds	1
t.sk. 1.līmeņa profesionālā augstākā jeb koledžas izglītība specialitātē	2
t.sk. III profesionālais kvalifikācijas līmenis	7
no tiem ar izglītību citās jomās	8
t.sk. maģistra grāds (arī pielīdzinātie maģistri)	4
t.sk. bakalaura grāds	2
t.sk. 1.līmeņa profesionālā augstākā jeb koledžas izglītība specialitātē	1
t.sk. augstākā izglītība (līdz 1993.gadam)	1
no tiem ar profesionālo vidējo vai vispārējo vidējo	3

Lai arī ar 01.01.2026. pašvaldība ir radusi iespēju nedaudz palielināt darbinieku atalgojumu, tomēr tas aizvien vēl nav konkurētspējīgs un nav pietiekošs. Struktūrvienību (pagasta bibliotēku) vadītāju mēnešalga no 01.01.2025. – 913 EUR, no 01.01.2026. – 962 EUR (+ 5,37 %, salīdzinot ar 2025. gadu). Alūksnes novada bibliotēkas speciālistiem, neskaitot direktori, vidējais atalgojums no 01.01.2025. – 901 EUR, no 01.01.2026. - 970 EUR (+7,66%, salīdzinot ar 2025. gadu).

Ilzenes bibliotēkas vadītāja: *“Bibliotēkas darbiniekam ir jābūt pilsoniski aktīvam, rosinot līdzdalību, stiprinot piederības sajūtu un saliedējot kopienu.”*

- **Finansējums personāla attīstībai. Citu iestāžu, organizāciju profesionālās pilnveides pasākumu apmeklējums**

Finansējums, kas tika tērēts personāla attīstībai – profesionālajai pilnveidei - ir neliels, jo ļoti plaši tika izmantotas iespējas piedalīties bezmaksas klātienē un tiešsaistes profesionālās pilnveides pasākumos.

Finansējums profesionālajai pilnveidei no Alūksnes novada bibliotēkas budžeta pārskata periodā ir ~845 EUR, tai skaitā dalības maksas, komandējuma un transporta izdevumi. Apmaksāti kursi “Izstāžu plānošana un dizains bibliotēkās” Ilzenes bibliotēkas vadītājam un kursi “Sistēmas ALISE pārvaldība” – Alūksnes novada bibliotēkas darbiniecei. Pieredzes brauciena uz Gulbenes novada kultūrvietām izmaksas segtas no projekta par centra Europe Direct Gulbene darbību bibliotēkā.

2025. gadā visi Alūksnes novada bibliotēkas speciālisti aktīvāk vai mazāk aktīvi ir piedalījušies citu institūciju organizētajos un piedāvātajos profesionālās pilnveides pasākumos – kopumā 64, lai pilnveidotu savas profesionālās kompetences un nodrošinātu iedzīvotājiem sniegto pakalpojumu kvalitāti un attīstību. Pārsvārā izmantotas bezmaksas apmācību iespējas vai mācības, kuras finansē kāds no ES fondiem.

Profesionālai izaugsmei nozīmīgi un iedvesmojoši ir klātienē apmeklētie semināri un mācības, piemēram, Cēsu Centrālās bibliotēkas organizētā Vidzemes novadu bērnu un skolu bibliotēku darbinieku 23. konference “Bibliotēka - vieta katram, telpa visiem” Cēsu novadā, Valkas bibliotēkas organizētais LBB Vidzemes nodaļas 25. saiets “Bibliotēka bez robežām” Valkā, LBB 23. konference “Iesaiste, sadarbība, attīstība – bibliotēkas veiksmes pamats”, konference “Literatūras zināšanas lasītveicinātājiem” u.c.

Neizmirstams notikums pārskata periodā bija Latvijas pagastu bibliotekāru 7. kongress “Pagasta bibliotēka- kopiena: demokrātijai, ilgtspējai un saliedētībai” Balvos, kuru organizēja LNB, LBB sadarbībā ar Balvu centrālo bibliotēku. Alūksnes novada pašvaldības speciāliste Viktorija Avota kongresā prezentēja Alūksnes novada pašvaldības pieredzi, veidojot VPVKAC uz bibliotēku bāzes. Kongress bija lieliska iespēja smelties idejas un gūt iedvesmu turpmākajam darbam, satikt kolēģus no visas Latvijas.

Laikam jau vislielākās diskusijas bibliotēku darbinieku vidū raisījās par LNB organizētajā seminārā “BIBLIODOMA. Latvijas bibliotēkas un to krājumi kara ēnā: izaicinājumi, iespējas un atbildība” dzirdēto. Ļoti vērtīgs seminārs, apsveicami, ka tajā varēja piedalīties ne tikai klātienē, bet to vērot arī tiešsaistē! Paldies organizatoriem!

Ilzenes bibliotēkas vadītāja pārskata periodā piedalījās LBB Novadpētniecības sekcijas organizētajās tiešsaistes mācībās “Novadpētniecības skola”. Ilzenes bibliotēkas vadītāja Nora Ceriņa: “Šis nodarbību cikls tika veltīts novadpētniecības darbam bibliotēkā un aptvēra plašu tematu loku, sākot no novadpētniecības pamatiem un vēsturiskās nozīmes līdz praktiskām metodēm resursu izveidē, to pārvaldībā un popularizēšanā. Paldies LBB Novadpētniecības sekcijas vadītāja Guntai Grundmanei par sniegtajām zināšanām, praktiskajiem ieteikumiem un iedvesmu turpmākajam darbam! Svarīgi bija uzdotie mājasdarbi, lai praktiski tiktu nostiprinātas zināšanas. Noslēgumā katrs dalībnieki dalījās ar izveidoto prezentāciju “Mana bērniņa”, tas bija ļoti sirsnīgi un aizkustinoši, kas ļāva iepazīt katra dalībnieka personību”.

Aktuāls un interesants seminārs, kuru apmeklēja 3 Alūksnes novada bibliotēkas darbinieki, notika Valmieras Integritātajā bibliotēkā “Digitālā mantojuma dienas 2025:

digitalizācija, autortiesības un MI izmantojums”, kuru organizēja LNB, Valmieras Integrētā bibliotēka un Latvijas Bibliotekāru izglītības apvienība. Semināra galvenā tēma bija digitalizācijas process un datu kvalitāte, autortiesību aktualitātes un mākslīgā intelekta iespējas kultūras mantojuma jomā.

Viens darbinieks apmeklēja Latvijas Kultūras koledžas piedāvātās mācības “Izstāžu plānošana un dizains bibliotēkās”, viens – kursus “Sistēmas ALISE pārvaldība”, kurus nodrošināja SIA “Tietoevry Latvia”.

Lai bibliotēkās veicinātu pielāgotās literatūras izmantošanu, Alūksnes novada bibliotēka kopā ar Latvijas neredzīgo bibliotēku organizēja novada bibliotēku darbiniekiem informatīvu tiešsaistes tikšanos.

Darbinieki izmantojuši iespēju pilnveidot zināšanas, piedaloties Kultūras informācijas sistēmu centra organizētajās mācībās - darbnīcā "3td.lv grāmatu piedāvājumu izveide, izmantojot MI rīkus" un “DOM. Autortiesību pārvaldības un licencēšanas informācijas sistēmas (APLIS) lietošana”, bet tie speciālisti, kuri veido metadatus, piedalījušies LNB organizētajās mācībās par analītisko ierakstu veidošanu, katalogizāciju un priekšmetošanu, par darbu Digitālo objektu pārvaldības sistēmā (DOM) u.c.

Atzinīgi vērtējami visi Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bibliotēku attīstības centra, Bērnu literatūras centra, Latvijas Bibliotekāru biedrības organizētie profesionālās pilnveides pasākumi! Paldies organizatoriem, tas mums ir būtisks atbalsts ikdienas darbā!

Tā kā pārskata periodā notika pašvaldību vēlēšanas, tad bibliotēku darbinieki piedalījās informatīvajos semināros par tēmām, kas saistītas ar vēlēšanām: ”Pašvaldību vēlēšanas - līdzdalība un atbildība” (LNB), “Administratīvo resursu izmantošanas aizliegums priekšvēlēšanu aģitācijā” (Latvijas Pašvaldību savienība).

Darbinieki turpināja pilnveidot savas digitālās prasmes: 3 darbinieces apguvušas ES Atveseļošanas fonda projekta “Prasmju pilnveide pieaugušajiem” neformālās izglītības programmu “Digitālo risinājumu pielietošana mūsdienīgu procesu transformācijai” (80 tiešsaistes mācību stundas), apmācības realizēja biedrība „RITINEITIS”, pieaugušo neformālās izglītības centrs „Azote”. 12 darbinieki piedalījās VARAM realizētajās 3. līmeņa "Vidēja līmeņa digitālās pašapkalpošanās prasmes" mācību programmā, kas sniedza visaptverošas un padziļinātas zināšanas par e-paraksta, e-pakalpojumu un e-adrešu lietošanu, tādējādi nostiprinot darbinieku spēju droši un efektīvi darboties digitālajā vidē un nododot savas zināšanas ikdienā bibliotēku un VPVKAC apmeklētājiem. Izglītības programma atbilst DigComp 3. līmeņa mērķiem, nodrošinot dalībniekiem spēju izmantot sarežģītas digitālās prasmes un tehnoloģijas dažādās situācijās, kas veicina viņu aktīvu un drošu dalību digitālajā sabiedrībā.

Vērtīgas pārskata periodā bija Valsts administrācijas skolas tiešsaistes apmācības ES Atveseļošanas fonda projektu ietvaros par dažādām tēmām: “Lojalitātes un reputācijas izvērtēšana publiskajā pārvaldē: kritēriji, riski un tiesiskās sekas”, “Droša digitālā darba vide: kiberhigiēnas pamati publiskās pārvaldes darbiniekiem”, "Praktiskā kiberhigiēna: drošība digitālajā vidē ikdienas lietotājam", “Digitālie atkritumi. Vai jāsāk uztraukties?” u.c.

2 darbinieki piedalījušies Eiropas pieaugušo mācīšanās elektroniskās platformas (EPAL) vebināros “Digitālie atkritumi – kā mums tos nevairot?” un “Digitālās prasmes - kāpnes Tavai izaugsmei”.

Interesantas tiešsaistes mācības piedāvāja centrs Europe Direct Gulbene, kā plānot dzīvi digitāli: par laika plānošanas rīkiem, par Google kalendāru, Microsoft Outlook kalendāru u.c. Aizvien vairāk mūsu ikdienā saskaramies ar mākslīgo intelektu, tādēļ noderīgs bija Valsts kontroles organizētais tiešsaistes pasākums “Iedvesmas starts: MI iespējas publiskajā pārvaldē”, kurā tika izklāstīti situācijas izpētes rezultāti MI ieviešanas jomā, kā arī tika piedāvāti iedvesmas stāsti, lai iedrošinātu gan valsts un pašvaldības iestādes, gan privātos uzņēmējus u.c. interesentus turpināt meklēt risinājumus MI jomā, kas var palīdzēt uzlabot valsts pārvaldes efektivitāti un iedzīvotājiem sniegtos pakalpojumus.

Kā VPVKAC darbiniekiem regulāri tiešsaistes apmācības piedāvā Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija (VARAM). Tā pārskata periodā darbinieki piedalījušies mācībās par šādām tēmām: “Balsošana par līdzdalības budžeta projektiem”, gada ienākumu deklarāciju iesniegšana, E-adrese, E-rēķini, Valsts ieņēmumu dienesta e-pakalpojumi u.c., regulāri tiek informēti par aktualitātēm e-pakalpojumu jomā citās valsts iestādēs.

Darbinieki piedalās arī pašvaldības un dažādu nevalstisko organizāciju organizētajās mācībās, semināros. Annas bibliotēkas vadītāja: *“Pārskata periodā piedalījos semināros, kuros iegūtās zināšanas ir ļoti svarīgas visai sabiedrībai un varēju ar tām dalīties iedzīvotāju tikšanās reizēs, piemēram, par civilo aizsardzību, kibernetiķu, par dezinformāciju u.c.”*

Alūksnes novada bibliotēkas speciālisti seko līdzi informācijai par iespējām, ko piedāvā dažādas iestādes, organizācijas bez maksas pilnveidot profesionālās zināšanas un nodod to struktūrvienību vadītājiem, īpaši katram darbiniekam akcentējot tās tēmas, kuras būtu nepieciešams apgūt pirmām kārtām.

- **Bibliotēku darbinieku profesionālās pilnveides vērtējums specializācijā – bērnu un jauniešu apkalpošana**

Alūksnes novada bibliotēkas galvenā bibliotekāre metodiskajā darbā ļoti rūpīgi un atbildīgi seko līdzi piedāvājumam un informē kolēģus novada publiskajās un skolu bibliotēkās par iespējām papildināt profesionālās zināšanas, tai skaitā – arī darbā ar bērniem un jauniešiem.

Neiztrūkstošs ir ikgadējais Cēsu Centrālās bibliotēkas organizētās Vidzemes novadu bērnu un skolu bibliotēku darbinieku konferences apmeklējums. 2025. gada konferences tēma “Bibliotēka - vieta katram, telpa visiem”, no kuras bibliotēku darbinieki atgriezās ar vērtīgām atziņām: gan kā bibliotēka var kļūt pieejamāka ikvienam, gan kā paplašināt savu apmeklētāju loku, gan kā strādāt ar īpašajiem apmeklētājiem – bērniem.

Visi novada bibliotekāri piedalījās LNB Bērnu Literatūras centra organizētajā tiešsaistes seminārā “Startējam lasītveicināšanas programmas” un programmās “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2025” pieredzes apmaiņas tīmekļseminārā decembrī, kurā iegūta vērtīga kolēģu pieredze, kā veiksmīgāk strādāt ar žūrijas ekspertiem.

Nenoliedzami – ļoti iedvesmojoši ir LNB organizētie ikmēneša tīklošanās pasākumi darbiniekiem, kuri strādā ar bērniem un jauniešiem! Tā ir lieliska iespēja satikties neformālā gaisotnē, lai dalītos pieredzē, izrunātu aktualitātes un smeltos iedvesmu ikdienas darbam. Paldies to organizatoriem!

Alūksnes novada bibliotēkas organizētajos semināros darbinieki dalās gan savā pieredzē darbā ar bērniem un jauniešiem, gan ar dzirdēto semināros un konferencēs.

- **Problēmas un to risinājumi personāla jomā**

Nav noslēpums, ka, samazinoties iedzīvotāju skaitam, pašvaldība, saimniekojot ekonomiski un atbildīgi, veic dažādas strukturālas pārmaiņas. Tās, protams, skar arī bibliotēkas. Gandrīz visas bibliotēkas Alūksnes novadā veic arī VPVKAC funkcijas, tās ir galvenie starpnieki informācijas saņemšanā/nodošanā starp pašvaldību un iedzīvotājiem. No vienas puses, tas nenoliedzami stiprina bibliotēkas lomu un nozīmīgumu kopienas dzīvē, no otras puses – ievērojami papildina un dažādo veicamo darbu un pienākumu sarakstu, prasa no bibliotēkas darbinieka ļoti labas plānošanas un organizatora spējas, izcilas komunikācijas prasmes, daudzpusību, elastību, augstu stresa noturību (pienākumu daudzveidība un nepārtrauktā “pārslēgšanās” var būt nogurdinoša), palielina atbildību, arī - bailes kļūdīties utt. Ne visi darbinieki ilgstoši tam ir gatavi, biežāk slimo, draud izdegšanas risks.

Nozīmīgs šajā situācijā noteikti ir atbalsts darbinieku profesionālajai izaugsmei, jo labāk profesionāli būs sagatavots darbinieks, jo vieglāk viņam būs izpildīt veicamos pienākumus, tādēļ Alūksnes novada bibliotēka kā reģiona galvenā bibliotēka seko līdzi piedāvājumam tālākizglītības jomā, lai piedāvātu nepieciešamo reģiona bibliotēku darbiniekiem, kā arī pati organizē profesionālās pilnveides pasākumus, sarunas ar darbiniekiem, uzklusot viņu priekšlikumus, risinot problēmas, palīdzot un atbalstot konkrētās situācijās utt.

Nenoliedzami nozīmīga loma ir atalgojuma palielināšanai un motivācijas uzlabošanai. Lai arī pēdējos gados bibliotēku darbinieku atalgojums tiek palielināts, tas vidēji ir par 2- 5%

un atalgojums ir nekonkurētspējīgs: 2025. gadā pagastu bibliotēku vadītājiem– 913 EUR, Alūksnes novada bibliotēkas speciālistiem, neskaitot direktori, vidējais atalgojums – 901 EUR. Darbiniekiem, saskaņā ar novērtēšanas rezultātiem, tiek piešķirtas atvaļinājuma papildus dienas (5 līdz 7 darba dienas).

Sagatavoja Iveta Ozoliņa, Alūksnes novada bibliotēkas direktore

5. Pakalpojumu piedāvājums un pieejamība

- Galvenie rādītāji

Tabula “Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību pamatrādītāji”

	2023.	2024.	2025.	% salīdzinot ar iepř. gadu	
				2023./2024.	2024./2025.
Aktīvo lietotāju skaits	4 679	4 733	4 706	+1,2%	-0,57%
<i>t. sk. bērni līdz 18.g.</i>	1 297	1 253	1 292	-3,4%	+3,11 %
Bibliotēkas fiziskais apmeklējums	55 624	53 916	55 604	-3,1%	+3,13 %
<i>t. sk. bērni līdz 18.g.</i>	11 816	11 283	12 805	- 4,5%	+13,49%
Virtuālais apmeklējums	164 234	381 735	141 397	+132,4%	-62,96%
Fiziskā krājuma izsniegums	114 632	105 139	112 133	-8,3%	+6,65 %
<i>t. sk. grāmatas</i>	57 822	54 052	57 091	-6,5%	+5,62 %
<i>t. sk. periodiskie izdevumi</i>	56 571	50 642	55 015	-10,5%	+8,64 %
<i>t. sk. bērniem līdz 18.g.</i>	11 126	10 144	14 021	-8,8%	+38,22 %
Bibliotēkārāis aptvērums % no iedz. skaita novadā	32%	33%	33,2%	+	+
<i>t. sk. bērni līdz 18 g.</i>	55%	55%	59%		+
Iedzīvotāju skaits	14 632	14 462	14 153	-1,2%;	-2,14%;
<i>t.sk. bērni un jaunieši līdz 18 g.</i>	2 356	2 292	2 193	-2,7%	-4,3%

Tabula “Alūksnes novada bibliotēkas pamatrādītāji”

	2023.	2024.	2025.	% salīdzinot ar iepř. gadu	
				2023./2024.	2024./2025.
Aktīvo lietotāju skaits	1768	1675	1675	-5,3%	
<i>t. sk. bērni līdz 18 g.</i>	740	655	723	-11,5%	+10,38%
Bibliotēkas fiziskais apmeklējums	20255	19453	19587	-4%	+0,69%
<i>t. sk. bērni līdz 18.g.</i>	6819	5803	6510	-14,9%	+12,18%
Virtuālais apmeklējums	158360	354615	120 959	+123,9%	-65,89%
Fiziskā krājuma izsniegums kopā	37659	30444	35 836	-19,2%	+17,71%
<i>t. sk. grāmatas</i>	23428	20644	21813	-11,9%	+5,66%
<i>t. sk. periodiskie izdevumi</i>	14160	9420	13996	-33,5%	+48,58%
<i>t. sk. audiovizuālie izdevumi</i>	71	380	27	+435,2%	-92,89%
<i>t. sk. bērniem līdz 18 g.v.</i>	6438	4777	5824	-25,8%	+21,92
Bibliotēkārāis aptvērums % no iedzīvotāju skaita pagastā/pilsētā	25,5%	24,7%	25,3%	-	+
<i>t. sk. bērni līdz 18 g.</i>	64,8%	59,2%	68,4%	-	+
Iedzīvotāju skaits skaits*	6935	6776	6623	-2,3%	-2,26%
<i>t.sk. bērni un jaunieši līdz 18g.</i>	1141	1107	1057	-3%	-4.5%

* Izmantoti Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (turpmāk tekstā – PMLP) dati par iedzīvotāju skaitu pašvaldībās uz 01.07.2025.

Kopējais iedzīvotāju skaits Alūksnes novadā kopš 2023. gada ir sarucis par aptuveni 3,3% (no 14 632 uz 14 153), taču bibliotēku izmantojamības rādītāji saglabā stabilitāti. Migrācija un demogrāfija samazina kopējo iedzīvotāju skaitu, bet tie, kas paliek, bieži ir tie, kuriem

bibliotēku pakalpojumi ir īpaši nozīmīgi – ģimenes ar bērniem, seniori, studenti, arī attālināti strādājošie. Bibliotēkas kā droša, bezmaksas publiskā telpa kļūst arvien svarīgākas mazākos novados, pagastos, kur citu kultūras un izglītības iespēju ir mazāk. Protams, nav mazsvarīga pakalpojumu daudzveidība – tas, ka gandrīz visas bibliotēkas pagastos darbojas arī kā valsts un pašvaldības vienotie klientu centri, tiek piedāvātas dažādas aktivitātes, pasākumi, konsultācijas, tiek nodrošināta tehnoloģiju pieejamība.

Bibliotēku aktīvo lietotāju kopskaits ir gandrīz nemainīgs (-0,57%). Neskatoties uz iedzīvotāju skaita kritumu, bibliotekārais aptvērums pieaug (no 32% uz 33,2%). Tas pierāda, ka bibliotēka spēj piesaistīt un noturēt arvien lielāku daļu no esošajiem iedzīvotājiem un to piedāvātie pakalpojumi ir nepieciešami. Dati rāda, ka iedzīvotāji joprojām novērtē bibliotēku klātienē – fiziskais apmeklējums pieaudzis par 3,13%.

Neskatoties uz to, ka bērnu skaits novadā ir sarucis par 4,3%, bibliotēkām ir izdevies palielināt fizisko apmeklējumu bērnu vidū par 13,49%, panākt izsnieguma pieaugumu bērniem pat par 38,22%. Bibliotēkas bibliotekārais aptvērums bērnu vidū ir pieaudzis līdz 59%. Tas liecina par ļoti mērķtiecīgu darbu ar šo auditoriju, veiksmīgs darbs ar skolām un bērnudārziem – kopprojekti, lasīšanas veicināšanas programmas, tikšanās ar autoriem, tematiskie pasākumi, mērķtiecīga krājuma papildināšana ar bērnu un jauniešu literatūru, kas tiešām atbilst interesēm. Jāatzīmē arī, ka skolu bibliotēku resursu kapacitātes ir nelielas, skolēni vairāk papildus izmanto publisko bibliotēku.

Arī 2026. gadā jāturpina mērķtiecīga krājuma papildināšana bērniem un jauniešiem atbilstoši viņu interesēm, piedāvājot aizrautīgas lasīšanu veicinošas aktivitātes.

2025. gadā vērojama pozitīva tendence visos fiziskā izsnieguma rādītājos: kopējais izsniegums pieaudzis par 6,65%, periodisko izdevumu izmantošana augusi straujāk (+8,64%) nekā grāmatu izsniegums (+5,62%). Fiziskā krājuma izsnieguma pieaugums liecina, ka arī digitālajā laikmetā piekļuve kvalitatīvai un uzticamai informācijai, literatūrai fiziskā formātā ir pieprasīta, pieaugusi interese par uzticamiem informācijas avotiem, īpaši laikā, kad e-vidē ir daudz dezinformācijas. Protams, nav mazsvarīga arī krājuma aktualizēšana – ja bibliotēka regulāri papildina piedāvājumu, tas tieši ietekmē arī izsniegumu.

Fiziskā krājuma izsnieguma pieaugumu bibliotēku darbinieki skaidro arī ar cilvēku “digitālo nogurumu” – viņi meklē līdzsvaru starp ekrāniem un klātienes pieredzi, izvēloties lasīt fiziskos iespieddarbus.

• **Esošo pakalpojumu pilnveide**

Pārskata periodā bibliotēkas turpināja sniegt jau tradicionālos bibliotēkas bezmaksas un maksas pakalpojumus, kā arī sniegt VPKAC pakalpojumus - palīdzēt pagasta iedzīvotājiem saņemt vai risināt pašvaldības kompetencē esošus jautājumus, iegūt informāciju par pašvaldības pakalpojumiem, arī saņemt valsts iestāžu pakalpojumus.

Pateicoties Kultūras ministrijas piešķirtajam finansējumam, Latvijas Neredzīgo bibliotēka 2025. gadā uzsāka paplašinātu grāmatu palielinātā drukā un vieglajā valodā izdošanu. Šis pielāgots resursu krājums uz ilgāku laiku tiek nodots reģionu galveno bibliotēku un viņu pārraudzībā esošo pagastu bibliotēku rīcībā. Līdz ar to bibliotēka regulāri saņem pielāgotās literatūras kopas.

Daži no jaunumiem bibliotēku darbā:

Annas bibliotēkā izstāžu veidošanā tika iesaistīti iedzīvotāji ar savām domām par izstādes iekārtošanu un ar saviem radošajiem darbiem. Pasākumi, kuros tika runāts par pagasta vēsturiskiem notikumiem, ierakstīti digitālā formātā, kas vēlāk noderēs, pierakstot atmiņu stāstījumus un fotogrāfijās redzamo personu atpazīšanā.

Alsviķu bibliotēka organizēja pasākumu, kurā tika apvienotas dažādas paaudzes - seniori lasīja grāmatu un bērni klausījās senioru lasījumu un otrādi – bērni lasīja senioriem.

Jaunlaicenes bibliotēkā tika izveidots izstāžu cikls “Radīts Jaunlaicē”, izlikta 5 izstādes ar Jaunlaicenes pagastā tapušajiem darbiem.

Zeltiņu bibliotēkā notika radošās darbnīcas jeb adīšanas nodarbības “Uzadi sev ko jaunu”, kuru laikā tika adītas jakas, džemperi, dubultie dūraiņi. Izveidotajai draugu kopai

“Aktīvie un viedie” lietotnē WhatsApp nosūtītas aktuālākās ziņas par bibliotēkas darba laika izmaiņām, jaunajiem grāmatu iepirkumiem un pasākumiem.

- **Pakalpojumu attīstība, jauninājumi**

Nemot vērā Alūksnes novada bibliotēkas apmeklētāju vēlmes un ierosinājumus, 2025. gada janvārī tika dibināts Lasītāju klubiņš “Iedvesmas avots”. Reizi mēnesī grāmatmīļi pulcējās, lai pārrunātu izlasīto, iepazītos ar literatūras aktualitātēm un grāmatu jaunumiem, tiktos ar autoriem un paplašinātu savu lasīšanas pieredzi. Gada laikā ir runāts par ziemeļvalstu literatūru, par latviešu tautasdziesmām, par iedvesmojošām grāmatām un ceļojumu aprakstiem, latviešu detektīvromāniem, gūts priekšstats par japāņu rakstnieka H. Murakami stāstu pasauli, tuvāk iepazītas grāmatas par spilgtām Latvijas personībām. Tikšanās reizēs prezentēti grāmatu jaunumi, iepazītas Alūksnes novada bibliotēkas krājumā esošās senākās grāmatas, izspēlētas dažādas izzinošas viktorīnas un meklētas atbildes uz atjautības uzdevumiem. Lasītāju klubiņa dalībnieku ieteiktās grāmatas izstādes veidā tiek izkārtotas abonementā, bet elektroniskajā katalogā izveidotas īpašas kolekcijas “Lasītāju klubiņš iesaka” (piemērs) tās ātri vien aiziet apritē, neskatoties uz to, ka ilgāku laiku tām nebija īpašas piekrišanas, jo ļoti bieži cilvēki vadās pēc citu ieteikumiem. Lasītāju klubiņš ir atvērts ikvienam interesentam, jebkurš un jebkurā laikā var pievienoties tā dalībnieku pulkam.

Pārskata gadā bibliotēkas iesaistījās un nodrošināja novada Iedzīvotāju padomes vēlēšanas. Iedzīvotāji, kuri vēlējās par Iedzīvotāju padomes kandidātiem nobalsot klātienē, devās uz sava pagasta bibliotēku un stingri noteiktā kārtībā, aizpildot vēlēšanu biļetenus, varēja nobalsot par izvirzītajiem kandidātiem. Bibliotēkas sniedza atbalstu un palīdzēja iedzīvotājiem nobalsot par kopienas izstrādātajiem pašvaldības līdzdalības budžeta konkursa projektiem, kuru realizēšanu pēc sabiedriskā balsojuma rezultātiem, finansiāli atbalsta pašvaldība. Tā kā balsošana noritēja tikai elektroniski vietnē geolattvija.lv, tad nozīmīgs bija bibliotēku darbinieku atbalsts elektroniskā balsojuma nodrošināšanā.

Vairākas bibliotēkas/VPVKAC 2025.gadā uzsāka nodrošināt jaunu pakalpojumu “Attālinātais ierēdnis”, ar kura palīdzību iedzīvotājiem ir iespēja tiešsaistē saņemt profesionālu informāciju no valsts iestāžu speciālistiem: Veselības inspekcijas, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras, Valsts ieņēmumu dienesta, Valsts zemes dienesta.

Jaunlaicenes bibliotēka sadarbībā ar Jaunlaicenes muižas muzeju “Malēnieša pasaule” turpināja jau iepriekšējā gadā aizsāktos pasākumus “Vasaras lasīšanas piedzīvojums ģimenēm ar bērniem “Ar grāmatu pie dabas””. Secinājums – sadarbojoties var veidot apjomīgākus un veiksmīgākus pasākumus.

Māriņkalna bibliotēkā pārskata periodā nav ieviesti pilnīgi jauni pakalpojumi, taču vairāki esošie ir pārveidoti, pielāgojoties aktuālajām lietotāju vajadzībām. Aizvadītajā gadā būtiski attīstīts konsultāciju pakalpojums saistībā ar VPVKAC funkciju izpildi. Bibliotēka kļuvusi par primāro atbalsta punktu e-pakalpojumu apguvē, piedāvājot iedzīvotājiem praktisku palīdzību darbā ar e-adresi, rēķinu apmaksu, deklarāciju iesniegšanu utt., tādējādi paplašinot tradicionālo bibliotēkas pakalpojumu klāstu.

Zeltiņu, Annas un Jaunlaicenes bibliotēkā uzsākts digitalizācijas process digitālajā kolekcijā “Alūksnes novadpētniecība”.

Alūksnes novada bibliotēka, pateicoties centra Europe Direct Gulbenē finansiālajam atbalstam, noorganizējusi 3 izzinošus braucienus – jauniešiem uz saules elektrostaciju un dabas objektiem Cēsu novadā, kā arī 2 braucienus pie novada mazajiem uzņēmējiem.

- **Digitālie pakalpojumi**

Bibliotēkas digitālie pakalpojumi ietver iespēju lietotājiem attālināti piekļūt informācijai par bibliotēkas krājumu, izmantot elektroniskos resursus, kā arī saņemt dažādus pakalpojumus tiešsaistē. Digitālā vide tiek izmantota arī bibliotēkas piedāvāto aktivitāšu popularizēšanai un sabiedrības informēšanai par aktualitātēm.

Nodrošināta attālināta lasītāju reģistrācija, informācijas sniegšana elektroniskās saziņas formā, rakstu kopiju piegāde uz e-pastu. Bibliotēkas mājaslapā ievietota sadaļa “Jautā bibliotēkaram”. Lietotājiem pieejams bibliotēkas elektroniskais katalogs, kas ļauj meklēt

krājumā esošos izdevumus, rezervēt tos un sekot līdzi saviem izsniegumiem, kā arī meklēt ar novadpētniecības krājumu saistītos informācijas resursus. Interesentiem tiek nodrošināta piekļuve 3td.lv e-grāmatu platformai un abonētajām tiešsaistes datubāzēm News.lv un Letonika.lv.

Bibliotēka piedāvā iespēju iepazīt kultūras mantojuma materiālus, kas kā virtuālas izstādes ievietotas bibliotēkas mājaslapā. Uzsākta fotogrāfiju pievienošana Digitālās bibliotēkas Alūksnes novadpētniecības kolekcijai - iespēja plašākai sabiedrībai ērti piekļūt vietējās vēstures vizuālajām liecībām.

- **Bibliomāts (grāmatu pakomāti)**

Alūksnes novada bibliotēkā nav uzstādīts bibliomāts. Šis pakalpojums tiks piedāvāts reizē ar jaunas bibliotēkas infrastruktūras izveidi Alūksnē

- **3td E-grāmatu bibliotēka**

Tabula "E-grāmatu bibliotēkas Alūksnes reģiona statistikas dati"

	2022.	2023.	2024.	2025.
E-grāmatu bibliotēkas lasītāju/autorizēto lietotāju skaits kopā	297	331	373	404
E-grāmatu bibliotēkas lasītāju/autorizēto lietotāju skaits pārskata periodā	53	34	42	31
E-grāmatu bibliotēkas izsniegums kopā	1544	1825	2254	2661
E-grāmatu bibliotēkas izsniegums pārskata periodā	358	281	429	407

Pārskata periodā 3td E-grāmatu bibliotēkas autorizēto lietotāju un izsniegumu skaits ir mazliet sarucis: gada laikā šo pakalpojumu sācis izmantot 31 Alūksnes reģiona bibliotēku lietotājs (2024. g. – 42), izsniegto grāmatu skaits sastādījis 407 vienības (2024. g. – 429). Lai gan digitālās lasīšanas iespējas kļūst arvien svarīgākas mūsdienu sabiedrībā, piedāvājot ērtu un pieejamu piekļuvi plašam literatūras klāstam, tomēr daļai lasītāju tīkamāks ir tradicionālais grāmatu formāts, viņi turpina pieturēties pie vecām labām pārbaudītām vērtībām, dodot priekšroku lasāmvielai drukātā veidā, jo daudz patīkamāk ir turēt grāmatu rokās, šķirstot tās lappuses, nekā lasīt to ekrānā. Arī ikdienas darbs pie datora, kad redze tiek pietiekami noslogota, neveicina e-grāmatu izmantošanu.

Aktīvākie 3td E-grāmatu bibliotēkas lietotāji atzīst, ka e-grāmatas visbiežāk tiek izmantotas gadījumos, ja uz vēlamo izdevumu jāgaida rindā, bet elektroniskajā versijā tas pieejams jebkurā diennakts laikā. Arī cilvēki, kuri bieži laiku pavada ceļā – dodoties studēt uz citu pilsētu, valsti, atvaļinājumos vai ciemos, īpaši uzsver šāda piedāvājuma priekšrocības. Ir lasītāji, kas šo iespēju izmanto, lai ātrāk varētu izlasīt kādu konkrētu grāmatu. Dažreiz cilvēki reģistrējas kā bibliotēkas lietotāji tikai tāpēc, lai iegūtu autorizācijas datus un varētu izmantot e-grāmatas bibliotēkas pakalpojumus. Un, protams, arī ārzemēs dzīvojošie tautieši ir ļoti priecīgi par šādu iespēju lasīt oriģinālliteratūru vai citas grāmatas dzimtajā valodā.

Lasīt e-grāmatas tiešsaistē mobilajā ierīcē vai datorā tiek piedāvāts gan jau esošajiem lasītājiem, gan arī tiem, kuri bibliotēkā reģistrējas pirmoreiz. Reģistrējoties bibliotēkā, jaunie lietotāji saņem autorizācijas datus elektroniskajam katalogam, kuri tiek nosūtīti uz viņu norādīto e-pasta adresi. Klāt tiek pievienota informācija un pamācība par E-grāmatu lietošanu, kā arī buklets par bibliotēkas abonētajām datu bāzēm. Lasītāji arī individuāli tiek informēti par autorizācijas datu noderīgumu gan elektroniskā kataloga izmantošanai, gan iespējai pieslēgties E-grāmatu bibliotēkai. Daži izmanto iespēju attālināti reģistrēties bibliotēkā, saņemot piekļuves datus katalogam un datubāzēm, tas šķiet ērtāks veids, jo nekur nav jāiet, visu var izdarīt elektroniski. Citi diezgan aktīvi izmanto savu kopkataloga lietotāja profilu, seko līdzi grāmatu nodošanas termiņiem, vajadzības gadījumā pieprasot pagarinājumu bibliotēkā paņemtajiem izdevumiem, neskaidrību vai nozaudētas paroles gadījumā sazinās ar bibliotēkas darbiniekiem,

zvanot vai sūtot ziņojumu uz e-pastu. Aizvadītajā gadā autorizācijas dati ir izsniegti 113 Alūksnes novada bibliotēkas lasītājiem.

Iespēja izmantot 3td E-grāmatu bibliotēku plaši tiek popularizēta gan sociālajos tīklos (Facebook.com, Instagram), gan Alūksnes novada bibliotēkas tīmekļa vietnē www.albibl.lv, gan arī klātienē, izstāstot un praktiski pamācot, kā piekļūt bezmaksas e-grāmatām. Informācija ir izvietota arī afišu veidā bibliotēkas telpās. Kultūras informācijas sistēmu centra iknedēļas jaunumi regulāri tiek publicēti bibliotēkas sociālo tīklu lapās.

Pozitīvi vērtējama ir bibliotēkas parādniekiem liegtā iespēja izmantot šo pakalpojumu. Parādnieki ir spiesti pagarināt izsniegto grāmatu lietošanas termiņus, ja vēlas izmantot e-bibliotēkas piedāvājumu. Tas tomēr savā veidā disciplinē lasītājus, liekot sekot līdz grāmatu nodošanas termiņiem.

- **Sabiedrības, lasītāju viedokļa izziņāšana par bibliotēkas darba kvalitāti. Jaunu lasītāju piesaiste**

Plašāka iedzīvotāju anketēšana pārskata periodā nav veikta.

Neskatoties uz to, ka visās Alūksnes novada bibliotēkās ir pieejamas tradicionālās ierosinājumiem paredzētās klades, kurās apmeklētāji var izteikt savas domas par bibliotēkas darba uzlabošanu, jaunu pakalpojumu ieviešanu, esošo pilnveidošanu utt., lasītāju viedoklis tiek izziņāts pārsvarā mutiski: runājot par izlasīto, izpētot viņu lasīšanas paradumus un intereses, noskaidrojot, vai klients ir apmierināts ar esošo pakalpojumu klāstu un kvalitāti. Lietotāju un apmeklētāju viedoklis ir viens no svarīgākajiem kritērijiem bibliotēkas darba nodrošināšanā un attīstībā, tāpēc sarunās ar lasītājiem iegūtā informācija ir būtiska un tiek ņemta vērā, veidojot krājumu, pasūtot periodiskos izdevumus un domājot par piedāvājuma dažādošanu. No apmeklētājiem ir saņemti vairāki pateicības vārdi par veiksmīgi organizētiem Grāmatu svētkiem, par iespēju tikt ar literātiem, par gaumīgi iekārtotām izstādēm, par Lasītāju klubiņā apspriestajām tēmām. Patīkami saņemt atzinības vārdus no citu novadu iedzīvotājiem, kuri vasaras mēnešus pavada mūspusē. Viņi ir patīkami pārsteigti, ka Alūksnes novada bibliotēkā ir tik plaša literatūras izvēle, uzsverot, ka šeit var izlasīt tādus izdevumus, pēc kuriem viņu dzimtajā vietā ilgi jāgaida rindā.

Jaunu lasītāju piesaiste notiek, dažādojot pasākumu piedāvājumu un rīkojot visāda veida aktivitātes - izstādes, konkursus, akcijas, tikšanās ar grāmatu autoriem, Dzejas dienas, Grāmatu svētkus. Arī Lasītāju klubiņa dalībnieku sastāvs gada laikā ir mazliet mainījies, piesaistot arvien jaunus interesentus. Potenciālie lietotāji tiek uzrunāti arī ar sociālo tīklu starpniecību, kur tiek ievietota informācija par bibliotēkā notiekošo, par jaunieguvumiem, par lasītāju ieteiktajām grāmatām utt. Afīšas par bibliotēkas pasākumiem, izstādēm un citām aktivitātēm tiek izvietotas ne tikai bibliotēkā, bet arī ārpus tās – arī tas reizēm var uzrunāt iedzīvotājus, aicinot apmeklēt kaut ko no piedāvātā. Un, protams, komplektējot bibliotēkas krājumu, tiek domāts par visiem vecumposmiem, lai ikviens interesents varētu atrast sev vajadzīgo.

Kā savā gada pārskatā min Alsviķu bibliotēkas vadītāja, tad katrā tikšanās reizē ar lasītājiem notiek viedokļu apmaiņa par nepieciešamās literatūras piedāvājumu bibliotēkā. Katra lietotāja ieteikumi vienmēr tiek ņemti vērā, iegādājoties jaunās grāmatas un pasūtot periodiskos izdevumus.

Annas bibliotēkā, lai izziņātu iedzīvotāju viedokli par bibliotēkas darbu, notiek dažāda veida sarunas – gan individuālas, gan telefoniskās, gan saziņa un ekspresaptaujas pagasta iedzīvotāju saziņas grupā Whatsapp lietotnē. Potenciālie bibliotēkas apmeklētāji tiek uzrunāti individuāli, satiekoties kādā pulcēšanās vietā, kultūras pasākumos. Šo sarunu rezultātā vairāki iedzīvotāji ir sākuši izmantot bibliotēkas piedāvātos pakalpojumus.

Ilzenes bibliotēkas vadītāja: *“Svarīgi būt klātesošiem pagasta svarīgākajās norisēs, lai izprastu iedzīvotāju intereses, vērtības, uzskatus, jo uzklausat un sadarbojoties rodas jaunas iespējas kā bibliotēka var dot savu pienesumu. Ir cilvēki, kuri bibliotēkas pakalpojumus neizmanto, jo ir noslogoti ikdienas darbos (zemnieku saimniecībās, vasaras sezonas darbi, ražas novākšana, darbs ārpus pagasta teritorijas, ikdienā mērojot tālu ceļu u.c.) vai arī iegādājās paši grāmatas un žurnālus, zināšanu ieguvei izmanto sociālos medijus u.c. Bibliotēka*

var rast iespēju popularizēt šo cilvēku darbus, aicināt dalīties ar savu pieredzi, sadarbojoties un veicinot līdziesaisti, organizēt tikšanos ārpus bibliotēkas. Nemainīgas intereses ir mazdārziņu iekopšana, dārzkopība, kulinārija, veselīgs dzīvesveids, rokdarbi, sports, medības, makšķerēšana, fotografēšana u.c. Ir dažādi risinājumi, kā bibliotēka var veicināt sabiedrības izpratni par pagasta vēstures kultūras vērtībām - uzklausot, atbalstot, sadarbojoties, popularizējot kopienas sasniegumus.”

- **Bibliotēkas pieejamība un pakalpojumi personām ar īpašām vajadzībām**

Alūksnes novadā tikai 9 novada bibliotēkās no 17 ir nodrošināta bibliotēkas pieejamība personām ar kustību traucējumiem. Visas bibliotēkas ir apzinājušas cilvēkus, kuriem nepieciešama un kuri piekrīt grāmatu u.c. izdevumu piegādei viņu dzīves vietā. Visbiežāk grāmatu piegādi veic bibliotekāri, citreiz šajā procesā tiek iesaistīti kaimiņi, draugi, ģimenes locekļi, sociālie darbinieki. Vajadzības gadījumā pie šīm grāmatām klāt tiek pieliekti arī jaunieguvumu saraksti.

Alūksnes novada bibliotēkas infrastruktūra tikai daļēji ir pielāgota personām ar funkcionālajiem traucējumiem: lai gan pie bibliotēkas ieejas ir ierīkota uzbrauktuve, tomēr nepiemēroto kāpņu dēļ tikt uz 2. stāvu, kur atrodas pieaugušo apkalpošanas nodaļa, ir diezgan sarežģīti, reizēm pat neiespējami cilvēkiem ar kustību traucējumiem un citām veselības problēmām. Tāpēc aktīvi turpinās grāmatu un periodisko izdevumu piegādi Alūksnē dzīvojošiem senioriem, kā arī cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, kuri paši nevar apmeklēt bibliotēku, tādā veidā nodrošinot bibliotekāro pakalpojumu pieejamību alūksniešiem viņu dzīves vietās. Pārskata periodā šo iespēju regulāri izmantoja 7 Alūksnes iedzīvotāji. Reizēm apmeklētājiem pakalpojumi tiek sniegti bibliotēkas 1. stāvā.

Grāmatu piegādes jautājums tiek īpaši aktualizēts, tiekoties ar sociālā dienesta darbiniekiem, topošajiem aprūpētājiem, Alūksnes Invalīdu vai pensionāru biedrību pārstāvjiem un iepazīstinot viņus ar bibliotēkas piedāvāto pakalpojumu klāstu. Uzmanot cilvēkus, vienmēr tiek uzsvērts, ka tas ir bezmaksas pakalpojums un bibliotekāram tas nav nekāds apgrūtinājums, jo tas ietilpst viņa darba pienākumos. Šis pakalpojums ir ļoti svarīgs, jo tas nodrošina piekļuvi literatūrai cilvēkiem, kuriem ir grūtības apmeklēt bibliotēku personīgi.

Alūksnes novada bibliotēka piedāvā savus pakalpojumus arī sociālās aprūpes centrā “Alūksne” (grāmatu un laikrakstu apmaiņa, tematiskas stundas), Mārupes bibliotēka – sociālās aprūpes centrā “Pīlādži”.

Alūksnes un Jaunannas bibliotēkām pie ārdurvīm ir zvana poga, ar kuras palīdzību var informēt, ka cilvēkam ir nepieciešama palīdzība iekļūšanai bibliotēkā.

Bibliotēkās personām ar redzes un dzirdes traucējumiem nav pieejami atbilstoši palīg līdzekļi, kas atvieglotu orientēšanos ēkā, taču ir pieejams pielāgotās literatūras pakalpojums.

Mārkalnes bibliotēkas apkalpes teritorijā ir viens jauniets ar īpašām vajadzībām, kuram tiek piedāvātas atbilstošas spēles, lasītas priekšā bērnu grāmatas, viņš tiek arī veiksmīgi iesaistīts dažādos pasākumos.

Alūksnes novada bibliotēka sadarbībā ar Smiltenes tehnikuma Alsviķu struktūrvienību, kurā mācās audzēkņi ar īpašām vajadzībām, organizēja nodarbību “Uzturs veselībai”, kurā kopā ar uztura speciālisti Viānu Kuļšu audzēkņiem bija iespēja iegūt praktiskas zināšanas par veselīgu uzturu, savukārt paši tehnikuma audzēkņi gatavoja veselīgus salātus.

Alūksnes novada bibliotēkas organizētos pasākumos un izstādes regulāri apmeklē dienas aprūpes centra “Saulsstars” dalībnieki, pārskata periodā ar bibliotēkas pakalpojumiem iepazīnās Astmas un alerģijas biedrības Alūksnes nodaļas biedri, kuri ar lielu aizrautību piedalījās spēlē “Iepazīsti Alūksnes novadu!”

- **Pielāgotās literatūras pakalpojums reģionā**

Jau septiņus gadus turpinās Alūksnes novada bibliotēkas sadarbība ar Latvijas Neredzīgo bibliotēku, kuras rezultātā cilvēkiem ar redzes problēmām un citādām lasīšanas grūtībām, kā

arī personām, kuras dažādu veselības traucējumu dēļ nespēj lasīt parastos iespieddarbus, tiek nodrošināta iespēja saņemt kvalitatīvu informāciju pielāgotās literatūras veidā.

Pielāgotā literatūra bibliotēkā īpaši iekārtotā plauktā ir pieejama dažādos atšķirīgos formātos – lieldrukas grāmatas, vieglās valodas grāmatas, audiogrāmatas CD formātā. Tiek piedāvāta arī USB atmiņā saglabātā grāmatu kolekcija, kā arī Latvijas Neredzīgo bibliotēkas autorizētā audiogrāmatu lejupielādes servisa sistēma BALSS, kuru aizvadītajā gadā aktīvi sāka izmantot viens Alūksnes novada bibliotēkas lietotājs. Pielāgoto resursu krājums izceļas ar dažādību, tajā atrodami populāru latviešu un ārzemju autoru darbi – gan romantiska, gan spraiga sižeta romāni, stāsti, ceļojumu apraksti, slavenību biogrāfijas, literatūra par dzīvniekiem. Tas dod iespēju vājredzīgiem vai neredzīgiem bibliotēkas apmeklētājiem, senioriem, kuriem ir grūtības lasīt ierastā lieluma drukāto tekstu, kā arī apmeklētājiem ar uztveres traucējumiem saņemt lasāmvielu sev piemērotā veidā.

Pateicoties Kultūras ministrijas piešķirtajam finansējumam, Latvijas Neredzīgo bibliotēka 2025. gadā uzsāka paplašinātu grāmatu palielinātā drukā un vieglajā valodā izdošanu. Šis pielāgots resursu krājums uz ilgāku laiku tiek nodots reģionu galveno bibliotēku un viņu pārraudzībā esošo pagastu bibliotēku rīcībā. Līdz ar to bibliotēka regulāri saņem pielāgotās literatūras kopas.

Aizvadītajā gadā Alūksnes novada bibliotēkā pielāgotās literatūras sniegtos pakalpojumus izmantojis 31 cilvēks (2024. g. – 49). Viņiem izsniegtas 45 (2024. g. – 181) grāmatas palielinātajā drukā no Latvijas Neredzīgo bibliotēkas krājuma un 41 (2024. – 121) audiogrāmata (tās mums piegādā Balvu Centrālās bibliotēkas struktūrvienības Pielāgotās literatūras bibliotēkas darbiniece). BALSS sistēmā lejupielādētas 110 grāmatas, USB atmiņā saglabātās grāmatas izsniegtas 29 (2024. g. – 257) reizes, grāmatas vieglajā valodā izmantotas 2 (2024. g. – 4) reizes. Kopējais izsniegums – 227 vienības (2024. g. – 563). Novērots, ka klienti dod priekšroku lieldrukas grāmatām. Iespējams, tas ir saistīts ar audiogrāmatām nepieciešamā atbilstoša atskaņošanas ierīču trūkumu, kā arī nepietiekamām datorprasmēm, lai lietotu USB atmiņa ierakstītos darbus.

Agrāk abi novadā esošie sociālās aprūpes centri izmantoja pielāgoto literatūru, kuru Alūksnes novada bibliotēka pasūtīja no Latvijas Neredzīgo bibliotēkas, tagad pansionāti paši sadarbojas ar Balvu centrālo bibliotēku, iespējams, tāpēc samazinās lietotāju un izsniegumu skaits. Daļa vecākā gadagājuma iedzīvotāju, nespējami paši sevi aprūpēt, pārceļas pie saviem bērniem uz citiem novadiem vai citām valstīm – arī tas atstāj negatīvu iespaidu uz rādītājiem. Un, protams, jāņem vērā, ka viena daļa lasītāju aiziet mūžībā.

Jaunu lasītāju piesaistei tiek izmantotas dažādas iespējas, lai uzrunātu iedzīvotājus, nevalstiskās organizācijas, Alūksnes senioru un invalīdu biedrību pārstāvjus, sociālo dienestu darbiniekus, topošos aprūpētājus, kā arī esošos bibliotēkas apmeklētājus, kuri ņem grāmatas gados vecākiem ģimenes locekļiem. Informācija par pielāgotās literatūras piedāvājumu ir ievietota bibliotēkas mājas lapā un sociālajos tīklos, papildinot grāmatu kolekciju, tā tiek atjaunota. Arī starp tiem, kam tiek mājās piegādātas grāmatas, ir cilvēki, kuri izmanto lieldrukas izdevumus.

Rūpējoties par kvalitatīvu pielāgoto izdevumu sagatavošanu un izdošanu, aizvadītajā gadā Latvijas Neredzīgo bibliotēka piedāvāja saviem klientiem aizpildīt anketu, lai noskaidrotu lasītāju domas par šo piedāvājumu. No mūsu bibliotēkas 5 lasītāji piedalījās aptaujā, izsakot savu viedokli par to, kādus resursu veidus un kādam nolūkam viņi izmanto, kā tiek vērtēti piedāvātie resursi un ar kādu literāro darbu tematiku būtu nepieciešams papildināt Latvijas Neredzīgo bibliotēkas krājumu.

2025. gada janvārī Latvijas Neredzīgo bibliotēkas speciālisti organizēja tiešsaistes semināru ar Alūksnes novada bibliotekāriem “Pielāgotās literatūras izmantošana Alūksnes novada bibliotēkās”, kura laikā tika pārrunāts, kāda situācija ir šobrīd ar pielāgoto literatūru novadā, cik aktīvi tā tiek izmantota, kā tiek reklamēta šī iespēja, kas izmanto šo pakalpojumu utt. Abpusējās sarunas gaitā noskaidrots, kas traucē vēl aktīvāk izmantot šo pakalpojumu, ar kādām problēmām nākas saskarties. Kā problēmu pielāgotās literatūras pakalpojuma

piedāvājumā var minēt to, ka šāda veida darbus nevar izsniegt BIS ALISE. Uzskaitē tiek veikta pašu veidotās tabulās, kas ne vienmēr ir pārskatāmi un ērti.

No lietotājiem, kas izmanto pielāgotas literatūras krājumu, saņemtas daudzas pozitīvas atsauksmes, jo šī iespēja veicina cilvēku ar funkcionālajiem vai redzes traucējumiem veiksmīgāku iekļaušanos sabiedrībā, palīdz būtiski paplašināt redzesloku, uzlabo dzīves kvalitāti, neļaujot izkrist no aprites, kas cilvēkiem ar invaliditāti ir ļoti svarīgi.

Atsevišķas novada pagastu bibliotēkas (Māriņkalna, Pededzes, Mārkalnes, Veclaicenes) pašas sadarbojas ar Balvu Centrālās bibliotēkas struktūrvienību "Pielāgotās literatūras bibliotēka", piedāvājot lieldrukas grāmatas un audiogrāmatas lasītājiem. Turklāt, Mārkalnes bibliotēka nodrošina savus klientus arī ar aparatūru audiogrāmatu klausīšanai. Citās bibliotēkās šāds pakalpojums tiek izmantots epizodiski – lieldrukas grāmatas nepieciešamas, gaidot rindu uz acu operāciju, grāmatas vieglajā valodā tiek izmantotas, gatavojoties valsts valodas eksāmenam. Daļa bibliotekāru norāda, ka šāda veida pakalpojums netiek izmantots, jo nav pieprasījuma, kaut gan lasītāji tiek informēti par šo iespēju un bibliotēkas gatavas jebkurā laikā piedāvāt pielāgoto literatūru. Īpaši tiek uzrunāti seniori, jo viņi varētu būt potenciālie pielāgotās literatūras lietotāji.

- **Pakalpojumi un pasākumi atsevišķām lasītāju mērķgrupām vai interešu grupām**

Pārskata periodā Alūksnes novada bibliotēka un tās struktūrvienības – bibliotēkas pagastos, sniedza daudzpusīgu pakalpojumu un pasākumu klāstu visām lasītāju mērķgrupām atbilstoši viņu interesēm un vajadzībām.

Ciklā "Alūksniešu vaļasprieki" organizētas izstādes: Ulrikas Alksnes gleznu izstāde "Bez konteksta. Gleznas, kuras jājūt", Ritas Balanes gleznu izstāde "Citā pasaules malā", Rotas Dreimanis – Lipšānes radošo darbu izstāde, Olgas Lodziņas dimantu gleznu izstāde "Dimantu pasaulē", alūksnietes no Dobeles Sigitas Lejas gleznu izstāde "Sajusts Dobelē", kā arī Ates muzeja dibinātāja un veidotāja Viktora Ķirpa mazmeitas Baibas Balodes darināto mandalu izstāde (un arī punktiņmandalu meistarklase).

Ciklā "Savējie iedvesmo" - tikšanās ar jauno aktrisi no Alūksnes Sandiju Dovgāni.

Ciklā "Vēstures stunda" - vēsturnieces Astrīdas Ievednieces pētījums "Alūksnes Bērnu darba kolonija. 1947-1949".

Alūksnes 105. dzimšanas dienā Alūksnes novada bibliotēkas projekta „Alūksnieši stāsta” videofilmas "Darbs pašvaldībā" demonstrēšana, kurā savās atmiņās dalās kādreizējie pilsētas mēri Modris Lazdekalns, Imants Mucenieks, Viktors Skudrulis, Ainārs Melders, Ventis Mikuda, Viktors Litaunieks, Vija Puzule.

Alūksnes novada muzeja rīkotais pasākums "Jaunā rosme Alūksnē", kurā piedalījās bibliogrāfe Maija Semjonova ar savu pētījumu par ražošanas attīstību Alūksnē pēc Otrā pasaules kara - par Alūksnes putnu fermas, Maizes kombināta un Alūksnes ēdnīcas darbību.

Novadpētniecības konkursi: sadarbībā ar SIA "Alūksnes putnu ferma" organizētais konkurss "Nāc nākdama, Liela diena, visi bērni tevis gaida...", konkurss "Iepazīsim literāti Vitu Vīksnu!" un izzinoša ekspedīcija pa rakstnieces dzimto Annas pagastu, apmeklējot arī vietējo uzņēmumu SIA "Abio" un "Bānīša brīnumzemi".

Pieredzes un iedvesmas stāsti: viesošanās pie mazajiem Alūksnes novada uzņēmējiem, iepazīstot dabiskā koka apstrādes meistara Harija Stradiņa un keramiķa Uģa Puzuļa darbnīcas, zemnieku saimniecību "Igaunīši", "Sprogas" un "Jaunvirgzdiņi" ikdienu, ģimenes uzņēmumu "Zaļā vaļā" Gulbenes novadā.

Eiropas Savienības tēmai veltītas aktivitātes: izzinoša nodarbība "Uzturs veselībai", prāta spēle "Cik daudz tu zini par Eiropas Savienību?", akcija "Rokasspiedienu Eiropai", informatīvais pasākums par migrācijas jautājumiem – saruna ar Saeimas Pilsonības, migrācijas un sabiedrības saliedētības komisijas priekšsēdētāju Gunāru Kūtri.

Dzejas dienu aktivitātes: aicinājums piedalīties radošā akcijā "Dzeja kadrā", kur dzeja pārtop par vizuālu stāstu.

Izzinoši semināri un lekcijas: informatīvs pasākums par pensiju sistēmu Latvijā, tiešsaistes lekcija “Izdegšana: kā no tās izvairīties un kā mazināt sekas”, Digitālās nedēļas tiešraides, izziņoša nodarbība “Prāta spēks pret mākslīgo intelektu”.

Alūksnes novada bibliotēkas sagatavotā prezentācija “Ko stāsta senās grāmatas” Jaunannas, Jaunlaicenes, Māriņkalna un Alsviķu bibliotēku lasītājiem, literatūras apskats Alūksnes politiski represēto klubā “Sarma”.

Lasītāju klubiņa “Iedvesmas avots” ikmēneša tikšanās.

Alsviķu bibliotēka gada laikā noorganizēja 68 tikšanās reizes pagasta senioriem ar plašu piedāvājumu klāstu - videofilmu skatīšanu un foto galeriju aplūkošanu par dažādām kultūras norisēm novadā, iepazīšanos ar dzejnieces novadnieces Baibas Cīrules jaunākajiem darbiem. Apgūtas un uzlabotas digitālās prasmes un medijpratība - gan spēlējot spēles internētā, gan kārtojot maksājumus, gan saņemot konsultācijas par dažādiem jautājumiem. 12 pieaugušie bibliotēkas apmeklētāji piedalījās programmā “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija”, izlasot atbilstošā vecuma kategorijā iekļautas grāmatas. Seniori tika aicināti arī uz Ziemera pagasta sieviešu ansambļa “Pierla” jubilejas pasākumu. Septembrī akcijas “Dzejolis manai labas dienas noskaņai” ietvaros bibliotēkārē katram sagatavoja dzejoli, kuru vajadzēja skaļi nolasīt. Kopīgi varēja noskatīties sarunu ciklu ar Latvijas izcilām personībām par dzīvi un literatūru, par Liju Brīdaku un Maiju Laukmani, iepazīstot viņu daiļradi, lasot dzeju.

Annas bibliotēkas galvenā mērķgrupa ir seniori, tikšanās reizēs viņi tiek informēti par jaunākajām aktualitātēm bibliotēkā, par pieejamajiem pakalpojumiem (arī digitālajiem) u.c. Viens no tradicionālajiem pasākumiem senioriem – Dzejas dienas pasākums “Īstie vārdi” – bija kā veltījums dzejā pagasta ļaudīm un Alūksnei.

Ilzenes bibliotēkā vienu reizi mēnesī turpināja tikties Lasītāju klubiņa dalībnieki, lai diskutētu par izlasīto, novērtētu iepriekšējā gadā izlasīto, apmainītos ar viedokļiem, uzzinātu par grāmatu jaunumiem un iespēju vajadzīgo iespieddarbu saņemt SBA kārtā. Martā bija iespēja piedalīties LNB norišu cikla “Latviešu grāmatai 500” aktivitātē, uzrakstot atmiņu stāstu par pirmo bibliotēkas apmeklējumu “Mana bibliotēka”. Bibliotēku nedēļas ietvaros varēja baudīt “Krāsaino lasītprieku Ilzenes bibliotēkā” u.c. Savukārt interešu grupai “Par veselīgu dzīvesveidu” atzīmēta 6. dzimšanas diena, gada sākumā kopīgi tiek apzinātas intereses, idejas turpmākām aktivitātēm - organizēta stādu apmaiņa “Kas vienam lieks, tas citiem prieks”, tikšanās ar Re TV pārstāvjiem, “Burciņu balle”- pašu gatavoto ziemas krājumu degustācija un dalīšanās ar receptēm. Sadarbībā ar biedrību “Ilzenes attīstībai” sociāli mazāk aizsargātām iedzīvotāju grupām tika izdalīti Borisa un Ināras Teterevu fonda programmas "Pats savam saimes galdam" ietvaros atbalstītā projekta "Izaudzē pats savam saimes galdam Alūksnes novada Ilzenes pagasta lauku sētās" rezultātā iegādātie stādaudzētavas “Tereški” stādi. Ne tikai tikšanās brīžos, bet arī WhatsApp saziņā notiek ideju, zināšanu apmaiņa par mazdārziņu kopšanu, veselīgām receptēm, fotogrāfijām ar dārzos izaudzēto bagātību. Rokdarbniecēm, sadarbībā ar kultūras darba speciālisti, organizētas meistarklases pārļošanā, tapošanā, cepuru izgatavošanā no kļavu lapām, augu paklāju aušanā.

Ilzenes pagasta iedzīvotājiem bibliotēkā tika organizēta tikšanās ar Alūksnes novada pašvaldības deputāti Elīnu Pētersoni.

Jaunalūksnes bibliotēkā pārskata periodā uzmanība pievērsta sadarbībai ar Kolberģa tautas namu un tuvāko pagastu bibliotēkām, tādā veidā organizējot pasākumus kopā, ietaupot līdzekļus un reizē piesaistot lielāku apmeklētāju skaitu. Par tradīciju ir kļuvusi Meteņu svinēšana ar rotaļām, dejām, dziedāšanu, pīrāgiem un saldumiem, aizvadot ziemu un tumsu.

Jaunannas pagastā ir aktīvs kultūras dzīves organizators, tāpēc pārsvarā visi pasākumi tiek rīkoti tautas namā, tur arī darbojas seniori, nevalstiskā organizācija “Jaunanna”, dāmu klubiņš “Savam priekam”, kurā aktīvi darbojas pati bibliotēkas vadītāja, tāpēc nav īpašas vajadzības dublēt darbu ar tautas namu. Gada laikā tika organizētas tikšanās ar senioriem, lai iepazīstinātu viņas ar jaunāko literatūru, bibliotēkā pieejamajām datu bāzēm, digitālo mācību apguves iespējām, jaunumiem pašvaldības darbā un pakalpojumiem, kas pieejami VPVKAC.

Jaunlaicenes bibliotēkā gada garumā tika piedāvāti dažādi pasākumi:

- tikšanās ar pensionāru kopu “Pūrs”, pārrunājot aktualitātes, iepazīstoties ar jaunumiem, plāniem
- saruna ar Alūksnes novada pašvaldības speciālisti Ingrīdu Ribozolu par pavasara dārza darbiem

- Digitālā nedēļa – individuālas konsultācijas “Manas digitālās prasmes un piesardzība interneta vidē”

- Bibliotēku nedēļas pasākumi (Lieldienu pasākums “Jautrās Lieldienas”, kafijas/tējas dienas bibliotēkā “Saruna ar bibliotekāri par mīļāko grāmatu”, Lielā talka – Jaunlaicenes parka teritorijas sakopšana, akcija “Krāsainā nedēļa bibliotēkās”)

- LAD darbinieku konsultācijas un palīdzība, iesniedzot platību maksājumus
- tikšanās un saruna ar raidījuma “Tas notika šeit” veidotājiem
- Dzejas dienas kopā ar Magoni Liedeskalni “Magones čuksti”
- valsts svētku pasākums “Daudz laimes, Latvija”
- pasākums “Grāmatzīmju radošā darbnīca”

Liepna bibliotēka organizēja senioriem tikšanos tautas namā, iepazīstinot viņus ar novadpētniecības prezentāciju. Prioritāte ir bērnu piesaistīšana bibliotēkai, jo tā ir mūsu nākotne.

Mārupes bibliotēkas Dzejas dienu galvenie apmeklētāji ir sociālā aprūpes centra “Pīlādži” klienti un pagasta seniori, tā pārskata gadā bibliotēkas āra terasē norisinājās sirsniņš literāri muzikāls pasākums "Ar spārnu galiem debesīs" kopā ar Daigu Kalinku un Vitu Poišu. Visi ceļotmīļi savukārt aicināti uz tikšanos ar ceļotāju – rakstnieci Zani Eniņu.

Māriņkalna bibliotēka piedāvā nelielu, bet pieprasītu pakalpojumu un pasākumu klāstu, kas pielāgots dažādām bibliotēkas mērķgrupām un interešu grupām, lai veicinātu aktīvu iesaisti bibliotēkas pasākumos un pakalpojumu izmantošanā un attīstītu trūkstošās prasmes dažādos vecumposmos. Senioriem pēc pieprasījuma tiek nodrošināts individuāls metodiskais atbalsts personīgo viedierīču lietošanā. Šis pakalpojums palīdz mazināt sociālo atstumtību, sniedzot vecākā gada gājuma iedzīvotājiem nepieciešamās prasmes saziņai ar tuviniekiem un ikdienas jautājumu risināšanai digitālajā vidē, pielāgojoties katra lietotāja priekšzināšanu līmenim un uztveres tempam.

Mārkalnes bibliotēkas bibliotekāre aktīvi piedalās senioru kopas “Mārkalne” ikmēneša tematiskajās tikšanās. Papildus senioru aktivitātēm organizētas diskusijas par datu aizsardzību un krāpniecību digitālajā vidē. Uz Ziemassvētkiem bibliotēkas rūķis bija sagatavojis apsveikumus no nolietotiem žurnāliem un kalendāriem. Netika aizmirsti arī vientuļie sirmgalvi, kuriem bibliotekāre uzmanība vajadzīga visvairāk. Gada laikā sniegta palīdzība elektronisko dokumentu aizpildīšanā Sociālās mājas iedzīvotājiem, jo bibliotēka ir vienīgā vieta pagastā, kur to var izdarīt.

Pededzes bibliotēkā atsaucīgākais kontingents kopā sanākšanai ir senioros. Tā ir tā auditorija, kura visbiežāk apmeklē pasākumus. Bibliotēku nedēļā dažādu paaudžu pārstāvji visi kopā izspēlēja jauniešu izveidoto spēli “KABATĀĀ”. Ziemeļvalstu literatūras nedēļā notika skaļās lasīšanas stunda, dodot iespēju ieskatīties islandiešu rakstnieka R. Jonassona grāmatas “Sniega aklums” lappusēs.

Zeltiņu bibliotēkas rīkotajās aktivitātēs bija aicināts piedalīties ikviens interesents, taču jāatzīst, ka aktīvākie atbalstītāji tomēr ir un paliek seniori. Gada laikā iedzīvotājiem tika piedāvātas gan radošās darbnīcas (adīšanas nodarbības), gan LAD darbinieku konsultācija un iesniegumu pieņemšana 2025. gada platību maksājumiem, kuru izmantoja 12 klienti, gan informatīvas un individuālas sarunas “Nekļūdi” (kā nekļūt par krāpnieku upuriem), gan arī VPVKAC pakalpojumi. Galvenie klienti ir seniori, kuriem jāpalīdz darbā ar datoru, dokumentu sagatavošanā, drukāšanā, skenēšanā u.c. Atzīmējot Eiropas dienu, varēja pārbaudīt savas zināšanas, piedaloties Eiropas dienas eksāmenā. Atceroties vēsturiski svarīgus notikumus latviešu tautas dzīvē (25. marts, 14. jūnijs, 11. novembris), ikviens pagasta iedzīvotājs tika aicināts nolikt ziedus un aizdegt sveces piemiņas vietās.

Dažas pagasta bibliotēkas aizvadītajā gadā rīkoja kopīgas aktivitātes. Dzejas dienu pasākums “Caur sevi atverot Debesis, sākas dzejas un dzīves svinēšana” tika veidots, sadarbojoties trijām pagastu bibliotēkām – Pededzes, Kolberģa un Bejas, piesaistot arī Kolberģa tautas namu. Pasākumā dzejas mīļotājus priecēja talantīgi novadnieki – savus darbus lasīja jaunā dzejniece, Ojāra Vācieša literārās prēmijas laureāte, Līva Marta Roze un Bejas bibliotēkas vadītāja Mudīte Rusakova. Muzikālu baudījumu sniedza Andris Mičulis, savijot vārdus ar skaņu. Mārkalnes bibliotēkas lasītāji ar savu ierašanos atbalstīja šo pasākumu. Šādi rīkoti pasākumi varētu kļūt par tradīciju gan apmeklētāju skaita, gan literatūras izsniegumu ziņā.

Daudzu pagastu bibliotēku lasītāji aktīvi apmeklēja Alūksnes novada bibliotēkas organizētos Grāmatu svētkus.

- **Uzziņu un informācijas darbs**

Informācijas un uzziņu pakalpojumi bibliotēkās ieņem būtisku lomu apmeklētāju apkalpošanā, sniedzot atbalstu gan ikdienas praktiskajām vajadzībām, gan mācību un profesionālajai darbībai, pašizaugsmei un brīvā laika interesēm. Bibliotekāri sniedz palīdzību gan klātienē, gan attālināti – pa telefonu, e-pastu, WhatsApp, Messenger.

Informācijas darbā izmantots bibliotēkas literatūras krājums, digitālie resursi, kā arī brīvi pieejamie interneta avoti, meklēšana katalogos un datubāzēs. Izpildītas uzziņas par faktiem, notikumiem, personām, vietām, apstrādāti tematiskie pieprasījumi, konsultēti par informācijas avotiem un to izmantošanu. Šis darbs ietver gan ātras atbildes uz konkrētiem jautājumiem, gan atsevišķos gadījumos padziļinātu informācijas meklēšanu. Novadpētniecības uzziņās vērtīga Alūksnes novada bibliotēkas veidotā novadpētniecības datubāze un Digitālā bibliotēka.

Apmeklētājiem sniegta palīdzība atrast nepieciešamo informāciju internetā, izmantot e-pakalpojumus, aizpildīt dokumentus portālā latvija.lv, lietot e-parakstu, interneta banku, veikt rēķinu apmaksu, kā arī sazināties ar pašvaldību un valsts institūcijām. Pārskata periodā pagastu bibliotēkās, saistībā ar VPVKAC funkcijām, liels īpatsvars informācijas sniegšanai par Alūksnes novada pašvaldības kompetencē esošajiem jautājumiem (iestāžu kontaktinformācija, ceļu uzturēšana, iedzīvotāju padomes vēlēšanas, teritorijas plānojums, nekustamā īpašuma izsoles, noma u.c.)

- **Bibliotēkas izglītojošā darbība**

Arī 2025. gadā Alūksnes novada bibliotēkas nostiprināja savu lomu kā mūžizglītības centri, piedāvājot nodarbības, lekcijas, spēles, meistarklases un sadarbības projektus. Bibliotēkās iedzīvotāji varēja iegūt gan praktiskas zināšanas, attīstīt digitālās prasmes, izzināt Eiropas Savienības aktualitātes, kā arī piedalīties pilsoniskās līdzdalības un kopienas saliedēšanas aktivitātēs.

UNESCO Pasaules medijpratības un informācijpratības nedēļas ietvaros bibliotēka sadarbībā ar LNB Bibliotēku attīstības centru un Kultūras ministriju organizēja 2 nodarbības “Prāta spēks pret mākslīgo intelektu”. Tajās seniori un kultūras darbinieki iepazinās ar MI iespējām un riskiem, apguva praktiskus rīkus drošai digitālajai videi, stiprināja kritiskās domāšanas prasmes.

Bibliotēka cieši sadarbojās ar centru Europe Direct Gulbene, kura filiāle atrodas Alūksnes novada bibliotēkā. Šī sadarbība nodrošināja plašu ES tematikai veltītu izglītojošu aktivitāšu klāstu dažādām mērķauditorijām:

- Prāta spēles “Cik daudz tu zini par Eiropas Savienību?” – jauniešu zināšanu stiprināšana par ES institūcijām un vērtībām.
- Orientēšanās spēle jauniešiem “Atrodī! Izzini! Eiropas pēdas Alūksnē” – izglītojoša pilsētvides spēle, kas veicināja jauniešu interesi par Eiropas kultūras mantojumu.
- Ekskursija uz saules elektrostaciju un dabas objektiem Cēsu novadā – ilgtspējas un vides izglītība jauniešiem.
- Video konkurss “Alūksnietim ir ko teikt!” – jauniešu pilsoniskās līdzdalības veicināšana.

- Uzņēmēju iepazīšana – 2 vizītes pie vietējiem amatniekiem un saimniecībām, veicinot iedzīvotāju izpratni par uzņēmējdarbību un vietējo identitāti, rosinot pašiem būt aktīvākiem.

Sadarbībā ar Smiltenes tehnikuma Alsviķu struktūrvienību un centru Europe Direct Gulbene tika organizēta nodarbība “Uzturs veselībai”, kurā kopā ar uztura speciālisti Viānu Kuļšu bija iespēja iegūt praktiskas zināšanas par veselīgu uzturu un ikdienas paradumiem, bet nodarbību papildināja tehnikuma audzēkņu salātu gatavošanas meistarklase.

Gada nogalē iedzīvotājiem tika piedāvāta tiešsaistes lekcija “Izdegšana: kā no tās izvairīties un kā mazināt sekas”, kas aktualizēja mentālās veselības jautājumus.

Sadarbībā ar Latvijas Pensiju sistēmas dalībnieku asociāciju Alūksnes novada bibliotēka organizēja lekciju “Latvijas pensiju sistēma. Ko es varu uzlabot?”, kā arī individuālas konsultācijas par pensiju plānošanu. Šīs aktivitātes palīdzēja iedzīvotājiem orientēties ar pensiju saistītos jautājumos un pieņemt pamatotus lēmumus.

Alūksnes novada bibliotēka sadarībā ar Saeimas Pilsonības, migrācijas un sabiedrības saliedētības komisijas priekšsēdētāju Gunāru Kūtri, kas ir mūsu novadnieks, organizēja informatīvu tikšanos par aktuāliem sabiedrības saliedētības jautājumiem. Šādas tikšanās veicina iedzīvotāju izpratni par valsts procesiem, stiprina demokrātisko līdzdalību, nodrošina dialogu starp sabiedrību un valsts institūcijām.

Lai radītu izpratni par digitālo prasmju nozīmi ikdienā, Ilzenes bibliotēka Digitālās nedēļas ietvaros organizēja aktivitāti “Ejam ciemos!”- par to, kādas digitālās prasmes ir nepieciešamas laukkopībā un lopkopībā, dalījās pagastā esošās zemnieku saimniecības “Siveci-1” saimnieki Gatis un Dace.

Bibliotēkas aktīvi iesaistījās kopienu iedzīvotāju informēšanā par idigitālo prasmju pilnveides projektu “Sabiedrības digitālo prasmju attīstība” un iespējām apgūt digitālās prasmes Alūksnes novadā. Sadarbībā ar Lauku atbalsta dienestu vairākās bibliotēkās/VPVKAC tika piedāvāta iespēja saņemt konsultāciju par platību maksājumu pieprasīšanu un saņemšanu.

• Medijpratība

Norises - pasākumi/mācības	Norišu skaits	Apmeklējums
Medijpratības jautājumiem veltīti pasākumi pieaugušajiem	8	105
Medijpratības jautājumiem veltīti pasākumi bērniem un jauniešiem līdz 18.g.	7	78
Medijpratības mācības bērniem un jauniešiem līdz 18.g.v		
Medijpratības mācības pieaugušajiem	2	43

UNESCO Pasaules medijpratības un informācijpratības nedēļas ietvaros bibliotēka sadarībā ar LNB Bibliotēku attīstības centru un Kultūras ministriju organizēja 2 nodarbības “Prāta spēks pret mākslīgo intelektu”. Tajās seniori un kultūras darbinieki iepazīs ar MI iespējām un riskiem, apguva praktiskus rīkus drošai digitālajai videi, stiprināja kritiskās domāšanas prasmes.

• Tiešsaistes katalogs kā pakalpojums

Bibliotēkas tiešsaistes kataloga lietotāji var meklēt un atlasīt izdevumus, autorizētie lietotāji - pasūtīt izdevumus, pagarināt to lietošanas termiņu, iestāties rindā uz izsniegtajiem izdevumiem, pārskatīt savu izsniegumu termiņus un vēsturi.

Alūksnes reģiona bibliotēku kopkatalogā pārstāvētas visas Alūksnes novada publiskās bibliotēkas (17) un skolu bibliotēkas (3). Pārskata gadā kopkatalogam - bibliotēku informācijas sistēmai ALISE pievienojās Alekseja Grāvīša Liepnas pamatskola, līdz ar ko novada bibliotēku krājumu rekatalogizācija ir pabeigta arī novada skolās. Skolu reorganizācijas ietvaros

aizvadītajā gadā Alūksnes vidusskola pievienota Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzijai, veicot nepieciešamās izmaiņas informācijas sistēmā. Reģiona kopkatalogā pārstāvētas arī Smiltenes novada 4 publiskās bibliotēkas un 2 skolu bibliotēkas no bijušā Apes novada teritorijas.

Veicot meklēšanu reģiona kopkatalogā, rezultātu saraksts, atbilstoši pieprasījumam, veidojas no visu minēto bibliotēku informācijas resursiem, bet sistēmas izstrādātāji ieviesuši iespēju lietotājiem tiešsaistē piekļūt arī katras bibliotēkas informācijai atsevišķi, kopkatalogā izvēloties interesējošo bibliotēku. Šāda iespēja pievienota jaunajai kataloga versijai AlisePAC, kas Alūksnes reģiona bibliotēku kopkatalogam pieslēgta 2024. gada nogalē. Jaunajā versijā pārskata gadā izmantota pievienotā iespēja veidot izdevumu kolekcijas katalogā - tas izmantots, gan grāmatu kolekcijām ar lasītāju klubiņa ieteikumiem, gan jaunumu sarakstiem Alūksnes novada bibliotēkas krājumam. Saites uz kolekcijām pievienotas, sūtot informāciju par aktualitātēm bibliotēkā, ierakstiem sociālajos tīklos, popularizējot un iepazīstinot ar tiešsaistes katalogu.

Elektroniskajā katalogā pievienoti 1067 jauni ieraksti par krājumu, pamatā importējot aprakstus no citām bibliotēkām, bet tai skaitā veidojot arī jaunus (181), kā arī labojot un papildinot jau pievienotos. Novadpētniecības datubāzē – 595, pašvaldības dokumentu datubāzē – 563. Katalogā lietotāji pasūtījuši 623 izdevumus, pieprasīts pagarināt termiņu - 606 reizes.

• **Iekšzemes un starptautiskais SBA**

Pārskata periodā starpbibliotēku abonementa (SBA) pakalpojums Alūksnes novada bibliotēkās izmantots regulāri, nodrošinot lietotājiem piekļuvi izdevumiem, kas nav pieejami konkrētās bibliotēkas krājumā. Visbiežāk pieprasīta latviešu un ārzemju daiļliteratūra. Atsevišķas bibliotēkas – Ilzenes, Jaunalūksnes un Mārkalnes – SBA kārtā saviem lasītājiem piedāvā arī periodiskos izdevumus.

Vairumā gadījumu izdevumu apmaiņa notiek starp tuvākajām bibliotēkām. Pagastu bibliotēkās, kas atrodas tālāk no novada centra, SBA pakalpojums tiek izmantots retāk un galvenokārt konkrētu lietotāju pieprasījumu nodrošināšanai. Izdevumu nogādāšana pārsvarā organizēta sadarbībā ar kolēģiem, atsevišķos gadījumos izmantojot arī vietējo iedzīvotāju palīdzību. Jaunannas un Kalncempju bibliotēkām ir viena vadītāja, tādēļ starp šīm bibliotēkām notiek īpaši aktīva krājuma vienību apmaiņa.

Alūksnes novada bibliotēkā SBA pakalpojums galvenokārt izmantots, lai apmierinātu lasītāju pieprasījumus pēc izdevumiem, kas nav pieejami bibliotēkas krājumā, kā arī lai nodrošinātu piekļuvi pieprasītākajām grāmatām un mazinātu gaidīšanas rindas. Pārskata periodā uz citām bibliotēkām nosūtītas 640 krājuma vienības. No Latvijas Nacionālās bibliotēkas saņemti 32 izdevumi. Lai nodrošinātu informācijas pieejamību dažādām lietotāju grupām, SBA kārtā tiek izmantots specializētais Latvijas Neredzīgo bibliotēkas krājums, piedāvājot lasītājiem grāmatas palielinātajā drukā un vieglajā valodā.

Tabula “Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību SBA rādītāji”

SBA	2022.	2023.	2024.	2025.
No citām Latvijas bibliotēkām saņemto dokumentu skaits	1514	1857	1837	1862
Uz citām Latvijas bibliotēkām nosūtīto dokumentu skaits	1505	1843	1829	1829
No Latvijas Neredzīgo bibliotēkas un Balvu Centrālās bibliotēkas struktūrvienības “Pielāgotās literatūras bibliotēka” saņemtās pielāgotās literatūras skaits	16	10	46	58

- **Problēmas un risinājumi bibliotēkas pakalpojumu un pieejamības jomā**

Nelielas problēmas sagādā nepilnības SBA modulī - lasītājs nevar iestāties rindā uz sev interesējošo izdevumu, ja tas ir izsniegts SBA kārtā un tajā brīdī atrodas plauktā (nav izsniegts nevienam).

Alūksnes novada bibliotēkā nav nodrošināta piekļuve pieaugušo apkalpošanas nodaļā personām ar īpašām vajadzībām, māmiņām ar ratiņiem un senioriem. Lifta vai pacelēja ierīkošana veiksmīgi atrisinātu šo problēmu. Trūkst arī atbilstošas telpas krātuves ierīkošanai.

Vairākām pagastu bibliotēkām (Alsviķu, Annas, Pededzes, Jaunalūksnes, Jaunannas) ir problēmas, jo tās atrodas 2. stāvā, līdz ar to nav pieejamas cilvēkiem ar kustību traucējumiem, kā arī vecākā gada gājuma iedzīvotājiem. Annas un Jaunannas bibliotēku vadītājas problēmas risinājumu saskata pacelēja ierīkošanā, bet, ņemot vērā pašreizējās finansiālās iespējas, tas nav realizējams. Lasītājiem grāmatas tiek piegādātas mājās, vai arī apkalpošana notiek ēkas 1. stāvā.

Vairāku pagastu iedzīvotājiem nokļūšana uz bibliotēku ir diezgan problemātiska - ja izmanto sabiedrisko transportu, tad visa diena līdz vakaram jāpavada pagasta centrā.

Arvien biežāk apmeklētāji par bibliotēkas sniegtajiem pakalpojumiem (izdrukas, kopijas, skenēšana) vēlas norēķināties ar bezskaidras naudas maksājumu, kas bibliotēkās nav pieejams, jo terminālu uzturēšana ir salīdzinoši dārga.

Atbilst ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem

Sagatavoja Flora Čubarova, Alūksnes novada bibliotēkas galvenā bibliotekāre,
Erita Būdniece, Alūksnes novada bibliotēkas galvenā bibliotekāre

6. Krājums

- Krājuma komplektēšanas politika un organizācija**

2025.gadā Alūksnes novada bibliotēka un tās struktūrvienības savā darbā ar krājumu vadījās pēc jau izstrādātā dokumenta “Alūksnes novada bibliotēkas krājuma komplektēšanas un organizācijas politika 2023.-2027.gadam”, kurā sniegta esošā situācija, kārtība un komplektēšanas uzdevumi novada bibliotēkās. Skat. dokumentu. https://albibl.lv/wp-content/uploads/2024/01/krajums_-politika_AluksnesNovada.pdf

Novada bibliotēkās prioritātes krājuma komplektēšanā nedaudz atšķirīgas, ņemot vērā katra pagasta ģeogrāfisko atrašanās vietu, iedzīvotāju sastāvu, nodarbošanos, ekonomisko attīstību utt. Visās bibliotēkās tiek papildināts novadpētniecības krājums, iegādāti izdevumi un materiāli par Alūksni un Alūksnes novadu, Alūksnes novada nozīmīgām personībām.

Pārskata gadā komplektēšanas prioritātes bija krājumu saturiskās un fiziskās kvalitātes uzlabošana, īpašu uzmanību pievēršot krājumam krievu valodā; krājuma komplektēšanai paredzētā finansējuma palielināšana; oriģinālliteratūras izdevumu, ar Alūksnes novadu saistīto un izdevumu bērniem un pusaudžiem iegāde; nozaru literatūras krājuma papildināšana, kā arī atbalsts IS Skolu Alise ieviešana Alekseja Grāviša Liepnas pamatskolas bibliotēkā.

- Krājuma komplektēšanas finansiālais nodrošinājums**

Alūksnes novada pašvaldības piešķirtais kopējas finansējums krājumu komplektēšanai pārskata periodā ir palielinājies par 0,88%, tai skaitā grāmatu iegādei par 1,63%, periodiskajiem izdevumiem nedaudz samazinājies (-0,72%). Kopumā krājuma komplektēšanai novada bibliotēkās uz 1 iedzīvotāju izlietoti EUR 3,05 (+0,09 EUR, salīdzinot ar 2024.gadu) pašvaldības piešķirtā finansējuma. Krājuma komplektēšanai izlietotie līdzekļi ir 10,4% no bibliotēku visiem gada kopējiem kārtējiem izdevumiem.

Alūksnes novada bibliotēkai finansējums krājuma komplektēšanai uz 1 iedzīvotāju ir viszemākais - EUR 1,50 (+0,09 EUR, salīdzinot ar 2024.gadu).

Finanšu dati rāda, ka krājuma komplektēšanai piešķirtais pašvaldības finansējums pēdējos trīs gados ir audzis, taču izaugsmes dinamika mainās: 2024. gadā pieaugums ir straujš, savukārt 2025. gadā – ļoti mērens. Šo tendenci var izskaidrot ar pašvaldības budžeta ierobežotajām iespējām.

Tabula “Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību krājuma komplektēšanas finansiālais nodrošinājums”

	2023.	2024.	2025.	+/- % salīdzinot ar iepriekšējo gadu	
Pašvaldības finansējums krājuma komplektēšanai	36109	42823	43198	+18,6%	+0,88%
<i>t. sk. grāmatām</i>	24217	29036	29510	+20%	+1,63%
<i>t. sk. periodiskajiem izdevumiem</i>	11892	13787	13688	+16%	-0,72%
Finansējums krājumam uz 1 iedz. novadā	2,47	2,96	3,05	+20%	+3%

Tabula “Alūksnes novada bibliotēkas krājuma komplektēšanas finansiālais nodrošinājums”

	2023.	2024.	2025.	+/- % salīdzinot ar iepriekšējo gadu	
Pašvaldības finansējums krājuma komplektēšanai kopā	6911	9664	9914	+39,8%	+2,6%
<i>t. sk. grāmatām</i>	4435	6703	6892	+51%	+2,8%
<i>t. sk. periodiskajiem izdevumiem</i>	2476	2961	3022	+19,6%	+2,1%
Finansējums krājumam uz 1 iedz. pilsētā	1,00	1,41	1,50	+41%	+6,4%

Bibliotēkām piešķirtie finanšu līdzekļi krājuma komplektēšanai atbilst Ministru kabineta noteikumu Nr.415 „Bibliotēku darbībai nepieciešamā finansējuma normatīvi” ieteikumiem.

Neskatoties uz pašvaldības finansējuma palielinājumu, grāmatu cenas arvien paaugstinās un tas ietekmē iegādāto grāmatu eksemplāru skaitu. Kopējais jaunieguvumu skaits tikai nedaudz palielinājies. Preses abonēšanai piešķirtie līdzekļi apmierinoši, periodisko izdevumu klāsts ir plašs, daudzveidīgs, ņemot vērā lasītāju intereses un pieprasījumu.

Grāmatu iegādei bibliotēkas tērējušas 68,3 % (2024.gadā - 67,8%) no kopējā krājuma papildināšanai piešķirtā finansējuma, preses izdevumu abonēšanai- 31,7 % (2024.gadā- 32,2 %), kas ir apmierinošs proporcionālais finansējuma dalījums par prioritāti izvirzot grāmatu krājuma papildināšanu. Alūksnes novada bibliotēkā šiem rādītājiem ir šāda proporcija: grāmatu iegādei – 69,5% no kopējā krājuma komplektēšanas finansējuma, periodisko izdevumu iegādei – 30,5%

Jaunās grāmatas tiek iegādātas regulāri, vienu reizi mēnesī, vērtējot izdevniecību piedāvājumu un katra konkrētā izdevuma saturisko un fizisko kvalitāti. Krājuma komplektēšanā turpināta ilggadējā sadarbībā ar SIA “Virja LK” un SIA “Apgāds Zvaigzne ABC” Alūksnes grāmatnīcu. Grāmatas iegādātas arī apgādā “Jumava”, SIA “Dienas Grāmata”, SIA “Kantero” u.c. Grāmatas tiek iegādātas 1 eksemplārā, izņēmums - pieprasīti oriģinālliteratūras izdevumi, programmas “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija” grāmatas. Periodiskie izdevumi tiek abonēti visam gadam, izmantojot atsevišķu izdevniecību piedāvājumus un VAS “Latvijas Pasts” abonēšanas sistēmu.

• **Krājuma rādītāji**

Tabula “Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību krājuma rādītāji”

	2022.	2023.	2024.	2025.
Jaunieguvumi kopā	10995	9481	9256	9327
<i>t. sk. grāmatas, CD, DVD</i>	3601	3112	3243	3375
Izslēgtie dokumenti	12 368	13 346	11 567	11 195
Krājuma kopskaits	133 611	129 560	127 245	125 380
Grāmatu krājuma apgrozība	0,52	0,55	0,52	0,55
Periodisko izdevumu apgrozība	2,5	2,4	2,3	2,53

Tabula “Alūksnes novada bibliotēkas krājuma rādītāji”

	2022.	2023.	2024.	2025.
Jaunieguvumi kopā	1761	1621	1791	1825
<i>t. sk. grāmatas</i>	665	594	782	788
Izslēgtie dokumenti	1893	2970	2556	2059
Krājuma kopskaits	40178	38553	37788	37554
Grāmatu krājuma apgrozība	1,02	0,75	0,66	0,71
Periodisko izdevumu apgrozība	2,1	2,1	1,56	2,16

Alūksnes novada bibliotēku krājumos 2025. gadā saņemti jaunieguvumi 9327 eks., kas ir par 0,77 % vairāk kā 2024. gadā. No jaunieguvumiem 3375 ir grāmatas, kas ir par 4,1% vairāk kā iepriekšējā gadā. Bērnu un jauniešu literatūras krājumi papildinājušies ar 1008 eksemplāriem. Krājumus papildināja gan latviešu autoru grāmatas, gan tulkotie izdevumi bērniem. 36,4% no jauniegūtajām grāmatām ir latviešu literatūra, 10,8 % - grāmatas bērniem.

Visvairāk jauniegūto izdevumu ir daiļliteratūrā – 2005 eksemplāri jeb 21,5 % no grāmatu jaunieguvumiem. Nozaru literatūra tiek komplektēta, ņemot vērā izdevēju piedāvājumu, lietotāju pieprasījumu un katras konkrētās bibliotēkas profilu, pievēršot uzmanību izdevumu

saturam. Visvairāk jaunāko izdevumu saņemti uzziņu literatūrā - 3896 eks., lauksaimniecības nozarē - 974 eks., sabiedriskajās zinātnēs - 613 eks. Šajās nodaļās lielu skaitu han sastāda periodiskie izdevumi. Vismazāk papildinātas nodaļas bija dabaszinātnes - 23 eks., ģeogrāfija - 20 eks., sports-15 eks.

Svešvalodās izdevumi komplektēti Alūksnes novada un Pededzes bibliotēkās, ņemot vērā lietotāju un iedzīvotāju sastāvu. 97,8 % jaunieguvumu komplektēti latviešu valodā, 1,8 % - krievu valodā, 0,4% citās valodās. Pēc Latvijas Bibliotekāru Biedrības 2025. gada 26. maija aicinājuma "Par vienotu Latvijas bibliotēku pieeju krājuma komplektēšanai kara laikā" grāmatas krievu valodā netiek iegādātas.

Bibliotēkas savus krājumus papildināja arī ar dāvinājumiem un bezatlīdzības izdevumiem. Atskaites gadā Alūksnes novada bibliotēkās saņemti 346 dāvināto grāmatu eksemplāri. No individuālajiem dāvinātajiem krājumā tiek uzņemtas grāmatas ļoti labā kvalitātē un atbilstoši pieprasījumam. Ja nepieciešams – ar dāvinātajiem eksemplāriem tiek veikta nolietoto izdevumu aizstāšana. Alūksnes novada bibliotēka pārskata periodā dāvinājumos saņēmusi 184 eksemplārus grāmatu no individuālajiem dāvinātajiem, kā arī bezatlīdzības izdevumus. Papildināts daiļliteratūras krājums ar izdevumiem angļu valodā.

Kopējais jaunieguvumu skaits uz 1 lietotāju ir 1,98 vienības, grāmatas - 0,72 vienības uz 1 bibliotēku lietotāju. Salīdzinot ar 2024. gadu, novada bibliotēku krājuma kopējais apjoms samazinājies par 1,5 % .

Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību krājumu 2025. gada beigās sastāda 125 380 vienības, t.sk. grāmatas - 103 151 eks. (82,3%), no tām daiļliteratūra - 42,1% , bērnu grāmatas 15,1% , periodiskie izdevumi - 21 768 eks. (17,3%), audiovizuālie dokumenti u.c.- 461 vienības (0,4 %). Krājums latviešu valodā – 120122 eks. (95,8%), krievu valodā - 4817 eks. (3,8%), citās valodās (angļu, vācu, ukraiņu) - 441 eks. (0,4%).

Alūksnes novada bibliotēkas krājumā 2025. gadā saņemti 1825 jaunieguvumi, kas ir par 1,9% vairāk kā 2024. gadā, no tiem – 788 eksemplāri grāmatas, kas ir nedaudz vairāk kā iepriekšējā gadā. Visvairāk iegādāta daiļliteratūra – 377 eksemplāri (20,7% no jauniegūtajām grāmatām), 7,8 % no jauniegūtajām grāmatām ir latviešu daiļliteratūra, 11,8 % - grāmatas bērniem.

Alūksnes novada bibliotēkas krājumu kopumā papildinājušas 1825 krājuma vienības, t.sk. daiļliteratūra 377 eksemplāri, no tiem – latviešu daiļliteratūra 143 eksemplāri - (Daces Judinas, Guntara Rača, Nīla Saksas, Arnolda Auziņa, Arno Jundzes, Zanes Nuts, Leldes Kovaļovas, Gunta Tālera u.c. autoru darbi), tulkotā literatūra 234 eksemplāri - K. Kellijas, K. Kroftas, D. Čemberlenas, F. Makfadenas, S. Kolinsas u.c. autoru romāni. Lasītāju iecienīti bijuši biogrāfiskie darbi -par V. Lapčenoku, A. Kairišu, J. Ziemeļi, R. Plēpi, E. Finku, A. Merkeli, E. Teitori u.c. Izdevumi bērniem un pusaudžiem kopumā saņemti 215 eksemplāri - gan latviešu autoru grāmatas, gan tulkotie izdevumi bērniem ,t.sk. komiksi, stāsti, romāni un brīvdienas detektīvi. Iepriecina oriģinālizdevumi bērniem - J. Zvirgzdiņa, L. Ikaunieces, A. Grīnbergas, L. Pastores, B. Zīles u.c. autoru darbi. Pārskata periodā Alūksnes novada bibliotēkas krājums papildinājies ar daudziem vērtīgiem izdevumiem- daži no tiem – I. Meimane "Providences liecinieks", "Ziedoni (no jauna) skaitīt", A. Stranga "Latvija: liktenīgo lēmumu laiks. Okupācija 1939-1940", I. Leibus "Uzņēmuma darbības uzsākšana, grāmatvedība un nodokļi" u.c.

2025. gadā Alūksnes novada bibliotēkā un tās struktūrvienībās tika turpināta krājuma saturiskā un fiziskā uzlabošana. No novada bibliotēku krājumiem kopumā izslēgti 11195 eksemplāri, t.sk. grāmatas - 4563 eks. un 4 audiovizuālie dokumenti. Norakstīšanas iemesli – nolietotas un novecojušas pēc satura, dubletes, īslaicīgs glabāšanas termiņš. Visvairāk izslēgti izdevumi no lauksaimniecības, uzziņu literatūras nodaļām. Daiļliteratūra – izslēgti 2545 eksemplāri, bērnu literatūra - 1002 eksemplāri.

Alūksnes novada bibliotēkā pārskata gadā, veicot krājumu rekonplektēšanu, no krājuma izslēgti 2059 eks., no tiem grāmatas - 1452 eks., daiļliteratūra - 697 eks., bērnu grāmatas - 524 eks., arī nozaru izdevumi. Norakstītie iespaiddarbi nodoti iznīcināšanai - makulatūrā. No aktīvā

krājuma, pieaugušo lasītāju apkalpošanas nodaļas un bērnu apkalpošanas nodaļas uz krātuves krājumu pārvietoti dubultie un mazpieprasītie izdevumi (306 eks). Krātuves krājums 2026.gada sākumā sastādīja 4820 eksemplārus.

Analizējot krājuma izsniegumu, secinām, ka kopumā bibliotēkās grāmatu izsniegums nedaudz pārsniedz periodisko izdevumu izsniegumu, tomēr grāmatu krājuma apgrozība ir 0,55, kas ir uzlabojams rādītājs, un norāda, ka jāturpina strādāt pie krājuma kvalitātes uzlabošanas. Periodisko izdevumu krājuma apgrozība ir 2,53.

Rēķinot uz vienu Alūksnes novada pašvaldības teritorijas iedzīvotāju (14153), ir 8,8 bibliotēku fiziskā krājuma vienības, bet uz vienu bibliotēkas lietotāju – 26,6 vienības, kas ir līdzīgi rādītāji kā 2024. gadā. Jāturpina darbs pie krājumu fiziskās un saturiskās kvalitātes uzlabošanas!

- **Bibliotēku krājuma veidošana un papildināšana bērnu un jauniešu literatūrā.**

Pārskata periodā Alūksnes novada bibliotēkā un tās struktūrvienībās krājumi papildināti ar 1008 grāmatām bērniem un jauniešiem, kas ir 29,8% no kopējiem jaunieguvumiem - grāmatām. Alūksnes novada bibliotēkā grāmatu jaunieguvumi bērniem sastāda 27,3%. Spēles pārskata periodā nav iegādātas. Jaunieguvumi tiek komplektēti proporcionāli mērķauditorijas skaitam konkrētajā teritorijā.

Bibliotēkās bērniem pieejams plašs periodisko izdevumu klāsts. Jaunākā vecuma bērniem adresētie žurnāli "Ucipuci", "Baltais Valis", "Gudrinieki" u.c. piesaista ar aizraujošiem uzdevumiem, mīklām un rosinošiem jautājumiem.

Valsts finansētās lasītveicināšanas programmas "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2025" ietvaros saņemti 522 eksemplāri grāmatu par summu 5096,56 EUR, tai skaitā - izglītības iestāžu - Alūksnes vidusskolas un Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzijas bibliotēkas saņēma 43 eksemplārus par 428,55 EUR. Minētajā programmā piedalījās visas Alūksnes novada publiskās bibliotēkas.

- **Datubāzes**

Novada bibliotēkās lietotājiem pārskata periodā bija pieejamas divas abonētās tiešsaistes datubāzes – Letonika un Lursoft laikrakstu bibliotēka news.lv. Abām datubāzēm pārskata gadā izmantojums samazinājies.

Tabula "Alūksnes novada bibliotēkā un struktūrvienībās pieejamo datubāžu izmantojums"

Datubāze	2022.	2023.	2024.	2025.
Letonika				
lejuplāžu skaits	3784	4822	7737	4821
News				
lejuplāžu skaits	4929	3389	1699	1060

Kopumā statistikā vērojama nevienmērīga datubāžu izmantošana. Atsevišķās bibliotēkās (piemēram, Alūksnes, Jaunlaicenes, Pededzes bibliotēkās) datubāžu izmantošana ir salīdzinoši aktīva, savukārt vairākās citās bibliotēkās tā ir neliela.

Statistika liecina, ka populārākā no abām bijusi Letonika, kuru izmanto informācijas meklēšanai par literatūru, autoriem un viņu jubilejām, arī skolēnu mācību vajadzībām. Izmanto arī Letonikas vārdnīcas un pareizrakstības pārbaudes iespējas. Attālināti ārpus bibliotēkas telpām datubāze izmantota tikai ar Alūksnes novada bibliotēkas un Pededzes bibliotēkas piekļuves datiem, pāris pieslēguma sesijas Liepnas bibliotēkai.

Lursoft laikrakstu bibliotēka izmantota informācijas meklēšanai, periodikas lasīšanai, īpaši gadījumos, kad konkrētie laikraksti bibliotēkā drukātā veidā nav pieejami. Dažās bibliotēkās news.lv tiek izmantota arī novadpētniecības informācijas meklēšanai un papildināšanai. Alūksnes novada bibliotēkā un Malienas bibliotēkā izveidotas "aģentu kartītes", kas e-pastā ziņo par rakstiem, kuros minēts norādītais atslēgvārds, tādejādi sekojot līdzī informācijai par novadu, pagastu.

- **Krājuma un datubāzu popularizēšana**

Alūksnes novada bibliotēkas krājuma popularizēšanas nolūkos visa gada garumā veiktas dažādas aktivitātes: veidotas izstādes, lasīti grāmatu apskati, informācija par aktualitātēm ievietota bibliotēkas mājas lapā un sociālajos tīklos, kā arī sūtīta uz lasītāju norādītajām e-pasta adresēm, organizēti konkursi, akcijas, Dzejas dienas, Grāmatu svētki, Lasītāju klubiņa "Iedvesmas avots" kopā sanākšanas, tikšanās ar grāmatu autoriem.

Visieciņākais krājuma popularizēšanas veids ir literatūras un tematiskās izstādes. Ar to palīdzību iepriekšējā gadā lasītāji saņēma informāciju par dažādām aktuālām tēmām (Alūksnes 105. gadadiena, veselības stiprināšana), ieskatījās pašmāju un ārzemju slavenību dzīvesstāstos ("Čūskas gadā dzimušie"), atcerējās latviešu gadskārtu svētkus (Lieldienas, Jāņi, Ziemassvētki), iepazīna vēsturisko romānu pasauli un slavenāko Latvijas sieviešu biogrāfijas, kā arī uzzināja par Latvijas Kultūras kanonā iekļautajām vērtībām. Tradicionālā Bibliotēku nedēļa iezīmējās ar krāsaino grāmatu izlasi katrai dienai. Izstāžu veidā tika izceltas atsevišķas krājuma daļas – februārī (Sv. Valentīna diena) aktualizēta romantiskās literatūras daudzveidība, aprīlī akcents likts uz latviešu literatūras tulkojumiem ārzemēs. Tika veidotas arī mazās - dažu dienu izstādes (Zemes diena, Šokolādes diena, Maizes diena utt.). Izstādes aicina lasītājus iepazīt mazliet aizmirsto literatūru, kas citkārt varētu palikt nepamanīta. Grāmatu izstādes papildina arī dažādus bibliotēkā rīkotus pasākumus - tikšanās ar autoriem (ceļotājiem Alīnu un Jēkabu Andrušaitiem), konkursus (sadarbībā ar SIA "Alūksnes putnu ferma" organizētais konkurss "Nāc nākdama, Liela diena, visi bērni tevis gaida..."), novadpētniecības konkurss "Iepazīsim literāti Vitu Vīksnu!"), literatūras apskatu Alūksnes politiski represēto klubā "Sarma" par latviešu leģiona tapšanas vēsturi.

Jau vairākus gadus abonementā tiek iekārtots plaukts ar Latvijas Televīzijas dokumentālajā raidījumu ciklā "Literatūra – ceļojums ar rakstnieku" ieteiktajām grāmatām, kurām ar gadiem ir izveidojies savs lasītāju loks.

Regulāri, vidēji 2 reizes mēnesī varam iepriecināt lasītājus ar jaunieguvumiem. Jauno grāmatu saraksti joprojām pieejami gan drukātā, gan elektroniskā veidā (bibliotēkas interneta vietnē un sociālajos tīklos), tie uz e-pastu tiek sūtīti lasītājiem, kuri vēlas saņemt informāciju par bibliotēkas aktualitātēm.

Lasītāji bieži meklē grāmatas, kuru motīvos balstītas kādas jaunākās izrādes vai filmas. Pastiprināta interese par konkrētiem izdevumiem rodas pēc tikšanās ar rakstniekiem vai arī ja autors ir aizgājis mūžībā (J. Lejiņš). Grāmatu svētku ietekmē aizvadītajā gadā izveidojas rindas pēc Zanes Nuts, Lias Guļevskas un Zanes Eniņas darbiem, jo šie autori bija uzaicināti uz tikšanos ar Alūksnes puses iedzīvotājiem.

Pēdējā laikā daudzi apmeklētāji nāk uz bibliotēku ar vienādiem pieprasījumiem, jo sociālajos tīklos ievietotā informācija par jaunajām un agrāk izdotajām grāmatām un citu atsauksmes par tām bieži vien motivē cilvēkus pievērsties konkrētu izdevumu lasīšanai. Tātad arī sociālie tīkli palīdz popularizēt bibliotēkas krājumu diezgan plašai auditorijai.

Ļoti efektīvs krājuma popularizēšanas veids ir bibliotēkas tīmekļa vietne www.albibl.lv un sociālie tīkli - Facebook lapa un Instagram profils. Ar savu lasīšanas pieredzi rubrikā "Ko lasa ilzenieši" aizvadītajā gadā dalījās Ilzenes pagasta iedzīvotāja Maija Poļaka, piedāvājot ieskatīties savā iecienīto iespieddarbu virtuālajā grāmatplauktā.

Informatīvās norādes plauktu galos un grāmatu marķēšana ar uzlīmēm atbilstoši to tematikai būtiski palīdz pie grāmatu izvēles, to ir atzinuši daudzi apmeklētāji. Arī novadpētniecības izdevumiem piešķirts savs marķējums.

Aprīlī bibliotēkas kļūst par īpaši rosīgām kultūras un izglītības telpām – ar dažādiem pasākumiem, radošām darbnīcām, akcijām, izstādēm un tikšanām ar autoriem. Bibliotēku nedēļas ietvaros Alūksnes novada bibliotēka organizēja tikšanos ar dramaturgu, režisoru, scenāristu, rakstnieku Lauri Gundaru, aicināja piedalīties akcijā "Es mīlu lasīt!", iemūžinot sevi vai draugus īpašajos "foto rāmīšos" pie grāmatu plauktiem un parādot citiem, ka grāmata un lasīšana ir nezūdoša vērtība, kā arī piedāvāja izbaudīt krāsaino grāmatu nedēļu, aicinot izvēlēties grāmatas ar košo krāsu vāciņiem (foto te, te, te). Katru dienu šajā izlasē bija iekļautas

grāmatas, kuru vāciņa noformējumā dominē attiecīgā krāsa – gan bērnu nodaļā, gan abonementā un lasītavā.

Liendienās Alūksnes novada bibliotēka, sadarbībā ar SIA “Alūksnes putnu ferma”, aicināja piedalīties konkursā “Nāc nākdama, Liela diena, visi bērni tevis gaida...” un, meklējot atbildes uz jautājumiem, izmantot bibliotēkā izveidoto izstādi “Alūksnes putnu ferma”, Alūksnes reģiona bibliotēku kopkatalogu, Latvijas Nacionālās digitālās bibliotēkas kolekcijas Industriālais mantojums un Periodika.

Jūnijā bibliotēka aicināja uz tikšanos ar daiļrecepšu grāmatas “Vienaldzīgo nav! Vircoti lasāmgabali miesai un dvēselei” autorēm Lienī Margeviču un Natu Brambergu, kuras piedāvāja plašu un atraktīvu programmu ar humoristiskām virtuves aizkulišu sarunām. Neizpalika arī unikālas lauru lapu marmelādes degustēšana, izsole “Kaķis maisā”, ļoti vērtīgu mantu izloze, kā arī ēšanas sacensības “Zini vai mini!”

Septembrī Dzejas dienu ietvaros ikviens interesents tika aicināts piedalīties radošajā akcijā “Dzeja kadrā”, kur dzeja pārtop par vizuālu stāstu. Akcijas dalībniekiem bija jāizvēlas dzejolis vai dzejas rindas un jārada fotogrāfija, kas vizuāli ataino izvēlēto tekstu.

Novembrī Alūksnes novada bibliotēka organizēja tikšanos ar Sapņu medniekiem – ceļotājiem Alīnu un Jēkabu Andrušaitiem, kuri dalījās savā ceļojumu un grāmatu rakstīšanas pieredzē.

Tāpat novembrī bibliotēku apmeklēja Astmas un alerģijas biedrības Alūksnes nodaļas biedri, iepazīstot gan krājumu, gan pakalpojumu piedāvājumu. Pasākuma gaitā tika uzspēlēta aizraujoša spēle par Alūksnes novadu, kas ļāva pārbaudīt un papildināt zināšanas par mūsu pilsētu un apkārtni. Noslēgumā viesi noskatījās Alūksnes Tautas teātra „Sliexnis” izrādes „Bibliotēkas stāstiņi” ierakstu – iestudējumu, kas tapis pirms desmit gadiem un joprojām saglabā savu šarmu.

Sagatavota prezentācija un apskats “Ko stāsta senās grāmatas” – par senākajām grāmatām novada bibliotēku krājumos. Alūksnes novada bibliotēkas speciāliste ar apskatu viesojās Jaunannas, Alsviķu, Jaunlaicenes un Māriņkalna bibliotēkās, kur tikās ar vietējo kopienu interesentiem, kuri stāstīja arī par savās dzimtās svarīgākajām grāmatām.

Pārskata periodā visa gada garumā katru mēnesi Alūksnes novada bibliotēka veidoja publikāciju ikmēneša virtuālo apskatu “Sen un nesen Alūksnē - ieskats avīžu lappusēs”. Rubrika top sadarbībā ar laikrakstu "Alūksnes un Malienas Ziņas", godinot un atzīmējot 100 gadus, kopš Alūksnei ir savs drukātais laikraksts, neaizmirstot par vēl vienu 2025. gadā nozīmīgu gadskaitli - Alūksnei - pirms 105 gadiem iegūto pilsētas statusu.

Daži piemēri no pagastu bibliotēkām:

Alsviķu bibliotēkā septembrī Dzejas dienu ietvaros notika saruna par dzejnieci Maiju Laukmani, kuras laikā tika iepazīta viņas dzīve un daiļrade, noskatīta prezentācija, lasīta dzeja.

Annas bibliotēkā regulāra krājuma popularizēšana notiek Facebook.com Annas pagasta profilā, kurā tiek ievietoti jauno grāmatu un periodisko izdevumu saraksti, fotogrāfijas, lai lasītāji varētu veikt pasūtījumus vai elektroniskā veidā, vai arī atnākot uz bibliotēku. Noorganizēta akcija “Aklais randiņš ar grāmatu”, pasākums “Viss stāsts vēl nav izstāstīts” ar spēlēm “Uzmini grāmatas nosaukumu” un “Mēmais šovs”, kurā bija jāatmin grāmatu varoņi. Gada laikā tika papildināti novadpētniecības krājumi ar jauniem ierakstiem spēlē “Atpazīsti vietas Annas pagastā”. Novērots, ka krājuma un datubāzu popularizēšana vislabāk izdodas, runājot ar klientu klātienē, parādot un izstāstot, kā tās darbojas un ko no visā tā var iegūt.

Ilzenes bibliotēkā septembrī pasākumā “Uzsmaidīt austošai dienai!” ar sirdi izjust pasauli un saredzēt tajā skaisto un patieso kopā aicināja dzejniece Irīsa Puidze un mūziķis Jānis Upītis no Lejasciema. Senioriem tika nosūtīti individuāli ielūgumi ar I. Puidzes dzejas rindām. Savukārt gada nogalē izveidoti vairāk kā 100 Ziemassvētku vēlējumi ar latviešu dzejas fragmentiem un piparkūku, kas tika pasniegti pagasta iedzīvotājiem, viesiem un bibliotēkas apmeklētājiem, kuri piedalījās pasākumā “Reiz sen senos laikos...” Novadniekam Aleksandram Pelēcim veltītā izstāde iepazīstināja ar rakstnieka daiļradi, kurā atspoguļojas Alūksnes vēsturiskās norises un arhitektūras mantojums. Attēli ar Alūksnes pilsētas ainavām

sniedza padziļinātu ieskatu A. Pelēča prozas darba “Alūksnes grāmata” fragmentos. Aktīvi tiek lietots Ilzenes bibliotēkas Facebook.com konts, kurā atrodami jauno grāmatu saraksti, fotogrāfijas no akcijas “Krāsains lasītprieks Ilzenes bibliotēkā”.

Jaunlaicenes bibliotēka kopīgi ar muzeja darbiniekiem organizējusi pasākumu novadniecei Lijai Brīdakai “Sirds viršos brien”, bet sadarbībā ar Smiltenes novada Apes bibliotēku, notika grāmatas “Vienas dzimtas vēsture” atklāšana un tikšanās ar autori Jeļenu Makoveičuku.

Māriņkalna bibliotēkā krājuma un pakalpojumu popularizēšana notiek regulāri gan pasākumos, gan individuālās sarunās ar apmeklētājiem. Krājums tiek popularizēts gan sociālajos tīklos, gan bibliotēkas plaukta izstādēs. Izstādes netiek veidotas konkrētiem autoriem, bet tā, lai tās izmantotu plašu krājuma piedāvājumu, piesaistot apmeklētāju uzmanību un veicinot interesi par dažādu žanru un autoru literatūru, jo lielākā daļa apmeklētāju neizvēlas lasīt tikai konkrētus autorus. Pārskata periodā tika veikta nozaru literatūras krājuma pilnīga pārskatīšana un sakārtošana dinamiskajā kārtojumā, kas būtiski uzlaboja krājuma pieejamību, pārskatāmību un lietotāju interesi, padarot to ērtāk izmantojamu un vizuāli pievilcīgāku.

Alūksnes novada bibliotēka, veicot lasītāju aptauju par nepieciešamību veidot sarunas par un ar grāmatām, 2024. gada nogalē nolēma dibināt lasītāju klubu. Pirmā lasītāju klubiņa tikšanās notika 2025. gada 29. janvārī. Tika nolemts sanākt kopā reizi mēnesī (izņemot vasaras mēnešus). Otrajā tikšanās reizē februārī tika izvēlēts klubiņa nosaukums “Iedvesmas avots”. Pārskata gada laikā notika 9 lasītāju klubiņa “Iedvesmas avots” tikšanās. Sarunu tēmas – visdažādākās - gan aktualitātes, gan klubiņa dalībnieku ierosinātās. Klubiņa tikšanās reizēs tika runāts par Ziemeļvalstu literatūru, Jāņa Petera dzeju un daiļradi, latviešu tautasdziesmām – spēka dziesmām, dažādām iedvesmas grāmatām, ceļojumu grāmatām un klubiņa dalībnieku ceļojumu pieredzi Eiropas valstīs. Diskusijas raisījās par japāņu autora H. Murakami stāstiem “Vienskaitļa pirmā persona”, aizraujošas sarunas izvērtās par grāmatām, kuras iepazīstina ar Latvijas personībām – rakstniekiem, māksliniekiem, mūziķiem u.c. Apspriesti tika arī latviešu detektīvromāni. Gadu noslēdzot, lasītāju klubiņa dalībnieki iejutās Ziemassvētku noskaņās, lasot literāros darbus un kavējoties atmiņās. Lasītāju klubiņa “Iedvesmas avots” darbība apliecināja, ka kopīga tikšanās un lasīšana, kā arī sarunas vieno, rada patiesu kopības sajūtu.

Datubāzu popularizēšana pagastu bibliotēkās galvenokārt notiek ikdienas darbā ar apmeklētājiem. Bibliotekāri atzīst, ka visefektīvākā metode ir personiska saruna ar lietotāju un praktiska demonstrēšana, kad tās tiek izmantotas konkrēta informācijas pieprasījuma risināšanai. Organizējot tikšanās ar skolēniem, senioriem un citām iedzīvotāju grupām, bibliotekāri atgādina par datubāzu pieejamību un to izmantošanas iespējām. Informācija par datubāzēm izvietota bibliotēkas telpās, standos un pie datoriem.

• **Programma “Grāmatu iepirkums publiskajām bibliotēkām”**

2025. gadā turpinājās Latvijas Nacionālās bibliotēkas un Kultūras ministrijas 2020.gadā uzsāktais projekts “Grāmatu iepirkums publiskajām bibliotēkām”. Tā ietvaros Alūksnes novada bibliotēkā un tās struktūrvienībās nonāca jaunas, augstvērtīgas grāmatas pavisam kopā 235 eksemplāri par 2869,06 EUR. Bibliotēku krājumi tika papildināti ar augstvērtīgiem oriģinālliteratūras darbiem pieaugušajiem un bērniem, nozaru literatūru, kā arī tulkojumiem latviešu valodā. Alūksnes novada publisko bibliotēku darbinieki aizrautīgi iesaistījās grāmatu piedāvājuma izvēlē. Vidēji katra bibliotēka saņēma 13-15 izdevumus. 2025.gada projekta piedāvājumā bija plašs bērnu grāmatu klāsts.

Visvairāk pieprasītie projekta izdevumi Alūksnes novada bibliotēkās –

- I.Zigners. “Mazais pūķis Kokosrieksts. Pie savvaļas zvēriem”;
- L.Žutaute “Kika Mika un koncerta diena”;
- S.Kalniete “Es lauzu, tu lauži, mēs lauzām, viņi lūza”;
- A.Manfelde “Kosmonauta iela”;
- M.Volfs “krievos”;
- L.Silova “Pēclaiks”;

- G.Binde "Binde- 100-10";
- A.Lazdiņa "Svētku darbiņi".

Alūksnes novada bibliotēka krājumu papildināja ar daiļliteratūras, nozaru literatūras un izdevumiem bērniem. Vērtīgākie projekta ieguvumi- J. Dripe "Birkerts. Bibliotēkas. Gaisma", S. Jēgere "Skatuves kustība", M. Vilsons "Māksla tuvplānā", "Binde 100-10", I .Kalve "Elektroniskie dokumenti un informācija lietišķajā pasaulē" 1. un 2. Daļa, A. Neiburga "Es esmu tas, kas paliek pāri"; "Tā pirmā grāmata" u.c.

Katrā projekta grāmatā ielīmēta uzlīme, lasītāji tika informēti Alūksnes novada bibliotēkas interneta vietnē - <https://albibl.lv/jaunas-gramatas-projekta-gramatu-iepirkums-publiskajam-bibliotekam-izdevumi/>, sociālajos tīklos, kā arī sagatavotas informējošas prezentācijas.

• **2025. gada lasītāko grāmatu tops**

	Grāmatas autors	Grāmatas nosaukums	Izdevējs	Izdošanas gads	Izsniegumu skaits
1.	Z. Daudziņa	Bērnudienas komunālijā	Zvaigzne ABC	2024.	161
2.	L. Kovaļova	Klusie kaimiņi	Zvaigzne ABC	2024.	140
3.	Š. Rīda	Plūsti kā upe	Latvijas Mediji	2025.	119
4.	A. Rušmane - Vēja	Spītnieki	Latvijas Mediji	2025.	115
5.	F. Makfadena	Kolēģe	Latvijas Mediji	2025.	113

• **Ar bibliotēkas krājumu saistītās problēmas un to risinājumi, vajadzības, galvenie secinājumi pārskata periodā**

Pašvaldības piešķirtie finansiālie līdzekļi ir apmierinoši, bet iespieddarbu (grāmatu) cenas arvien pieaug, tādēļ jāizvērtē katras grāmatas nepieciešamība un kādai lasītāju grupai tā būs adresēta.

Pateicoties VKKF atbalstītā projekta ietvaros "Rakstnieks+grāmata+lasītājs=lasītprīeks 6" 2025.gadā noritēja tikšanās bērniem un jauniešiem ar autoriem- Lauri Gundaru, Inesi Zanderi, Arno Jundzi, Dinu Zoldneri, Kristīni Kulbergus un Ilzi Skrastiņu. Tikšanās ar rakstniekiem palīdz iepazīt autorus, viņu darbu tapšanu (daiļradi). Bērņus un jauniešus rosina lasīt un izprast literāros darbus, veicina lasītprīeku.

25.oktobrī Alūksnes kultūras centrā norisinājās Grāmatu svētki. Programma bija daudzveidīga un pārdomāta, lai iesaistītu un ieinteresētu dažādas iedzīvotāju grupas. Svētku norises laikā bija tikšanās ar rakstniekiem Zani Nuts un Eviju Gulbi; žurnālisti Liu Guļevsku, profesoru Romanu Lāci, grāmatu autori un ceļotāju Zani Eniņu, NBS majoru, zemessardzes štāba virsnieku Jāni Slaidiņu. Grāmatu komercizstādē varēja iegādāties sev tīkamāko grāmatu, iepazīties ar jaunāko literatūru. Grāmatu jaunumus piedāvāja SIA "Virja LK", apgāds "Jumava".

Atbilst ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem:

Sagatavoja: Sandra Avotiņa, Alūksnes novada bibliotēkas galvenā bibliotekāre

7. Darbs ar bērniem un jauniešiem

• Darba ar bērniem un jauniešiem raksturojums un vispārīgie rādītāji

Atskatoties uz 2025. gadu, var secināt, ka aizvadītais gads Alūksnes novada bibliotēkas darbā ar bērnu un jauniešu auditoriju (līdz 18. g. v.) vērtējams kā statistiski pozitīvs gads, kurā sasniegta augstākā efektivitāte pēdējo trīs gadu laikā. Neskatoties uz to, ka bērnu un jauniešu skaits novadā 2025. gadā samazinājās par 4.3 %, bibliotēkai ir izdevies ne tikai noturēt esošos lasītājus, bet arī piesaistīt jaunus.

Visā pārskata periodā ar dažādu aktivitāšu palīdzību esam centušies gan stiprināt jau esošās sadarbības, gan piesaistīt jaunus mūsu bibliotēkas pakalpojumu lietotājus (pārsvarā tie ir bērni un jaunieši no citām Latvijas pilsētām, kuri vasaras brīvlaiku pavada Alūksnes pusē, un 4. – 6. klašu posma skolēni no Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzijas, kuri, diemžēl, skolas ēkas ģeogrāfiskā novietojuma dēļ šobrīd mūsu piedāvātos pakalpojumus izmanto diezgan reti). Cenšamies būt arī ģimenēm ar bērniem draudzīga bibliotēka.

Alūksnes novada bibliotēkas Bērnu apkalpošanas nodaļā **pamatā tiek apkalpoti bērni un jaunieši līdz aptuveni 15 gadu vecumam (līdz 9. klasei)**. Lai gan literatūras piedāvājumā mums ir grāmatas, kuras varētu interesēt arī vidusskolas posma jauniešus, viņi paši tomēr vairāk izvēlas izmantot pieaugušo abonementa pakalpojumus. Iespējams, mums būtu vairāk jādomā, kā piesaistīt arī jauniešus, kuri ir vecumā virs 15 gadiem.

Bērnu apkalpošanas nodaļas darbs galvenokārt balstīts uz to, lai bibliotēkā novada bērni un jaunieši varētu saņemt kvalitatīvus bibliotēkāros pakalpojumus: atrast sev interesējošu daiļliteratūru, dažādus periodiskos un uzziņu literatūras darbus, tikties ar latviešu rakstniekiem un dzejniekiem, piedalīties lasītveicināšanas aktivitātēs un apmeklēt dažādus tematiskos pasākumus. **Visā pārskata periodā galvenais uzdevums – izmantojot dažādas aktivitātes, veicināt bērnu un pusaudžu lasītprasmi un radīt lasītprieku.**

Galvenā mērķauditorija Bērnu apkalpošanas nodaļā jau nemainīgi vairākus gadus ir pirmsskolas vecuma bērni, sākumskolas vecumposma skolēni, pusaudži (jaunieši), skolu pedagogi un citi mūsu piedāvāto pakalpojumu interesenti.

2025. gadā Alūksnes novadā sadarbībai pieejamas bija šādas izglītības iestādes:

- PII “Sprīdītis” un PII “Pienenīte” Alūksnes pilsētā, PII “Pūcīte” Jaunalūksnes pagastā, PII “Saulīte” Ziemeļu pagastā un PII “Mazputniņš” Malienas pagastā;
- Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzija Alūksnē, Ziemeļu pamatskola Ziemeļu pagastā un Alekseja Grāvīša Liepnas pamatskola Liepnas pagastā.

Alūksnes novada bibliotēkas Bērnu apkalpošanas nodaļai pārskata periodā (2025. gadā) visciešākā sadarbība bijusi ar pirmsskolas izglītības iestādi “Sprīdītis” un ar Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāziju. Kā labu sadarbības partneri varam minēt arī pirmsskolas izglītības iestādi “Pienenīte”. Minēto izglītības iestāžu audzēkņi piedalās gan lasīšanas veicināšanas aktivitātēs (piemēram, “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija”, “Skaļās lasīšanas sacensības” u.c.), gan apmeklē tikšanās ar dažādiem latviešu autoriem (VKKF projektu ietvaros), gan ir atsaucīgi mūsu pašu organizēto un vadīto bibliotēkāro nodarbību apmeklētāji.

Jau vairāku gadu garumā uz pirmsskolas izglītības iestādi “Sprīdītis” ceļo īpašs mūsu bibliotēkas grāmatu koferis, kurā, sadarbībā ar PII “Sprīdītis” metodiķi Antu Apīni, regulāri ievietojam gan jaunākās grāmatas, gan tādas, kuras konkrētajā posmā ir tematiski atbilstošas pirmsskolas izglītības iestādes mācību nodarbību programmām.

Analizējot statistikas datus par 2025. gadu, var secināt, ka, neskatoties uz iedzīvotāju skaita izmaiņām ar negatīvu tendenci, Bērnu apkalpošanas nodaļā vērojams statistisko rādītāju uzlabojums – bibliotēkas lietotāju skaits ir atgriezies gandrīz 2023. gada līmenī (1292), bet izsniegums bērniem un jauniešiem pakāpies pat par 38.2 %. Rēķinot gada izsniegumu uz vienu lietotāju, varam secināt, ka viens bērns 2025. gadā vidēji izņēmis 10.8 grāmatas (salīdzinājumam: 2024. gadā – tikai 8.1 grāmatu). Tas liek domāt, ka aizvadītajā gadā mums ir izdevies veiksmīgi piesaistīt lasītājus ne tikai brīvā laika pavadīšanai bibliotēkas telpās, bet arī lasīšanai, kas joprojām ir mūsu galvenais darbības virziens.

Galvenās atziņas, kuras radās, apkopojot datus par darbu ar bērniem un jauniešiem 2025. gadā:

- Bibliotekārais aptvērums sasniedz pat 59 % (+ 4%, salīdzinot ar iepriekšējo gadu);
- Izsnieguma pieaugums bērniem un jauniešiem + 38.2 % (no 10144 vienībām 2024. gadā uz 14021 vienību 2025. gadā). Tas norāda uz krājuma komplektēšanas atbilstību bērnu un jauniešu interesēm un mērķtiecīgiem lasīšanas veicināšanas pasākumiem;
- Neraugoties uz kopējo bērnu skaita kritumu novadā, aktīvo lietotāju (bērnu un jauniešu) skaits Bērnu apkalpošanas nodaļā ir pieaudzis par 3.11 % (1253 uz 1292);
- Fiziskais apmeklējums palielinājies par 13.49 %, sasniedzot 12805 apmeklējumus gadā. Statistiski viens bērns bibliotēku fiziski apmeklējis 9.9 reizes gadā.

Nemot vērā, ka bērnu skaits novadā, visticamāk, turpinās sarukt (-4.3 % pēdējā gadā), 2026. gada prioritāte būs esošo 1292 lietotāju noturēšana, pārejot no kvantitātes uz vēl augstāku pasākumu kvalitāti, kā arī aktīvāka jauniešu piesaiste bibliotēkas pakalpojumu lietošanai.

- **Uzziņu darbs, pakalpojumi, prasmju un iemaņu attīstīšana, pasākumi dažādām vecuma grupām**

Galvenais Bērnu apkalpošanas nodaļas mērķis – piedāvāt pasākumus un lasīšanu veicinošas aktivitātes pēc iespējas plašākam apmeklētāju lokam dažādos vecumposmos (gan ģimenēm ar bērniem, gan pirmsskolas vecuma bērniem, gan sākumskolas vecumposma skolēniem, gan pusaudžiem).

2025. gadā Alūksnes novada bibliotēkas Bērnu apkalpošanas nodaļā tika organizēti dažādi pasākumi un aktivitātes bērniem un jauniešiem. Aktivitāšu pamatmērķis – **veicināt bērnu un jauniešu interesi par grāmatām un lasīšanu, kā arī attīstīt viņu izziņas interesi un darbību.**

Jau vairāku gadu garumā mums ir veiksmīga sadarbība ar Alūksnes novada izglītības iestādēm, īpaši – ar pirmsskolas izglītības iestādēm “Sprīdītis” un “Pienenīte”. Pēc skolu reorganizācijas ir notikušas ievērojamas pārmaiņas Alūksnes novada un pilsētas skolu tīklā: kopš 2025. gada 1. septembra vairs nedarbojas pirms pāris gadiem nodibinātā Alūksnes vidusskola. Tā pievienota Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzijai. Mūsu bibliotēkai bija izveidojusies laba sadarbība ar Alūksnes vidusskolu. Priecājamies, ka šī sadarbība kopš 2025. gada 1. septembra tikpat veiksmīgi turpinās jaunajā veidolā – E. Glika Alūksnes Valsts ģimnāzijā.

- **Veiksmīgākie pasākumi, lasīšanas veicināšanas aktivitātes**

Var atzīmēt, ka par ilgtermiņā veiksmīgāko lasīšanas veicināšanas aktivitāti mūsu bibliotēkā joprojām uzskatām LR Kultūras ministrijas un Latvijas Nacionālās bibliotēkas finansēto un LNB Bērnu literatūras centra iniciēto programmu **“Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija”**, kura Alūksnes novada bibliotēkā tiek realizēta kopš tās pirmsākumiem: 2025. gadā – jau 24. reizi. Arī otra Bērnu literatūras centra lasīšanu veicinošā aktivitāte (**“Skaļās lasīšanas sacensības”**) mūsu bibliotēkā veiksmīgi darbojas kopš šīs programmas pirmsākumiem 2017. gadā, tātad – jau 8. gadu.

20. martā plkst. 14.00 notika “**Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas 2024**” noslēguma pasākums mūsu čaklākajiem lasīšanas ekspertiem.

Pasākumā bērni piedalījās dažādu uzdevumu risināšanā – bija gan komandu darbs, gan darbs individuāli. Pasākuma noslēgumā visi dalībnieki, kuri bija čakli lasījuši kolekcijas grāmatas un aizpildījuši arī vērtēšanas anketas, saņēma diplomus un balvas.

22. maijā plkst. 11.00 notika “**Skaļās lasīšanas sacensību**” Alūksnes reģionālais fināls, kurā piedalījās seši Alūksnes novada skolu finālisti. Iespēju piedalīties reģionālajā finālā Cēsīs šoreiz bija izcīnījis **Marts Jaunzems** no Alūksnes vidusskolas.

Lai pasākumā viss noritētu precīzi un atbilstoši konkursa nolikumam, dalībniekus vērtēja kompetenta žūrija, kuras sastāvā bija Alūksnes Bērnu un jauniešu centra jaunatnes lietu speciālists **Nikolajs Rakovs**, Alūksnes kultūras centra kultūras darba speciāliste **Līva Leimane**, Alūksnes Zvaigznes grāmatnīcas vadītāja **Liāna Valdmane** un Alūksnes vidusskolas skolotāja **Ilga Marķitāne**.

Alūksnes novada bibliotēka 2025. gadā no Valsts Kultūrkapitāla fonda saņēma finansiālu atbalstu projektam “**Rakstnieks + grāmata + lasītājs = lasītprīeks - 6**”, kuru ietvaros varējām bibliotēkas nepilngadīgajiem apmeklētājiem piedāvāt vairākas tikšanās ar Latvijā un pat pasaulē atzītiem un novērtētiem latviešu bērnu un jauniešu rakstniekiem un dzejniekiem. Minētā projekta ietvaros Alūksnes novada bibliotēkā 2025. gadā viesojās **Inese Zandere**, **Lauris Gundars**, **Ilze Skraстіņa**, **Dina Zoldnere**, **Kristīne Ulberga** un **Arno Jundze**.

Tikšanās ar **Lauri Gundaru** notika 22. aprīlī plkst. 13.00. Tā bija pirmā no sešām projektā paredzētajām tikšanās reizēm.

Plašāka informācija par pasākumu:

<https://ej.uz/mp1i>

<https://ej.uz/78wo>

Tikšanās ar rakstnieci **Ilzi Skrastiņu** notika 22. maijā plkst. 13.00. Uz šo pasākumu tika aicināti gan sadarbības partneri - Alūksnes vidusskolas 5. klašu skolēni - , gan “Skaļās lasīšanas sacensību” dalībnieki.

Plašāka informācija par pasākumu:

<https://ej.uz/v9fw>

<https://ej.uz/bn6n>

19. septembrī notika tikšanās ar rakstnieci Dinu Zoldneri Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzijā.

Tikšanās laikā rakstniece pastāstīja jauniešiem par to, kā top viņas grāmatas un kur viņa smeļas idejas, lai varētu radīt fantāzijas žanra romānus jauniešiem.

Saite:

<https://ej.uz/c6t6>

30. septembrī notika tikšanās ar bērnu dzejnieci Inesi Zanderi.

Uz tikšanos ar dzejnieci bija atnākuši Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzijas 2. un 3. klašu skolēni. Sarunas laikā dzejniece bērniem lasīja dzeju no sava krājuma “Putni mūs redz”. Bērniem bija arī iespēja vingrināties dažādas skaņas, kuras rada putni.

Saites:

<https://ej.uz/bd6g3>

<https://ej.uz/x8hr>

17. oktobrī projekta ietvaros pie mums viesojās rakstniece Kristīne Ulberga.

Jauniešiem bija iespēja uzzināt gan par grāmatas “Kariete uz Santjago” tapšanu, gan uzdot rakstnieces jautājumus par Santjago ceļa iešanas pieredzi. Tikšanās bija gan izzinoša, gan sirsnīga.

Vairāk informācijas:

<https://ej.uz/ztc7>

30. oktobrī notika projektu noslēdzošā tikšanās – tikšanās ar rakstnieku Arno Jundzi Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzijā.

Jaunieši rakstniekam ne tikai uzdeva daudz jautājumu, bet arī saņēma ar rakstnieka un viņa skolas biedru dzīves pieredzi motivētus padomus tomēr būt grāmatu lasītājiem, nevis tiem, kuri nelasa... Atziņa, kuru jaunieši no šīs tikšanās varēja paņemt sev līdzi, – lasītāji dzīvē sasniedz augstākus mērķus, nekā nelasītāji.

Vairāk informācijas:

<https://ej.uz/cbc4>

<https://ej.uz/vv3u>

Aizvadītajā gadā Alūksnes novada bibliotēkas Bērnu apkalpošanas nodaļā daudz tika domāts par to, lai mūsu klientiem būtu iespējas apmeklēt daudzveidīgas aktivitātes bibliotēkā vai ārpus tās – piemēram, pie bibliotēkas vai mūsu sadarbības partneru teritorijā. Turklāt – pievēršām uzmanību arī tam, lai piedāvājumā būtu pasākumi ne tikai bērniem (skolēniem vai pirmsskolas izglītības iestāžu audzēkņiem), bet arī ģimenēm ar bērniem. Kā ļoti veiksmīgu pasākumu te var minēt **video konkursu ģimenēm ar bērniem “Galvenajā lomā - ola”**. Šis bija mūsu sadarbības pasākums ar SIA “Alūksnes putnu fermu” (šobrīd – AS “Agrova Baltics”).

Kopumā konkursam atsaucās un video iesūtīja 6 ģimenes, bet konkursa noslēguma pasākumā 16. aprīlī piedalījās piecas.

Pasākumā tika spēlētas prāta spēles un būvēti torņi no olu kastītēm. Dalībnieki tika sadalīti komandās, nešķirot ģimenes: viena ģimene – viena komanda.

Konkursa dalībnieki saņēma arī balvas gan no bibliotēkas, gan no SIA “Alūksnes putnu ferma” (šobrīd – AS “Agrova”).

8. maijā, atzīmējot Eiropas dienu, sadarbībā ar Alūksnes vidusskolu īstenojām **akciju “Rokaspiediens Eiropai”**, kad visi sākumskolas posma (1. – 3. klases) skolēni, pedagogi un mēs, bibliotekāri, sādēvāmies rokās apkārt skolas un bibliotēkas ēkām, veidojot bezgalības zīmi un apliecinot cieņu, sadarbību un vienlīdzību, kas ir Eiropas Savienības pamata vērtības. Šajā

pasākumā, sadarbībā ar Alūksnes novada pašvaldības IT nodaļu, skaistais mirklis ar drona palīdzību tika iemūžināts no putna lidojuma.

Septembrī, Dzejas dienu ietvaros, sadarbībā ar Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāziju tika organizēts radošs pasākums bērniem un jauniešiem “Dzeja Alūksnei” un “Dzeja dejo”. Šis pasākums bija laika ietvarā visilgākais: tas ietvēra dzejoļu sacerēšanas konkursu par godu Alūksnes 105 gadu jubilejai un dzejas tematiskos pasākumus Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzijas visos trijos korpusos, kur skolēniem pie brīvā mikrofona bija iespēja lasīt dzejoļus par godu savai pilsētai Alūksnei. Kopumā šajā kompleksajā Dzejas dienu pasākumā iesaistījās vairāk nekā 1000 bērnu un jauniešu. Mēs uzskatām, ka šis pasākums ir mūsu bibliotēkas 2025. gada veiksmes stāsts.

Tā kā šis bija masu pasākums, mums bija pieaicināti arī īpaši un darbā ar lielu auditoriju pieredzējuši pasākuma vadītāji: influenceris, pasākumu vadītājs un radio balss Lauris Zalāns un pirmsskolas izglītības iestādes pedagoģe, pasākumu vadītāja pirmsskolas vecuma bērniem Laura Ozoliņa.

Visu septembri skolēni sacerēja dzejoļus Alūksnei. Kopumā šī konkursa ietvaros mēs saņēmām 132 bērnu un jauniešu radošos darbus, kurus pēc tam vēl ilgu laiku publicējam bibliotēkas Facebook lapā. Labāko dzejoļu autori balvā saņēma sava dzejoļa publikāciju vietējā laikrakstā “Alūksnes un Malienas Ziņas”. (Dzejoļu vērtēšanu veica ar konkursa nolikumu noteikta žūrijas komisija.) Visi dzejoļi tika arī sakopēti un apkopoti kopkrājumā. Viens kopkrājuma eksemplārs tika dāvināts arī Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzijai.

132 - tieši tik daudz dzejoļu mēs saņēmām!

Alūksnes novada pagastu bibliotēkās iespēju robežās notiek aktīvs darbs ar bērniem un jauniešiem, taču diemžēl demogrāfiskie procesi novadā to ir negatīvi ietekmējuši – vairākos pagastos nav skolu un pirmsskolas izglītības iestāžu, kā arī tikpat kā nav bērnu un jauniešu. Taču ir vairāki labi pasākumi bērniem un jauniešiem, kā arī ģimenēm ar bērniem, kurus ir vērts atzīmēt kā veiksmīgus.

Māriņkalna bibliotēka (atrodas Ziemeļu pagastā) ir viena no tām Alūksnes novada pagastu bibliotēkām, kur sadarbībai ir pieejama gan skola (Ziemeļu pamatskola), gan pirmsskolas izglītības grupiņa, kas darbojas pamatskolā. Kopš 2025. gada novembra Māriņkalna bibliotēkas vadītāja uz slodzi 0,43 pilda arī Ziemeļu pamatskolas bibliotekāra pienākumus, tādēļ abu iestāžu sadarbību var vērtēt kā īpaši ciešu. Šie apstākļi atbalsta mācību procesu un mērķtiecīgi veicina lasītprasmi un lasītprieki tieši skolas vidē. Galvenais uzsvars sadarbībā ar skolu tika likts uz programmas „Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2025” kolekcijas popularizēšanu, tematisko literatūras stundu vadīšanu, kā arī individuālo darbu ar skolēniem lasītprasmes un lasītprieka veidošanā. Par īpaši veiksmīgiem pasākumiem 2025. gadā jāatzīst “Vasaras lasītāju klubs” un “Lasītāju ballīte”. “Vasaras lasītāju klubs” tika veidots ar izglītojošu ievirzi, sniedzot bērniem iespēju iepazīt grāmatu pasauli un tās uzbūvi, analizēt ilustrācijas, mēģināt rakstīt savus stāstus un rakstīt atsauksmes par lasīto. Pārskata periodā notika sešas nodarbības, kas tika organizētas divas reizes mēnesī trešdienās, radot regulāru un mērķtiecīgu iesaisti bērnu lasītprasmes attīstībā. Savukārt “Lasītāju ballīte” bija vairāk izklaidējošs un radošs pasākums, kas veicināja lasīšanas motivāciju, sociālo mijiedarbību un bibliotēkas popularizāciju. Lai tajā piedalītos, bērniem bija jāizlasa noteikts grāmatu saraksts, savukārt pasākuma laikā viņus gaidīja atjautīgi uzdevumi, interaktīvas spēles un stāsts, kas sasaistīja aktivitātes ar lasīto grāmatu tēliem. Šāda pieeja ne tikai motivēja bērnus lasīt, bet arī ļāva piedzīvot literatūru caur radošu darbību un spēli, stiprinot pozitīvu attieksmi pret lasīšanu un bibliotēku kā vidi, kurā ir interesanti un iedvesmojoši uzturēties.

Jaunieviestais pakalpojums Māriņkalna bibliotēkā 2025. gadā – individuālā lasīšanas stunda (diena) vienreiz nedēļā.

“Vasaras lasītāju klubs”

“Lasītāju ballīte”

Liepnas bibliotēkā pārskata gadā kopumā tika organizēti 26 pasākumi. Tās bija rītausmas stundas, grāmatu apskati, prezentācijas, kurās kopīgi tika lasītas Bērnu žūrijas grāmatas, kā arī norisinājās radošās darbnīcas un krustvārdu mīklu minēšanas pēcpusdienas.

Katru gadu Liepnas bibliotēkā notiek arī radošās darbnīcas, piemēram, “Dāvanu maiņņa noformēšana Lieldienām” (ar zaķiem), “Izgatavo savu foto rāmīti!” u.c.

Liepnas bibliotēka ir viena no nedaudzajām Alūksnes novada pagastu bibliotēkām, kurām sadarbībai ir pieejama izglītības iestāde (Alekseja Grāvīša Liepnas pamatskola).

Malienas bibliotēkā, lai pilnveidotu bērnu izpratni par drošu interneta lietošanu, tika organizētas divas medijpratības nodarbības: “Kas ir digitālā pēda” (sākumskolas vecuma bērniem) un nodarbība “Mana digitālā ģimene” (pirmskolas vecuma bērniem). Bibliotēkā notiek dažādas radošās darbnīcas, kura auditorija pārsvarā ir PII “Mazputniņš” audzēkņi.

Jaunlaicenes bibliotēkai ir laba sadarbība ar Jaunlaicenes muižas muzeju “Malēnieša pasaule”, tādēļ aizvadītā gada vasarā tika turpināts iepriekš iesāktais vasaras lasīšanas piedzīvojums ģimenēm ar bērniem “Ar grāmatu pie dabas”. Vasarā tika organizēts arī 4 km garš pārgājiens ar dažādiem uzdevumiem un vēsturisku faktu izziņāšanu par Jaunlaicenes pagastu “Zīļuka ceļojums”.

Jaunalūksnes bibliotēkas darbs ar bērniem un jauniešiem ir būtisks ieguldījums lasītprasmes, zinātkāres un mūžizglītības veicināšanā. Tur notiek regulāri pasākumi, lasīšanas veicināšanas programmas un sadarbība ar pagasta pirmsskolas izglītības iestādi. Bibliotēkas darbība palīdz pagasta bērniem veidot pozitīvu attieksmi pret grāmatām un lasīšanu kā vērtīgu brīvā laika pavadīšanas veidu.

Kā veiksmīgākās Jaunalūksnes bibliotēkas aktivitātes 2025. gadā varam minēt nodarbības pirmsskolas vecuma bērniem “Putni ziemā”, “Ceļotājs čemodāns”.

Jāatzīmē, ka pagastu bibliotēkas veido arī savstarpējus tematiskos sadarbības pasākumus. Aizvadītajā gadā tāds bija Mārkalnes, Malienas un Māilupes pagasta bibliotēku sadarbības pasākums ģimenēm ar bērniem lasīšanas veicināšanai **“Pikniks ar pasaku”**. Pasākumā bija dažādas aktivitātes: pasaku lasīšana, dziedāšana, radošas spēles par pasakām un īsts pikniks visiem dalībniekiem pasākumu vadītājas Ievas Maltenieces vadībā.

Mārkalnes bibliotēkā aktīvākais darbs ar bērniem un jauniešiem notiek brīvdienās un vasarā, jo arī šajā pagastā vairs nedarbojas izglītības iestāde. Veiksmīgākais pasākums bija vasaras pasākums **“Pikniks ar grāmatu”** brīvdabas estrādē **“Lakstīgalas”**, kurā kopīgi tika lasīta Ineses Zanderes grāmatu **“Čemodāns”**. Bērni lasīja tautasdziesmas par putniem un spēlēja dažādas ar putniem saistītas izzinošas spēles. Interesanta aktivitāte bija arī grāmatu nosaukumu salikšana pēc burtiem, kas sajauktā veidā ielikti aploksnē. Papīra darbnīcā tika veidoti koferi. Pasākums-lasīšanas veicināšanas aktivitāte bija sadarbības pasākums ar Malienas un Māilupes bibliotēku.

- **Problēmas bibliotēku darbā ar bērniem un jauniešiem, to iespējamie risināšanas ceļi**

Galvenā problēma darbā ar bērniem un jauniešiem vairāku gadu garumā ir nemainīga: **zemā interese par grāmatām un lasīšanu**. Lai bērnus un jauniešus ieinteresētu tomēr pievērsties grāmatu lasīšanai, mūsu bibliotēkā tiek īstenoti dažādi pasākumi un lasīšanu veicinošas aktivitātes: tikšanās ar autoriem (pārsvārā VKKF atbalstīto projektu ietvaros), literāri izglītojošas nodarbības, lasītveicināšanas programmas (**“Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija”**, **“Skaļās lasīšanas sacensības”**), kā arī individuālas sarunas ar bibliotēkas apmeklētājiem un bibliotēkas vides iekārtošana tā, lai rosinātu bērnus pievērst uzmanību grāmatām un lasīšanai.

Vēl viena aktuāla problēma, ko esam novērojušas darbā ar bērniem un jauniešiem bibliotēkā, - **grūtības ieinteresēt bērnus, it īpaši – pusaudžus, lasīt to, kas nav "uzdots"**, un atrast literatūru, kas rezonē ar viņu aktuālajām problēmām. Lasīšana tiek saistīta galvenokārt ar mācību procesa prasību izpildi (obligāto literatūru). Tas rada grūtības veicināt lasīšanu kā brīvprātīgu un izklaidējošu aktivitāti. Skolēniem nav priekšstata par savām interesēm, bet, meklējot grāmatu (ja skolotājs devis uzdevumu lasīt), skaidrs ir vien mērķis – atrast pēc pieļaujamo lappušu apjoma mazāko grāmatu. Viņi bieži nepievērš uzmanību grāmatas saturam, bet gan apjomam. Šī problēma ir aktuāla jau daudzus gadus, un tā kļūst arvien aktuālāka. Ja salīdzinām skolēnus pēc dzimuma, tad visbiežāk grāmatu lappuses pie plauktiem skaita tieši puīši.

Kā mazāk aktuālu, bet joprojām pamanāmu problēmu var atzīmēt **bibliotēkas iekšējo kārtības noteikumu pārkāpumus**. Kopš skolu tīkla reorganizācijas skaļākie bibliotēkas apmeklētāji (4.-6. klašu skolēni) Bērnu apkalpošanas nodaļā brīvo laiku vairs gandrīz nepavada, jo skolas korpuss atrodas attālā pilsētas daļā – Kanaviņu ielā 14. Taču esam pamanījušas - ir reizes, kad ar iekšējās kārtības noteikumu ievērošanu problēmas ir pat mazākiem bibliotēkas apmeklētājiem (3. klašu skolēniem). Visbiežāk tās tiek risinātas, bērniem aizrādot un vajadzības gadījumā lūdzot vēlreiz iepazīties ar bibliotēkas iekšējās kārtības noteikumiem.

Vērtējot **problēmas darbā ar bērniem un jauniešiem Alūksnes novada pagastu bibliotēkās**, varam secināt, ka galvenā problēma ir bērnu un jauniešu neesamība pagastā vai fakts, ka tur nedarbojas izglītības iestāde. Tas rada situāciju, ka pat ļoti radošiem pagastu bibliotekāriem, kuri veiksmīgi varētu strādāt ar bērniem un jauniešiem, vienkārši šādas iespējas nav vai tā ir ļoti ierobežota.

Atbilst ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem:

Sagatavoja Zane Drozdova,
Alūksnes novada bibliotēkas galvenā bibliotekāre

8. Novadpētniecība

- **Novadpētniecības darba virzieni un pakalpojumi, pārskata perioda prioritātes, jauninājumi novadpētniecības darbā**

Nenoliedzami novadpētniecības darbs bibliotēkās ir viens no svarīgākajiem darba virzieniem, jo tas nodrošina vietējās kultūras mantojuma saglabāšanu un stiprina kopienas identitāti. Novadpētniecības darbs arī pārskata periodā tika turpināts sekojošos darba virzienos:

- Novadpētniecības krājuma veidošana, uzturēšana un saglabāšana;
- Novadpētniecības materiālu digitalizēšana un pieejamības nodrošināšana;
- Novadpētniecības datu bāzes veidošana;
- Novadpētniecības krājuma un lokālā kultūras mantojuma popularizēšana;
- Sadarbība un kopienas iesaiste.

Bibliotēkas turpināja vākt, sistematizēt un popularizēt materiālus par novadniekiem, vietām, objektiem, notikumiem, organizējot dažādas izstādes un aktivitātes.

Alūksnes novada bibliotēkas galvenie virzieni un prioritātes novadpētniecības darbā pārskata periodā saistītas ar vairākiem Alūksnei svarīgiem notikumiem – 105. jubileju, kopš Alūksnei piešķirtas pilsētas tiesības un simtgadi, kopš Alūksnei un apkārtni ir savs laikraksts (“Malienas Ziņu” pirmais numurs 1925. gada maijā). Novada bibliotēkās notikušas aktivitātes, atzīmējot latviešu grāmatniecības piecsimtgadi.

Alūksnes novada bibliotēka turpināja godāt un atcerēties mūžībā aizgājušos novadniekus, kuri savulaik snieguši būtisku ieguldījumu pilsētas, novada un Latvijas attīstībā. Viņi bieži vien mūs pārsteidz ar savām biogrāfijām un dzīvesstāstiem. 2025. gadā, atzīmējot novadnieces, literātes Vitas Vīksnas 90. dzimšanas dienu, Alūksnes un Annas bibliotēkas aicināja ikvienu interesentu, piedalīties konkursā “Iepazīsim literāti Vitu Vīksnu!”.

Izēnes bibliotēka uzsākusi darbu pie bibliotēkas vēstures digitālās versijas izveides, apzinātas fotogrāfijas, bijušu darbinieku un apmeklētāju atmiņas, turpināts darbs pie pagasta zudušo māju stāstiem, izvērtētas fotogrāfijas digitalizācijas uzsākšanai.

Māriņkalna bibliotēkas vadītāja, ņemot vērā, ka joprojām pastāv daudz neapzinātu tēmu par Ziemera pagasta vēsturi, turpināja materiālu vākšanu un papildināšanu, pārskata periodā apmeklējot Latvijas Valsts vēstures arhīvu un iegūstot papildus materiālus un virzienus turpmākajai izpētei.

Mārkalnes bibliotēkā novadpētniecības darbs veltīts, lai atzīmētu Mārkalnes pagasta simtgadi.

Jaunannas bibliotēka iekārtojusi plašu foto izstādi “Tas bija sen un ne tik sen”.

Zeltiņu bibliotēka – veidojusi plašu izstādi “Māju stāsti cilvēku atmiņās”, kura atklāta maijā Muzeju nakts pasākumā.

- **Novadpētniecības krājums:**

- **komplektēšana, ietverto materiālu veidi**

Krājuma organizācijā, glabāšanā un pieejā 2025. gadā Alūksnes novada bibliotēkā izmaiņu nav.

Bibliotēku novadpētniecības krājumos ietverto materiālu veidi: grāmatas, periodika, audio un video materiāli, dokumentu kopijas un oriģināli, kopijas no rakstiem periodiskajos izdevumos, mutvārdu vēsture, atmiņu pieraksti, fotogrāfijas. Krājumā jauni ienākošie materiāli tiek digitalizēti, pagastu bibliotēkās – saglabāti arī papīra formātā, veidojot kopijas. Alūksnes novada bibliotēkā fiziskās novadpētniecības materiālu kopas (mapes) tiek papildinātas tikai ar atsevišķiem materiāliem. Regulāri tiek pārskatīts periodisko izdevumu saturs un ar novadpētniecību saistītie raksti tiek skenēti un saglabāti, tiek veidots bibliogrāfiskais ieraksts novadpētniecības datu bāzē, pilnteksta raksts autortiesību dēļ pievienots netiek. Reģiona laikraksta “Alūksnes un Malienas Ziņas” analītiskie apraksti katru mēnesi tiek eksportēti uz Latvijas Nacionālās bibliotēkas Nacionālās bibliogrāfijas datu bāzi. Alūksnes novada

bibliotēkas interneta vietnē sadaļā “Novadpētniecība” atrodama Novadnieku datubāze, skatāmas virtuālās izstādes. Pārskata periodā bibliotēku krājumus papildinājuši vairāki vērtīgi lokālās vēstures izziņāšanas materiāli. Tā, piemēram, Ilzenes bibliotēka ieguvusi 3 dzimtu izpētes materiālus un fotogrāfijas. Mārupes bibliotēkas krājumu papildināja jauni novadpētniecības materiāli par bijušo Mārupes pamatskolu, jo notika bijušās skolas absolventu un darbinieku salidojums, pēc kura iegūti jaunas vēsturiskās liecības – skolas avīzīte, jaunas fotogrāfijas un atmiņas.

Būtiska novadpētniecības krājuma daļa ir grāmatas par Alūksnes pilsētu un novadu, personībām vai novadnieku izdotās. Jaunlaicenes bibliotēka krājumā ieguvusi Jeļenas Makoveičukas grāmatu “Vienas dzimtas vēsture”, notikusi tikšanās ar autori. Minētais izdevums ir nozīmīgs Jaunlaicenes bibliotēkas krājuma papildinājums, jo autore vectēvs Indriķis Alksnis 50 gadus strādājis par Jaunlaicenes Kantorskolas pārzini.

Zeltiņu bibliotēkā iegādāta Agneses Neijas grāmata “Letes”. Letes – apdzīvota vieta Gulbenes novadā, atrodas pavisam netālu no Zeltiņiem, tādēļ grāmatā atrodama vērtīga informācija arī par cilvēkiem no Zeltiņu pagasta. Zeltiņu bibliotēkas vadītāja, sarakstoties ar fotogrāfa Georga Rozīša dzimtas pēcnācējiem, apmainījusies ar vērtīgiem faktu materiāliem par dzimtu, arī par ķieģeļu ceļiem Zeltiņos.

Bibliotēkās pārskata gadā saņemts krājums “Sarmai 35”, kas veltīts Alūksnes novada represēto kluba “Sarma” darbības 35 gadiem. Grāmata ir dziļi emocionāls un vēsturiskā kontekstā svarīgs darbs, kas atspoguļo politisko represiju sekas un pētnieciskā darba nozīmi, saglabājot skaudrā vēstures posma piemiņu nākamajām paaudzēm. Grāmata piedāvā unikālu skatījumu uz represiju laiku caur pētnieciskajiem darbiem, iekļaujot skolēnu veiktos pētījumus un stāstus, kas skaidro šos notikumus un to sekas.

Izdevums Konstante, Ilze. Leo Kokle (1924.-1964.), ko izdevis apgāds “Neputns”, kas stāsta par mūsu novadnieku, gleznotāju Leo Kokli.

Atzīmējot leģendārā latviešu fotomākslinieka, mūsu novadnieka Gunāra Bindes 90. gadu jubileju, izdota fotogrāmata *BINDE 100-10*, kas padziļināti aplūko autora 67 gadu ilgās radošās darbības laikā uzņemto, sasniegto un piedzīvoto. Grāmata pieejama Alūksnes, Jaunalūksnes, Bejas un Mārkalnes bibliotēkās.

Dr.art. Kristīnes Ogles rūpīgi vāktais, sakārtotais un rosinošos vārdos, atzinumos un jauniegūtos attēlos atklātais līdz šim Latvijas vēsturē un Vilhelma Purviša skolas glezniecībā nezināmā mākslinieka, mūsu novadnieka Teodora Paulovica dzīvesstāsts apgādā “Dienas Grāmata” izdots grāmatā un ir patiešām vērtīgs izdevums par līdz šim maz zināmo mākslinieku.

Bibliotēku krājumi papildināti arī ar novadnieka Voldemāra Krutina grāmatām ”Trakās jaunības memuāri” un “Pa tempļiešu dārgumu pēdām”, kā arī ar novadnieces Ilzes Kaktiņas dzejoļu grāmatu “Dzīves krāsas”.

Alūksnes novada bibliotēka sadarbībā centru Europe Direct Gulbene un Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāziju aicināja jauniešus piedalīties video konkursā “Alūksnietim ir ko teikt!”, iesniedzot 1-2 minūtes garu video par jauniešiem aktuāliem jautājumiem, ieguvumiem, izaicinājumiem, problēmām un to risinājumiem Alūksnē, novadā, Latvijā, Eiropas Savienībā!

Konkursā tika iesniegti 26 darbi, kuros jaunieši ne tikai pauda lepnumu par savu pilsētu, bet arī sniedza vērtīgus ierosinājumus tās attīstībai. Šie video arī ir lieliski sava laika liecinieki. Daži no tiem skatāmi te <https://ej.uz/yicx>

- **krājuma organizācija un glabāšana**

Pārskata periodā izmaiņu nav.

Alūksnes novada bibliotēkas novadpētniecības krājums (grāmatas, DV, CD, materiālu kopas/mapes) izvietots lasītavas telpā un ir pieejams apmeklētājiem. Novadpētniecības mapes aprakstītas elektroniskajā katalogā. Novadnieku daiļliteratūras darbi atrodas abonementā atsevišķā plauktā. Novada autoru grāmatas un izdevumi, kas satur novadpētniecībai aktuālu informāciju, marķētas ar zaļu uzlīmi.

Laikraksta “Alūksnes un Malienas Ziņas” publikācijām tiek veidoti bibliogrāfiskie apraksti tās tiek saglabātas elektroniskajās mapēs un ir pieejamas pēc pieprasījuma. Novadpētniecības

krājumā pieejami laikraksti „Padomju Alūksne” (1951.-1967.), „Oktobra Karogs” (1968.-1988.), „Malienas Ziņas” (1989.- mūsdienām), „Alūksnes Ziņas” (2000.- 2018.), „Alūksnes un Malienas Ziņas” (2019.- mūsdienām), kā arī laikraksti „Alūksnīte” (1994.-1999.), „Oluksna” (2007.-2008.), „Atzele” 2007.), kā arī Alūksnes novada pašvaldības informatīvais izdevums “Alūksnes Novada Vēstis”, kas pieejami pēc pieprasījuma.

Pagastu bibliotēkās novadpētniecības materiālu krājuma izvietojums atšķiras – visbiežāk tas ir izvietots atsevišķā plauktā.

- **digitalizācija, digitālie resursi un to veidošana, kopaina**

2024. gadā ar mērķi uzlabot digitalizācijas kvalitāti, Alūksnes un Annas bibliotēkās par ziedotiem līdzekļiem iegādāti divi skeneri, 2025. gadā uzsākta fotogrāfiju pievienošana digitālo objektu pārvaldības sistēmā (DOM), ko uztur Latvijas Nacionālā bibliotēka (LNB), lai glabātu, aprakstītu un publicētu digitalizētos materiālus. Noslēgts sadarbības līgums ar LNB par digitālo objektu un datu veidošanu, saglabāšanu un piekļuvi Latvijas Digitālā kultūras mantojuma platformā. Lai gan kopējais pievienoto fotogrāfiju skaits pagaidām ir neliels (97), sākumposmā ieguldīts daudz laika, piedaloties apmācībās, iepazīstot digitalizācijas metodiskos materiālus, apgūstot sistēmas praktisko lietošanu gan patstāvīgi, gan konsultējoties ar LNB speciālistiem.

Digitālās kolekcijas “Alūksnes novadpētniecība” veidošanā piedalījās Alūksnes, Annas, Jaunlaicenes un Zeltiņu bibliotēkas. Annas bibliotēkas vadītāja kolekcijā ievietojuši 12 fotogrāfijas par Annas pagasta skolu, skolotājiem un koriem, Jaunlaicenes bibliotēka - 41 attēlu par daiļamata meistari Agisu Sudari, Jaunlaicenes amatierkolektīviem un sieviešu padomi, Zeltiņu bibliotēka - 14 fotogrāfijas par Zeltiņu pastu, skolu un Zeltiņu vilnas vērptuvi, Alūksnes novada bibliotēka – 30 fotogrāfijas par Alūksnes maizes kombinātu un Alūksnes rūpkombinātu.

Turpināts darbs digitalizējot ar novadu saistītos rakstus no centrālajiem laikrakstiem un žurnāliem, kā arī nodaļas vai teksta daļas no grāmatām, bibliogrāfiskos aprakstus pievienojot BIS Alise novadpētniecības katalogam. Digitalizētās lappuses PDF formātā pievienotas apraksta lokālajā anotācijā. Lai gan pilnteksts nav publiski pieejams respektējot autortiesības, nepieciešamības gadījumā to viegli atrast, izdrukāt vai elektroniski pārsūtīt interesentiem. Pārskata gadā pievienoti 38 apraksti ar lokālajām anotācijām.

- **krājuma kvalitātes, aktualitātes, attīstības novērtējums, izmantojums**

Bibliotēku novadpētniecības krājumi ikdienā tiek izmantoti, interesentiem sniedzot uzziņas, kas saistītas ar novada vēsturi, cilvēkiem, notikumiem, veidojot publikācijas un izstādes, organizējot konkursus. Tā, piemēram, pārskata periodā Alūksnes novada muzejs par godu pilsētas 105. gadskārtai rīkoja daudzkārtēju viktorīnu "Alūksnei – 105" par pilsētas vēsturi un kultūru, tādēļ, meklējot atbildes uz konkursa jautājumiem, dalībniekiem lieliski noderēja Alūksnes novada bibliotēkās pieejamie novadpētniecības resursi. Alūksnes novada bibliotēkā janvārī par godu pilsētas jubilejai skatām izstāde “Alūksne 105 grāmatās”, virtuālā izstāde “Alūksne 1920. gada presē”, izstāde “Alūksnes pilsētas svētki laikmeta griežos”, “Alūksne dzejā”.

Vietējo dzejnieku dzejoļi par mīlestību atlasīti un izmantoti Alūksnes novada Kultūras centra veidotajā literāri muzikālajā uzvedumā “Alūksnieša sirds”.

Par novadpētniecības materiāliem interesējas cilvēki, kas nodarbojas ar savu dzimtu vai lokālās vēstures pētniecību, protams, arī studenti un skolēni, rakstot zinātniski pētnieciskos darbus. Bibliotēkās krājuma, novadnieku, lokālo notikumu popularizēšanai izliktas 43 izstādes, organizēti 12 pasākumi. Novadnieku popularizēšanai bibliotēkās skatāmas viņu radošo darbu izstādes, notiek tikšanās, grāmatu atvēršanas svētki.

Novadpētniecības materiāli izmantoti, Alūksnes novada bibliotēkai kopā ar Ernsta Glika Alūksnes valsts ģimnāzijas jauniešiem, organizējot orientēšanās spēli “Atrodī! Izzini! Eiropas pēdas Alūksnē”.

Jaunlaicenes bibliotēkā notika vietējo vēstures interesentu tikšanās un saruna ar televīzijas raidījuma “Tas notika šeit” veidotājiem, viņi ar interesi klausījās vietējo stāstos un iepazīnās ar novadpētniecības materiāliem, lai izlemtu, vai kāds no raidījumiem varētu tapt arī Jaunlaicēnē.

Veclaicenes bibliotēkas vadītāja: *“Novadpētniecības krājumu izziņai izmanto gan vietējie iedzīvotāji, gan ekskursanti. Vietējie visbiežāk vēlas ieskatīties Veclaicenes pamatskolas absolventu mapēs, kā arī iepazīstas ar dzimtu ciltskokiem, bijušo skolu vēstures liecībām. Savukārt tūristi atzinīgi novērtē iepriekšējā gadsimta saglabātos sadzīves priekšmetus un labprāt uzklausa ar Latvijas- Igaunijas robežu saistītos stāstus.”*

No iepriekšējā gadā sociālajos tīklos redzētās informācijas bija e-pastā dažādi jautājumi par Zeltiņu pagasta personībām – par Gunāra Kalēja, A. Kalēja dzimtu, sarakstoties ar fotogrāfa Georga Rozīša dzimtas pēcnācējiem, apmainījāmies ar vērtīgiem faktu materiāliem par dzimtu, interesējās par ķieģeļu cepliem Zeltiņos.

Zeltiņu bibliotēkas novadpētniecības materiāli izmantoti sporta kluba “Zeltiņi” organizētajos pagasta sporta svētkos, stāstot par pāragri aizsaulē aizgājušo aktīvo zeltinieci Kristeru Zariņu, kura vārdā iedibinātas pludmales volejbola sacensības “Krištera kauss”. Bet pagastā tradicionālā skriešanas seriāla “Mizojam, ka prieks” pēdējais posms bija veltīts rakstīšanai un rokrakstam, tajā piedalījās bibliotēka ar izstādi no novadpētniecības krājuma - skatāmi materiāli, kur redzami zeltiniešu, kuri atstājuši nozīmīgu vietu Zeltiņu pagasta vēsturē, rokraksti, paraksti, arī senie rakstīšanas rīki, tinte, spalva, arī glītrakstīšanas burtnīcas. Ikviens, kurš vēlējas, varēja pamēģināt ar tušu glīti ko uzrakstīt. Katru gadu minētajās noslēguma sacensībās piedalās Latvijā atzinību guvuši sportisti. Šogad tie bija bobslejisti. Bibliotēkas vēstures krātuves krājumu papildināja bobslejistu ķivere un grāmata “Latvijas bobsleja olimpiādes”.

Zeltiņu bibliotēka veidojusi izstādi “Māju stāsti cilvēku atmiņās”, kura atklāta Muzeju nakts pasākumā. Bibliotēkas vadītāja: *“2025. gada Muzeju nakts vienojošā tēma "Mūsu vērtību stāsti". Izstādē lasāmi atmiņu stāsti par mūsu mājām virzienā no centra uz Kundratiem un Vīdutiem. Tā ir iespēja gan pastāstīt, gan uzzināt par ēkām, mājām, piedzīvojumiem un ikdienas notikumiem laika gaitā. Apskatei pieejami arī priekšmeti no mājām un iedzīvotāju ikdienas un darba gaitām. Tā ir īpaša vieta, laiks un iespēja sajūst saknes un atklāt, kā Zeltiņu vēsture veido daļu no mūsu identitātes šodien.”*

Ilzenes bibliotēkā augustā notika tikšanās ar Igaunijas vēsturnieku (Jaak Prozes), kad viņš kopā ar filmēšanas grupu ciemojās Ilzenē, veidojot sižetu par līvu, leivu valodu Ilzenē. Bibliotēkā viesi iepazīs tur pieejamajiem novadpētniecības materiāliem, ar Ilzenes vietvārdu karti, kopā ar bibliotekāri apmeklēja Mežsloku senkapus, leivu apdzīvotu vietu “Paiķenos”.

• **Novadpētniecības darba veicināšana**

Novadpētniecības darbs un krājums regulāri tiek popularizēts, veidojot izstādes, pasākumus, konkursus, tikšanās, publikācijas laikrakstā “Alūksnes un Malienas Ziņas” (12 publikācijas).

2025. gadā Alūksnei svarīgs notikums – 105. jubileju, kopš Alūksnei piešķirtas pilsētas tiesības un simtgadi, kopš Alūksnei un apkārtni ir savs laikraksts. Alūksnes novada bibliotēka, veidojot virtuālo izstādi “Alūksne 1920. gada presē”, aicināja interesentus ieskatīties publikācijās un to fragmentos no 1920. gada preses izdevumiem – kas tajos rakstīts par Alūksni tās kā pilsētas pirmajā gadā.

Pārskata periodā tapuši 12 publikāciju virtuālie apskati “Sen un nesen Alūksnē - ieskats avīžu lappusēs” (katru mēnesi). Apskati katru mēnesi lasāmi arī laikrakstā “Alūksnes un Malienas Ziņas”. Apskatā iekļautas epizodes no vietējā laikraksta lappusēm, kas nepretendē uz nozīmīgākajiem vai ievērojamākajiem brīžiem pilsētas vēsturē, tie vairāk ir nejauši uzieti, interesanti fragmenti, kas sniedz īsu ieskatu par mūsu pilsētas dzīvi un notikumiem cauri gadiem. Rubrika katru top sadarbībā ar laikrakstu "Alūksnes un Malienas Ziņas", godinot un atzīmējot laikraksta simtgadi un atzīmējot Alūksnes 105. dzimšanas dienu.

Atzīmējot Alūksnes 105. gadskārtu, 2. janvārī, pilsētas dzimšanas dienā, Alūksnes novada bibliotēkā bija iespēja noskatīties 2020.gadā bibliotēkas veidoto filmu „Darbs pašvaldībā”. Filmā pašvaldībā nostrādāto laiku atceras Alūksnes pilsētas mēri Modris Lazdekalns, Imants Mucenieks, Viktors Skudrulis, Ainārs Melders, Ventis Mikuda, Viktors Litaunieks, Vija Puzule.

Arī Dzejas dienas Alūksnē tika veltītas pilsētas jubilejai - skolēnu izpildījumā no "Brīvās skatuves dzejai" skanēja veltījumi Alūksnei (foto), bet radošajā akcijā "Dzeja kadrā" iedzīvotāji tika aicināti iesūtīt "dzejas kadrus", kas veltīti Alūksnei – tās dabai, cilvēkiem, vēsturei un sajūtām, ko šī vieta raisa. Dzeja var būt gan klasiska, gan mūsdienīga, gan pašu radīta – galvenais, lai tā iedvesmo un savijas ar attēlu. Skat. Alūksnes skatu torņa Facebook kontā publicēto dzejas kadru te, foto te.

Ciklā "Alūksniešu vaļasprieki" turpinājām popularizēt vietējo cilvēku radošo veikumu. Alūksnes novada bibliotēkā bija skatāmas novadnieču izstādes Ulrikas Alksnes gleznu izstāde "Bez konteksta. Gleznas, kuras jājūt", alūksnietes no Dobeles Sigitas Lejas gleznu izstāde "Sajusts Dobelē", alūksnietes Ritas Balanes gleznu izstāde "Citā pasaules malā", alūksnietes Rotas Dreimanis – Lipšānes radošo darbu izstāde, Baibas Balodes darināto mandalu izstāde un meistarklase.

Savukārt ciklā "Savējie iedvesmo!" aicinājām uz tikšanos ar jauno aktrisi no Alūksnes Sandiju Dovgāni., izzinošos braucienos devām iespēju apmeklēt novada mazos uzņēmējus - dabiskā koka apstrādes meistaru Hariju Stradiņu, keramiķi Uģi Puzuli, saimniecības "Igaunīši", "Sprogas", Laini un Santu Meleces, kas saimnieko atpūtas kompleksā "Pirts baudas" (foto te).

Atzīmējot Alūksnes 105. gadskārtu, Alūksnes novada muzejs piedāvāja iespēju iepazīties ar novadpētnieku un vēsturnieku jaunākajiem pētījumiem, kuros atspoguļotas Alūksnes vēsturiskās norises un arhitektūras mantojums. Ar vienu no pētījumiem "Jaunā rosme Alūksnē", kas sniedz ieskatu ražošanas attīstībā Alūksnē pēc Otrā pasaules kara, muzejā uzstājās bibliogrāfe Maijas Semjonova. Viņas pētījums atklāja faktus par Alūksnes putnu fermas, Maizes kombināta un Alūksnes ēdnīcas darbību.

Ciklā "Vēstures stunda" Alūksnes novada bibliotēkā vēsturniece Astrīda Ievedniece iepazīstināja klātesošos ar pētījumu "Alūksnes Bērnu darba kolonija. 1947-1949", foto skat. te. Pētījums publicēts Alūksnes novada bibliotēkas interneta vietnē.

Alūksnes novada bibliotēka turpina godāt un atcerēties mūžībā aizgājušos novadniekus, kuri savulaik snieguši būtisku ieguldījumu pilsētas, novada un Latvijas attīstībā. Viņi bieži vien mūs pārsteidz ar savām biogrāfijām un dzīvesstāstiem. 2025. gadā mūsu novada Annas pagastā dzimušajai literātei un žurnālistei Vitai Vīksnai (1935. – 2010.) apritēja 90. dzimšanas diena. Atzīmējot novadnieces jubileju, Alūksnes novada bibliotēka un tās struktūrvienība "Annas bibliotēka" aicināja ikvienu izzināt šīs personības dzīves un darba gājumu, piedaloties konkursā "Iepazīsim literāti Vitu Vīksnu!". Aktīvākos atbilžu iesniedzējus aicinājām piedalīties ekskursijā – izzinošā ekspedīcijā pa Vitas Vīksnas dzimto Annas pagastu, konkursa dalībniekiem bija lieliska iespēja redzēt un izjust radošo garu literātes dzimtajās mājās "Kadilās", kur visus laipni uzņēma viņas meita Agra Vīksna, redzēt, kā darbojas Annas pagastā esošie uzņēmumi SIA "Abio", kur varēja iepazīt kokmateriālu tapšanas procesu, kā arī apmeklēt ģimenes uzņēmumu "Bānīša brīnumzeme", nolikt ziedus, aizdegt svečītes un atcerēties Vitas Vīksnas devumu literārajā pasaulē varēja Ezeriņu kapos. Foto no ekspedīcijas skat. te

Atzīmējot latviešu grāmatniecības piecsimtgadi, sagatavota prezentācija un apskats "Ko stāsta senās grāmatas" – par senākajām grāmatām novada bibliotēku krājumos. Alūksnes novada bibliotēkas speciāliste ar apskatu viesojās Jaunannas, Alsviķu, Jaunlaicenes un Māriņkalna bibliotēkās, kur tikās ar vietējo kopienu interesentiem, kuri stāstīja arī par savās dzimtās svarīgākajām grāmatām.

Pārskata gadā bibliotēkās skatāmas ceļojošās izstādes "Ieskats Alūksnes putnu fermas vēsturē" un izstāde "Malēniešu kāršu spēle "Puns"".

Jaunlaicenes bibliotēka visa gada garumā apmeklētājiem piedāvāja izstāžu ciklu "Radīts Jaunlaicē", kurā popularizēja jaunlaiceniešu radošos darbus un vaļaspriekus. Bibliotēkā bija skatāma izstāde no Jaunlaicenes muižas muzeja "Malēnieša pasaule" krājuma "Kur rokas dzīvi vērpa...". Izstāde aicināja ieskatīties Jaunlaicenes pagasta ļaužu ikdienā 20. gadsimta sākumā – laikā, kad dzīve tapa no pašu rokām, tajā papildus novadpētniecības materiāliem bija aplūkojami sadzīvē lietoti priekšmeti, kā arī plaša foto izstāde "Jaunlaicenes amatierēātrim "Jumts"- 25".

Liepnas bibliotēka daudz darba ieguldījusi, lai izveidotu prezentāciju "Iepazīsti seno Liepnu virtuāli!", kura vairākkārt demonstrēta dažādās kopienas tikšanās reizēs un pagasta svētkos, vienlaikus aicinot novadpētniecības darbā iesaistīties arī pagasta cilvēkus.

Malienas bibliotēka, sagaidot Zinību dienu, veidojusi seno ābeču izstādi "Laiks uz skolu", tajā izmantotas ābeces gan no novadpētniecības krājuma, gan iedzīvotāju personīgajām bibliotēkām. Savukārt, sagaidot Skolotāju dienu, izlikta izstāde ar senajām mācību grāmatām

"Katrs skolotājs ir īsts mākslinieks". Prieks, ka pagasta novadpētniecības istabas čakli apmeklētāji ir PII "Mazputniņš" bērni, tādējādi iepazīstot sava pagasta vēsturi.

Mārkalnes bibliotēkas nozīmīgākais pasākums novadpētniecības jomā – kopienas svētki "Mārkalnes pagastam - 100", kad visi esošie un bijušie mārkalnieši tika aicināti caur atmiņu stāstiem atcerēties un sveikt svētkos savu pagastu.

Veclaicenes bibliotēkas vadītāja atskaites gadā novadījusi 1 ekskursiju Veclaicenes ainavu apvidū, kā arī uzņēmusi 8 apmeklētāju grupas vēstures krātuvē. Vēstures krātuve bija atvērta arī pārgājiena "Latvijas izaicinājums - Veclaicenes Spalgonis" dalībniekiem, kuru apmeklēja apmēram 70 interesenti. Novadpētniecības materiāli popularizēti Veclaicenes pagasta Kopienas svētkos.

Zeltiņu bibliotēkas galvenais novadpētniecības darba virziens bez pagasta vēstures un kultūrvēsturisko objektu, novadnieku apzināšanas, izpētes, materiālu vākšanas, apkopošanas, saglabāšanas un popularizēšanas ir – turpināt kopienas aktivizēšanu, saliedēšanu dažādās aktivitātēs. Atskaites gadā bibliotēkas vēstures krātuvē 122 apmeklētāji. Tie ir ekskursanti no dažādām Latvijas pilsētām, Muzeju nakts un Pagasta svētku pasākuma dalībnieki, Zeltiņu skolas absolventu salidojuma dalībnieki. Muzeju nakts pasākumā bibliotēka veidojusi izstādi "Māju stāsti cilvēku atmiņās", iegūti jauni atmiņu stāsti, fotogrāfijas.

- **Bibliotēkas darbība "Stāstu bibliotēku" tīklā**

Alūksnes novada bibliotēkas nav "Stāstu bibliotēku" tīkla dalībnieces, bet tomēr daudzās bibliotēkās ir realizētas kādas ar stāstniecību saistītas aktivitātes. Tā, piemēram, Annas bibliotēkā notika pasākums "Vēstures līkločus staigājot" – vietējās kopienas vecākās paaudzes cilvēku tikšanās, lai kopā ar bijušo annenieti, skolotāju visi kopā caur stāstiem ielūkotos 50.-70. gadu notikumos Annas pagastā. Sarunā iesaistījās visi klātesošie, dalījās ar savām atmiņām, kuras tika ierakstītas audio formātā.

Māriņkalna bibliotēkā uzsākta jauna radošā stāstniecības metode – 2D filca figūriņu un leļļu izgatavošana, kuras turpmāk tiks izmantotas vizuālo stāstu veidošanai. Šis projekts jau ir iesākts, un figūriņas ļaus ne tikai bibliotēkarei ilustrēt stāstus, bet arī bērniem veidot savus stāstus, attīstot radošumu un iztēli. Ņemot vērā, ka figūriņu gatavošana ir laikietilpīga, metode vēl pilnībā nav realizēta, taču tās potenciāls turpmākai stāstniecības attīstībai ir nozīmīgs.

- **Novadpētniecības istabas**

Pārskata periodā situācija nav mainījies. Pie Alūksnes novada struktūrvienībām – pagastu bibliotēkām turpina darboties sekojošas novadpētniecības istabas / vēstures krātuves:

Annas bibliotēkā - pagasta vēstures istaba, kurā izvietoti dažādi ar pagasta vēsturi un cilvēkiem saistīti materiāli (dokumenti, albumi, grāmatas, atmiņas) un priekšmeti – laika liecinieki (iestāžu informatīvas plāksnes, rakstammašīna, galds u.c.). Ir daļēja krājuma vienību uzskaitē. Pārskata periodā vairākas ģimenes izmantoja vēstures istabā atrodamos materiālus savu dzimtu izpētei, vēstures istabu apmeklējušas arī 2 grupas pagasta viesu.

Alsviķu bibliotēkas pakalpojumu sniegšanas vietā Strautiņos – pēc vietējās pamatskolas likvidēšanas iekārtota skolas vēstures istaba.

Bejas bibliotēkas pārziņā ir bijušā Bejas novadpētniecības centra krājums – tās ir 4 pastāvīgās ekspozīcijas trijās ēkās: Jaunalūksnes pagasta vēsture līdz 1945. gadam (jaunā klēts); Jaunalūksnes pagasts pēckara periodā 1945.-1988. (vecā klēts); Nacionālo partizānu kustība Jaunalūksnes pagastā no 1945. gada līdz 1953. gadam (telpa bibliotēkas ēkā); Bejas skolas vēsture 19.-21. gs. (vecā klēts). Ir daļēja krājuma vienību uzskaitē.

Malienas bibliotēkas pārziņā no 2006. gada ir novadpētniecības istaba, kurā skatāmi vēsturiski sadzīves priekšmeti, albumi un citi dokumenti. Ir krājuma priekšmetu uzskaitē.

Novadpētniecības istabā glabājas arī likvidētās Malienas pamatskolas fotoalbumi u.c. materiāli.

Arī Mārkalnes bibliotēkā vēstures istaba iekārtota pēc Mārkalnes pamatskolas likvidācijas 2016. gadā. Bibliotēkas novadpētniecības krājums papildinājās ar simtiem fotogrāfiju, atmiņu albumiem, dažādām skolas lietām, ir neliela ekspozīcija ar lauku darbarīkiem no mārkalniešu sētām. Krājuma uzskaitē nav veikta.

Pēc pamatskolas likvidēšanas arī Pededzes bibliotēkas pārziņā tika nodota materiālu kopa “Vēstures mirkļu pietura” - albūmi ar dažādu gadu skolas fotogrāfijām, dažādi skolas atribūti (zvans, karogi, dāvinājumi skolas jubilejās), apkopoti fakti par Pededzes pamatskolu, direktoriem, skolotājiem un skolēniem. Šis krājums izvietots atsevišķā telpā, netiek papildināts. Ik pa laikam kāds apmeklētājs iegriežas un atceras savus skolas biedrus.

No 01.01.2020. Veclaicenes vēstures krātuve ir pievienota struktūrvienībai Veclaicenes bibliotēka. Vēstures krātuves krājumā ir 3087 vienības rakstisku dokumentu un priekšmetu, kas tiek signēti un veidoti apraksti. Lielākā daļa šo materiālu ir izvietota pastāvīgās ekspozīcijās.

Arī savulaik patstāvīga struktūrvienība “Zeltiņu vēstures krātuve” no 01.01.2020. tagad ir Zeltiņu bibliotēkas sastāvdaļa. Vēstures krātuvē ir pastāvīgās ekspozīcijas ‘Ziemeļu zvaigzne’, kas veltīta aktierim Edgaram Liepiņam, ekspozīcija “Nesenā pagātne”, kurā atspoguļota padomju laika sadzīve un pagastā esošās kodolraķešu bāzes vēsture, kā arī - “Novadnieku istaba” un ekspozīcija “Mana skola Zeltiņos”. Bibliotekāre pēc iepriekšēja pieteikuma vada ekskursijas. Atskaites gadā vēstures krātuvē 122 apmeklētāji. Tie ir ekskursanti no dažādām Latvijas pilsētām, Muzeju nakts un Pagasta svētku pasākuma dalībnieki, Zeltiņu skolas absolventu salidojuma dalībnieki. Ir daļēja krājuma vienību uzskaitē. Pārskata periodā uzsākta digitalizācija. Digitālajā kolekcijā “Alūksnes novadpētniecība” ievietotas 14 fotogrāfijas no vēstures krātuves krājuma – par Zeltiņu pastu -6, Zeltiņu skolu -2, Zeltiņu vilnas vērpstuvi - 6 fotogrāfijas.

Vēstures krātuves / istabas nav patstāvīgas vienības, tās ir kā atsevišķas nodaļas iekļautas katras konkrētās pagasta bibliotēkas struktūrā, dokumentējot to bibliotēkas nolikumā. Atbildība un pienākumi noteikti darbinieka amata aprakstā. Vēstures istabās / krātuvēs ir veikta daļēja krājuma vienību uzskaitē. Ir uzsāktas sarunas ar Alūksnes novada muzeja speciālistiem par turpmākām rīcībām attiecībā uz minētajām vēstures krātuvēm / istabām, novērtējot to krājumos esošos priekšmetus un vienojoties par vērtīgāko nodošanu Alūksnes novada muzejam.

- **Galvenie secinājumi pārskata periodā, nākotnes prognozes, vajadzības, problēmas un to risinājumi**

Annas bibliotēkas vadītāja: *“Lai novadpētniecības materiāliem būtu lielākas izmantošanas iespējas, vairāk uzmanības jāvelta to digitalizācijai, kolekciju veidošanai, virtuālajām izstādēm, popularizēšanai, informācijai par to. Novadpētniecības datu bāzē jāapraksta novadpētniecības krājuma mapes, jāpapildina novadnieku datu bāze ar novadniekiem no Annas pagasta. Problēma – visam iepriekšminētajam trūkst laika.”*

Novadpētniecības materiālu apzināšanā aktīvāk jāiesaista vietējo kopienu iedzīvotāji. Pilnvērtīgam novadpētniecības darbam pagastu bibliotēkās nepietiek laika, jo bibliotēku darbinieki veic arī VPKAC funkcijas.

Atbilst ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem:

Sagatavoja Alūksnes novada bibliotēkas direktore Iveta Ozoliņa

9. Projekti

Tabula "Alūksnes novada bibliotēkas un tās struktūrvienību izstrādātie un/vai realizētie projekti"

Projekta nosaukums/ bibliotēka	Finansētājs	Finansējuma apjoms	Projekta apraksts (laika periods, rezultāti, kopsavilkums)	Atbalstīts/ neatbalstīts
Rakstnieks + grāmata + lasītājs = lasītsprieks – 6 Alūksnes novada bibliotēka	VKKF Līdzfinansējums - Alūksnes novada pašvaldība	1500 EUR	Projekta realizācijas laiks: 20.03.2025. – 31.10.2025. Projekts tika īstenots ar mērķi pievērst bērnu un jauniešu uzmanību lasīšanai kā vērtīgam laika pavadīšanas veidam, kurš var veiksmīgi konkurēt ar mūsdienu bērnu un jauniešu tik iecienīto vēlmi brīvajā laikā skatīties īsos video vietnē TikTok vai spēlēt dažādas datorspēles un spēles mobilo viedtālrunu aplikācijās. Šādas tikšanās ar autoriem ir viens no efektīviem veidiem, kā motivēt bērnus un jauniešus pievērsties lasīšanai. Lai sasniegtu projekta mērķus, Alūksnes novada bibliotēka sadarbībā ar Alūksnes vidusskolu un Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāziju bērniem un jauniešiem organizēja 7 klātienē tikšanās ar Latvijā iecienītiem, atzītiem un ar dažādām literatūras balvām godalgotiem autoriem - Lauri Gundaru (2 tikšanās – bērniem un jauniešiem), Ilzi Skrastiņu, Dinu Zoldneri, Inesi Zanderi, Kristīni Vilku (Ulbergu) un Arno Jundzi . Bibliotēkas bērnu apkalpošanas nodaļā tika izveidota projekta autoru grāmatu izstāde un vizuāli pamanāma, spilgti noformēta informācija par katru no projekta autoriem. Projekta realizācijas laikā bērni un jaunieši tika īpaši aicināti lasīšanai izvēlēties kādu no projekta autoru sarakstītajām grāmatām un iepazīties ar biogrāfisku informāciju, kā arī sagatavot jautājumus, kurus tikšanās brīdī vēlētos rakstniekiem pajautāt, kā arī bibliotēkā piedalīties nelielos konkursiņos, iepazīstot minētos autorus. Kopējais apmeklētāju skaits – 295.	Atbalstīts / realizēts
LALIGABAS autori Alūksnē Alūksnes novada bibliotēka	VKKF Līdzfinansējums - Alūksnes novada pašvaldība	1200 EUR	Projekta realizācijas laiks: 03.11.2025. – 03.04.2026. Latviešu grāmatas 500. jubilejas gadā un atbalstot Latvijas Nacionālās bibliotēkas sabiedrības iesaistes kustību "Restarts lasīšanai", Alūksnes novada bibliotēkai ir pienākums aktīvi turpināt darbu labākās mūsdienu oriģinālliteratūras popularizēšanā, pierādot, ka tā ir nozīmīga nacionālās identitātes veidotāja un glabātāja. Realizējot projektu, Alūksnes novada bibliotēka vēlas stiprināt lasīšanas tradīcijas vietējā kopienā, saikni starp lasītāju un rakstnieku, piedāvājot iespēju klātienē satikt 6 grāmatu autorus – Latvijas Literatūras gada balvas (turpmāk tekstā - LALIGABA) laureātus un nominantus: Jāni Joņevu, Kristīni Ilziņu, Sanītu Reinsoni, Daci Rukšāni - Ščipčinsku, Rvīnu Vardi un Krišjāni	Atbalstīts / tiek realizēts

			<p>Zeļģi. Šie autori ir ļoti dažādi, tāpat kā viņu darbi, vairāki jau atzīti, citi vēl tikai debitē literatūrā, visi viņi ir arī sabiedriski aktīvi, radoši un spējīgi uzrunāt un iedvesmot dažādas auditorijas – no jauniešiem līdz senioriem un visi ir novērtēti, izvirzot viņu darbus LALIGABAI.</p> <p>MĒRĶI: - popularizēt labāko mūsdienu latviešu oriģinālliteratūru, tās daudzveidību; - radīt un stiprināt vietējās kopienas lasīšanas paradumus, attīstīt viņu literāro gaumi un interesi par mūsdienu latviešu literatūru; - veicināt rakstnieku un lasītāju mijiedarbību, dodot lasītājiem iespēju sarunāties, diskutēt ar grāmatu autoriem gan par literatūru, gan citām aktualitātēm, bet rakstniekiem - gūt iedvesmu jauniem radošiem autordarbiem; - popularizēt lasīšanu kā saturīgu un jēgpilnu brīvā laika pavadīšanas veidu; - veicināt Alūksnes novada bibliotēkas darbības attīstību un dažādot Alūksnes kultūrvidi.</p> <p>Projekts tiek realizēts.</p>	
<p>Satikšanās</p> <p>Alūksnes novada bibliotēka</p>	<p>Iesniegts VKKF Literatūras nozares 2. Projektu konkursā</p>	<p>Pieprasītais finansējums 1500 EUR</p>	<p>Realizējot šo projektu, Alūksnes novada bibliotēka vēlējas turpināt un aktivizēt savu darbu lasīšanas veicināšanā, lai stiprinātu lasīšanas tradīcijas vietējā kopienā, saglabātu interesei par lasīšanu un kopā ar grāmatu autoriem radītu lasītprīeku, motivētu alūksniešus lasīt grāmatas, interesēties par literatūru. Projektā bija plānots noorganizēs 6 klātienēs tikšanās - sarunas un domu apmaiņas ar 6 grāmatu autoriem, kuri vēl nekad nav viesojušies Alūksnes bibliotēkās un kurus šajā reizē uzaicināt ieteikuši paši bibliotēkas apmeklētāji, lasītāji un citi interesenti, kas iesaistījās 2024. gada nogalē bibliotēkas veiktajā aptaujā: ar žurnālisti, grāmatu par personībām autori Liu Guļevsku, rakstnieci, filoloģi Ingunu Dimanti, literāti, juristi, detektīvžanra autori Rolandu Bulu (īstajā vārdā – Rolande Bebere), rakstnieci, publicisti, biogrāfisko romānu autori Maiju Krekli, grāmatu autori, ceļotāju, blogeri Zani Eniņu un detektīvomānu autoru, žurnālistu Gunti Tāleru (īstajā vārdā – Guntis Zariņš).</p> <p>VKKF neatbalstīja iesniegto projektu. Atzinums: “... projekts ir mazāk aktuāls konkursā iesniegto projektu kontekstā”</p>	<p>neatbalstīts</p>
<p>Spēļu bibliotēka – bibliotēkā</p> <p>Alūksnes novada bibliotēka</p>	<p>ES ELFLA</p>	<p>9226,45 EUR, t.sk.</p> <p>ES finansējums 8303,81</p> <p>Pašvaldības finansējums</p>	<p>Projekta realizācijas laiks – 2026. gads</p> <p>Projekts tiek īstenots Eiropas Savienības Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) Latvijas Lauku attīstības un Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskā plāna 2023.–2027. gadam pasākuma “Kopienas spēcinošas un vietējās attīstības sekmējošas iniciatīvas” apakšpasākuma COLA 19.2 “Darbību īstenošana saskaņā ar sabiedrības virzītas vietējās attīstības</p>	<p>Atbalstīts / tiek realizēts</p>

		922,64	<p>stratēģiju, tostarp sadarbības aktivitātes un to sagatavošana”.</p> <p>Realizējot projektu, plānots:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izveidot jaunu pakalpojumu - Spēļu bibliotēka, kurā kopienu iedzīvotājiem izmantošanai būs pieejamas 73 galda, 8 lielformāta spēles, kā arī 2 virtuālās realitātes (VR) sistēmas, kas nodrošinās Alūksnes novada bibliotēkas 16 struktūrvienībās - pagastu bibliotēkās kvalitatīvas, attīstošas un uz sadarbību vērstas spēļu iespējas saturīgai brīvā laika pavadīšanai, veicinot bērnu un jauniešu izaugsmi, ģimeņu kopā būšanu, paaudžu mijiedarbību, kopienas savstarpējo saikni un aktivitāti; - pilnveidot bibliotēku vidi, kurā ikvienam novada iedzīvotājam ir iespēja jēgpilni un radoši pavadīt brīvo laiku, spēlēt spēles, komunicēt, atpūsties, tādējādi atbalstot un aktivizējot kopā būšanu, līdzdalību, mazinot sociālo atstumtību un veidojot ilgtspējīgu, sadarbībā balstītu sabiedrību; - organizējot Spēļu dienas, veicināt vietējās kopienas saliedētību un aktivitāti, netieši iesaistot kopienai svarīgu jautājumu apzināšanā un risināšanā; - stiprināt novada bibliotēku lomu kā daudzfunkcionāliem kopienas kultūras, izglītības, saliedētības un sadarbības centriem. 	
Dalība citu institūciju projektos				
<p>Dalība projektā EUROPE DIRECT centru darbība no 2021. līdz 2025. gadam</p> <p>Vadošais partneris- Gulbenes bibliotēka</p> <p>Sadarbības partneri: Alūksnes novada bibliotēka, Madonas novada bibliotēka</p>	<p>Eiropas Komisija</p>	<p>Finansējums Gulbenes novada bibliotēkas budžetā.</p>	<p>Projekta rezultātā Alūksnes novada bibliotēkā turpināja darboties centra Europe Direct Gulbenē pasākumu norises un pakalpojumu sniegšanas vieta Alūksnē, kas sniedz savlaicīgu un objektīvu informāciju par aktualitātēm Eiropas Savienībā un iedzīvotājiem svarīgiem ES jautājumiem., kā arī organizē izglītojošas aktivitātes dažādām mērķauditorijām.</p> <p>Par projekta ietvaros realizētajām aktivitātēm lasīt pārskata 5.nodaļā <i>Pakalpojumu piedāvājums un pieejamība</i>.</p> <p>Realizācijas laiks 01.05.2021. - 31.12.2025.</p> <p>Finansējums Gulbenes novada bibliotēkas budžetā. Alūksnes novada bibliotēkai (finansējums lektoriem, aktivitāšu organizēšanai, publicitātes materiāliem, kancelejas precēm, u.c.) ~1500 eiro</p>	<p>Atbalstīts / realizēts</p>

Sagatavoja Iveta Ozoliņa, Alūksnes novada bibliotēkas direktore

10. Publicitāte

- **Bibliotēkas tēla veidošana, publicitāte, sabiedrības informēšana par bibliotēkas funkcijām, pakalpojumiem**

Alūksnes novada bibliotēkā un tās struktūrvienībās sabiedrības informēšana īstenota, apvienojot jau ierastos tradicionālos un digitālos komunikācijas kanālus - bibliotēkas un novada tīmekļvietni, sociālos tīklus, sadarbību ar vietējo mediju, informatīvos materiālus telpās un publiskajā vidē, tiešu komunikāciju ar apmeklētājiem.

- Informācija par bibliotēkām pieejama pašvaldības informatīvajā izdevumā “Alūksnes Novada Vēstis” un pašvaldības tīmekļa vietnē, kur skatāms bibliotēku pasākumu kalendārs kopā ar citiem aktuālajiem kultūras un sporta notikumiem novadā.
- Pateicoties žurnālistu interesei un sadarbībai, ar bibliotēkām saistītā informācija regulāri atspoguļota vietējā laikrakstā “Alūksnes un Malienas Ziņas”, kur publicēti raksti par lasīšanas veicināšanas aktivitātēm, konkursiem, tikšanos ar rakstniekiem, izstādēm, Grāmatu svētku un Dzejas dienu norisēm, kā arī cita aktuāla informācija un foto galerijas laikraksta portālā un sociālajos tīkos. Laikrakstā tapuši arī plašāki raksti par bibliotēku darbu un nozīmi, piemēram, “Jaunu grāmatu netrūkst” (par Alūksnes novada bibliotēkas aktualitātēm, 28.01.), “Kā saglabāt lasītprasmi digitālajā pasaulē?” (8.04.), “Alūksnē turpina Grāmatu svētku tradīciju” (21.10.).
- Būtiska loma ir personīgai saziņai ar iedzīvotājiem – individuālām sarunām bibliotēkā un telefoniski, iesaistei kopienas dzīvē, kas izpaužas kā dalība citu organizāciju pasākumos un aktivitātēs, pašvaldības organizētajās iedzīvotāju sanāksmēs, sadarbībā ar skolām, pirmsskolas izglītības iestādēm, senioru kopām, biedrībām, sociālās aprūpes centru. 2025. gadā pagastu bibliotēkas bija vietas, kur norisinājās iedzīvotāju padomes vēlēšanas, notikušas arī Lauku atbalsta dienesta konsultācijas. Šādas un līdzīgas aktivitātes veicina bibliotēku atpazīstamību kā daudzfunkcionālam kopienas atbalsta centram.
- Aktīvi izmatota lasītāju informēšana WhatsApp grupās, e-pastā, SMS formātā, arī sazinoties Messenger. Piemēram, Alūksnes novada bibliotēkā tiek uzturēts kontaktu saraksts ar aktīvākajiem bibliotēkas lasītājiem, kas apmeklē bibliotēkas pasākumus un saņem par tiem informatīvu SMS, izmantojot kontaktu grupas telefonā, savukārt informācija par visiem jaunumiem bibliotēkā tiek sūtīta e-pastā lasītājiem, kas pieteikušies uz šo pakalpojumu. Aizvadītajā gadā izveidota arī WhatsApp grupa lasītāju klubīnam. Novērots, ka šāda mērķēta komunikācija veicina iesaisti un pasākumu apmeklējumu.
- Turpināts izvietot drukātos materiālus bibliotēkās, iestādēs, informatīvajos stendos pilsētā un pagastos, kas kalpo gan kā papildinājums informācijai digitālajos kanālos, gan kā nozīmīgs avots iedzīvotājiem, kas neizmanto internetu vai ir mazāk aktīvi digitālajā vidē.
- Nozīmīgi informācijas kanāli ir sociālie tīkli (pārsvārā izmantojot Facebook) un Alūksnes novada bibliotēkas tīmekļvietne, publicējot aktualitātes, pasākumu afišas, foto galerijas un informāciju par pakalpojumiem.

Kopumā bibliotēku tēls sabiedrībā vērtējams kā pozitīvs, īpaši regulāro apmeklētāju vidū – bibliotēka tiek uztverta kā pieejama, atbalstoša un aktīva kopienas telpa, kas iekļaujas iedzīvotāju ikdienā. Vienlaikus daļā sabiedrības joprojām saglabājas priekšstats par bibliotēku tikai kā par grāmatu krātuvi, tādēļ nepieciešams turpināt mērķtiecīgu un daudzveidīgu publicitātes darbu, lai uzrunātu potenciālos pakalpojumu lietotājus un paplašinātu auditoriju.

- **Bibliotēkas informācija tīmeklī**

Visas novada bibliotēkas ir pārstāvētas informācijas kanālos:

- Alūksnes novada bibliotēkas tīmekļvietnē (<https://albibl.lv/>),
- Alūksnes novada pašvaldības mājaslapā (<https://aluksne.lv/index.php/kultura/bibliotekas/>),
- Alūksnes reģiona bibliotēku kopkatalogā (<https://aluksne.biblioteka.lv/Alisepac>),
- Latvijas kultūras datu portālā (<https://kulturasdati.lv/lv>).

Alūksnes novada bibliotēkas vietnē ievietotas sadaļas par pieejamajiem pakalpojumiem, nozīmīgākajiem dokumentiem, darba laiku un kontaktiem, novadpētniecību un jaunieguvumiem, kas tiek papildinātas vai nepieciešamības gadījumā labotas. Skatītākās lapas – Jaunās grāmatas, Pieminekļi un piemiņas vietas novadpētniecības sadaļā, Kontakti, Darba laiks, Pakalpojumi. Sākumlapā redzamas aktualitātes, regulāri papildinot ar jauniem ierakstiem, pārskata gadā - 110 ziņas. Aktualitātēm visvairāk skatījumu konkursiem un akcijām, piemēram, par Lieldienu video konkursu ģimenēm ar bērniem “Galvenajā lomā ola”, novadpētniecības konkursu, veltītu literātei Vitai Vīksnai, Dzejas dienu akciju “Dzeja kadrā”. Neparastāka un no citiem gadiem atšķirīga bija rubrika “Sen un nesēn Alūksnē – ieskats avīžu lappusēs”, kas, atzīmējot vietējā laikraksta simtgadi un Alūksnes pilsētas 105 jubileju, gada garumā ik mēnesi publicēta gan laikrakstā “Alūksnes un Malienas Ziņas”, gan bibliotēkas mājaslapā. Skatījumu skaits Alūksnes novada bibliotēkas tīmekļa vietnei aizvadītajā gadā – 25,4 tk., apmeklētāji – 11,7 tk. Bērnu apkalpošanas nodaļas blogā turpināts ievietot aktuālo informāciju par pasākumiem un citām norisēm jaunākajiem lasītājiem, kā arī foto galerijas. Pārskata gadā – 67 ziņas.

Populārākais sociālo tīklu kanāls Alūksnes novada bibliotēkai ir Facebook platformā izveidotā lapa ar 1468 sekotājiem, noslēdzoties pārskata gadam (+226). Lielākā daļa sekotāju ir vecuma grupās 35 un vairāk gadi (87,8%) un tikai neliela daļa vecuma grupās līdz 34 gadiem (12,2%). Visvairāk rādītie ieraksti – Grāmatu svētku programma un dzejas konkurss bērniem par Alūksni, publicējot iesniegtos dzejoļus, tālāk seko vairāki ieraksti par izstādēm bibliotēkā ciklā “Alūksniešu vaļasprieki”. Visvairāk reakciju izpelnījies bibliotēkas Ziemassvētku apsveikums lasītājiem, Bibliotēku nedēļai veltītais ieraksts ar aicinājumu iemūžināt sevi vai draugus īpašajos "foto rāmīšos", kas bija sagatavoti Alūksnes novada bibliotēkā, arī ieraksts par alūksnietes Olgas Lodziņas dimantu mozaīkas tehnikā tapušajiem darbiem, izstādītiem bibliotēkā novembrī. Neparastākā Facebook lapā aizvadītajā gadā bija Dzejas dienām veltītā akcija “Dzeja kadrā”, publicējot dalībnieku fotogrāfijas ar tām piemeklētu vai dažreiz pat pašu radītu dzeju. Daudz ziņu veltītas lasītāju klubīnam, kam tas bija pirmais gads - gan publicējot informāciju par gaidāmo tikšanos un tematu, gan ieskatu aizvadītajās sanāksšanās ar norādi uz pārrunāto grāmatu kolekciju elektroniskajā katalogā. Facebook lapā pārskata gadā 273 ziņas, skatījumi - 424.3 tk. (saturs tika parādīts vai atskaņots), apmeklējums - 12.6 tk., reakcijas - 11.9 tk. Saturiski tā pati informācija, tikai retāk, publicēta arī Alūksnes novada bibliotēkas kontā sociālajā tīklā Instagram (159 sekotāji, 141 ieraksts) un Draugiem (33 ziņas, 660 sekotāji).

Struktūrvienībās izmantotais sociālais tīkls ir Facebook, kur dažām pagastu bibliotēkām izveidots savs profils, bet vairums ar informāciju dalās pagasta kopīgajā lapā. Bibliotēkas konts izveidots Bejas bibliotēkai, Jaunalūksnes bibliotēkai (99 jauni ieraksti), Māļupes bibliotēkai, Pededzes bibliotēkai (29). Māriņkalna bibliotēkai pārskata gada sākumā izveidota sava lapa (65), pirms tam informācija tika publicēta Ziemera pagasta kopīgajā kontā. Bibliotēkas, kas ar informāciju dalās pagasta Facebook lapās: Annas bibliotēka (15), Ilzenes bibliotēka (42), Jaunannas bibliotēka, Jaunlaicenes bibliotēka, Malienas bibliotēka (16), Mārkalnes bibliotēka, Zeltiņu bibliotēka. Alsviķu bibliotēkas bibliotekāre norāda, ka mēdz ievietot informāciju savā privātajā Facebook kontā.

Saturvienību skaits svārstās no aptuveni 15 līdz gandrīz 100 ierakstiem gadā. Vairākās bibliotēkās novērots sekotāju un skatījumu skaita pieaugums, lielāku iesaisti gūst ieraksti ar fotogrāfijām no pasākumiem, īpaši bērnu un kopienas aktivitātēm, populāri ir ieraksti par grāmatu jaunumiem. Daļā bibliotēku atzīts, ka tīmekļa aktivitātes vairāk stiprina saikni ar esošo auditoriju, nevis būtiski piesaista jaunus lietotājus, tomēr kopumā vērojama pieaugoša interese par bibliotēku aktivitātēm tiešsaistē.

- **Ar publicitātes darbu saistītās problēmas un to risinājumi**

Galvenie izaicinājumi publicitātes darbā ir ierobežoti cilvēkresursi (viena darbinieka bibliotēkas) un laika trūkums kvalitatīva un regulāra satura veidošanai, kā arī nepietiekamas prasmes digitālā satura veidošanā, grūtības sasniegt jaunāko auditoriju. Vienlaikus vairākās

bibliotēkās uzsvērts, ka nozīmīgākais veiksmes faktors ir bibliotekāra personīgā iesaiste, redzamība un spēja veidot uzticamas attiecības kopienā.

Sagatavoja Erita Būdniece, Alūksnes novada bibliotēkas galvenā bibliotekāre

11. Sadarbības tīkla raksturojums

• **Sadarbība ar pašvaldību un pašvaldības institūcijām**

Pārskata periodā Alūksnes novada bibliotēka un tās struktūrvienības turpināja uzturēt un attīstīt savu sadarbības tīklu, kas būtiski paplašina bibliotēku pakalpojumu pieejamību, sekmē bibliotēku atpazīstamību un ietekmi vietējā kopienā.

Alūksnes novada bibliotēka ir pašvaldības iestāde, tādēļ tās veiksmīga darbība ir iespējama tikai, pirmkārt jau, sadarbojoties ar citām pašvaldības iestādēm.

Ikdienā cieša sadarbība bibliotēkām/VPVKAC ir ar Alūksnes novada pašvaldības Centrālās administrācijas speciālistiem, kuri sniedz nepieciešamo informāciju un atbalstu bibliotēku darbiniekiem par pašvaldības sniegtajiem pakalpojumiem u.c. Bibliotēkas veiksmīgi turpina būt par starpniekiem starp vietējo kopienu iedzīvotājiem un novada pašvaldības vadību, administrācijas speciālistiem, iestādēm, veiksmīgi tiek turpināta sadarbība ar visām pašvaldības struktūrām, lai nodrošinātu informācijas pieejamību un atbalstu vietējās kopienas iniciatīvām.

Kā jaunus sadarbības partnerus pārskata periodā var minēt jaunievēlētās Iedzīvotāju padomes locekļus – pa vienam no katras novada administratīvās vienības – 15 pagastiem un pilsētas. Bibliotēku darbinieki piedalās tikšanos pagastos ar ievēlētajiem padomes locekļiem organizēšanā, piedalās informācijas apritē, iedzīvotāju sanāksmēs. Kā atzīmē bibliotēku darbinieki - tas palīdz veicināt informācijas apmaiņu un kopienas iniciatīvu īstenošanu.

Jāpiemin, ka pārskata periodā, ciešā sadarbībā ar pašvaldības sabiedrisko attiecību speciālistiem, bibliotēkas iesaistījās un nodrošināja novada Iedzīvotāju padomes vēlēšanas. Iedzīvotāji, kuri vēlējās par Iedzīvotāju padomes kandidātiem nobalsot klātienē, devās uz sava pagasta bibliotēku un stingri noteiktā kārtībā, aizpildot vēlēšanu biļetenus, varēja nobalsot par izvirzītajiem kandidātiem.

Bibliotēkas sniedza atbalstu un palīdzēja iedzīvotājiem nobalsot par kopienu izstrādātajiem pašvaldības līdzdalības budžeta konkursa projektiem, kuru realizēšanu pēc sabiedriskā balsojuma rezultātiem, finansiāli atbalsta pašvaldība. Tā kā balsošana noritēja tikai elektroniski vietnē geolatvija.lv, tad nozīmīgs bija bibliotēku darbinieku atbalsts elektroniskā balsojuma nodrošināšanā.

Alūksnes novada bibliotēkai un tās struktūrvienībām saimniecisko jautājumu risināšanā notiek nepārtraukta sadarbība ar Alūksnes novada pagastu apvienības pārvaldi (turpmāk - ANPAP) - gan ikdienas sadarbība ar ēku un apsaimniekojamās teritorijas pārziņiem un apkopējām apsaimniekošanas jautājumos un telpu uzturēšanā, gan pārvaldes transporta izmantošanā, tehnisku problēmu risināšanā u.c. Pārskata periodā neizvietojama bija pagasta saimnieka palīdzība Liepnas bibliotēkas jaunās mājvietas telpu sakārtošanā. Savukārt Ilzenes bibliotēkas vadītāja kopā ar ANPAP darbiniekiem apsekoja Ilzenes pagasta degradētās teritorijas. Pārskata periodā kopā ar ANPAP tika apsekoti pašvaldības īpašumi Liepnas, Mārupes un Jaunannas pagastos, tai skaitā – apmeklētas minēto pagastu bibliotēku ēkas/telpas, tautas namu ēkas u.c., lai spriestu par efektīvu pašvaldības īpašumu apsaimniekošanu un iespējams – bibliotēku pārvietošanu.

Alūksnes novada bibliotēkā saimnieciskos jautājumu risināšanā tiek iesaistīts pašvaldības iestādes “Spodra” darbinieks un, ja nepieciešams, citi speciālisti. Tā, piemēram, atskaites periodā 46 gaismas ķermeņu nomaiņu Alūksnes novada bibliotēkā veica minētās iestādes elektriķis.

Aktīva sadarbība pārskata periodā notika ar Alūksnes novada Izglītības pārvaldi, kuras atbildībā bija VARAM projekta “Sabiedrības digitālo prasmju attīstība” mācību organizēšana. Novada bibliotēkas aktīvi iesaistījās iedzīvotāju informēšanā par iespējam piedalīties minētajās mācībās, pilnveidoja zināšanas arī paši.

Bibliotēku darbinieki regulāri sadarbojas ar Sociālo lietu pārvaldes darbiniekiem, gan nodrošinot darbiniekiem pieņemšanas vietas bibliotēku telpās (Mārupē, Māriņkalnā), gan palīdz sociālā darbinieka klientiem sagatavot uz tikšanos nepieciešamos dokumentus.

Alūksnes novada bibliotēka un tās struktūrvienības turpina ciešu sadarbību ar novada izglītības iestādēm gan aktivitāšu organizēšanā, gan citos jautājumos. Tā, piemēram, pārskata periodā palīdzība sniegta Alekseja Grāvīša Liepnas pamatskolai informācijas sistēmas “Skolu Alise” ieviešanā, veikta skolas bibliotēkas krājuma inventarizācija. Savukārt Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzija ir ne tikai sadarbības partneris kopīgu aktivitāšu organizēšanā, bet savā dienesta viesnīcā laipni uzņem bibliotēkas viesus – rakstniekus, kad tie viesojas Alūksnē no tālākām Latvijas vietām.

Cieša sadarbība bibliotēkām ir ar Alūksnes novada kultūras centra speciālistiem. Vairākām novada bibliotēkām, atrodoties vienā ēkā ar pagasta tautas / kultūras namu, notiek sadarbība kopīgu aktivitāšu organizēšanā, kā arī ir iespēja izmantot tautas nama telpas un inventāru bibliotēkas pasākumiem. Tā, piemēram, Veclaicenes bibliotēka sadarbībā ar Alūksnes kultūras centra darbinieku organizēja gan Igaunijas Republikas Neatkarības dienas pasākumu pagastā, gan Joku vakaru Veclaicē, kopienas svētkus “Veclaicē notiek”, lāpu gājieni Lāčplēša dienā. Arī Alūksnes novada bibliotēkas organizētajos Grāmatu svētkos Alūksnē lielisks atbalsts ir Alūksnes novada Kultūras centrs - gan nodrošinot telpas, gan tehnisko aprīkojumu šim pasākumam, gan atbalstot finansiāli un papildinot svētku programmu ar kādu no pašdarbības kolektīvu priekšnesumiem.

Ilggadīgs un uzticams sadarbības partneris ir Alūksnes novada muzejs, kura speciālisti bibliotēkas atbalsta ne tikai informācijas un materiālu ieguvē novadpētniecības darbā, bet 2025. gada nogalē sagatavoja lielisku programmu novada bibliotēku darbinieku saliedēšanās pasākumam Ziemassvētku gaidās. Savukārt Alūksnes novada bibliotēka palīdzēja papildināt muzeja veidoto sajūtu un izziņas ekspozīciju “Aizsapņošanās”, kas veltīta novadniekam, dzejniekam un rakstniekam Aleksandram Pelēcim, ar viņa grāmatām.

Jau otro gadu, sadarbojoties ar Alūksnes Mūzikas skolu, Alūksnes novada bibliotēkas pasākumu zālītē pirms Ziemassvētkiem notiek skolas audzēkņu koncerts.

- **Sadarbība pagasta vai pilsētas /novada /reģiona ilgtspējas mērķu un virzienu īstenošanā**

Novada bibliotēkas aktīvi sadarbojas ar pašvaldību un citām institūcijām, lai piedalītos novada ilgtspējas mērķu sasniegšanā. Pārskata periodā bibliotēkās organizēti digitālo prasmju un medijpratības pasākumi, ikdienā tiek nodrošināts atbalsts iedzīvotājiem e-pakalpojumu izmantošanā. Bibliotēkās, piedāvājot kultūras un izglītojošus pasākumus dažādām vecuma grupām un mērķauditorijām, tiek veicināta kopienas saliedēšana, tiek nodrošināta bibliotēkas telpu pieejamība vietējām iniciatīvām, nevalstiskajām organizācijām un kopienu grupām, tādējādi stiprinot sociālo aizsardzību un iedzīvotāju līdzdalību. Tika popularizēta zaļā domāšana, piedaloties vides sakopšanas talkās un piedāvājot resursus par ilgtspējīgu dzīvesveidu, noorganizēta ekskursija jauniešiem uz saules elektrostaciju un dabas objektiem Cēsu novadā, lai iepazītu alternatīvās enerģijas iegūšanas iespējas un diskutētu par bioloģiskās daudzveidības nepieciešamību. Lai aktivizētu vietējās kopienas cilvēkus, noorganizēti 2 izzinoši iedvesmas braucieni pie novada mazajiem uzņēmējiem. Tiek turpināta novadpētniecības materiālu vākšana, digitalizēšana un popularizēšana, atbalstot Alūksnes novada kultūrvēsturiskās identitātes saglabāšanu un stiprinot lokālo identitāti.

Par konkrētām aktivitātēm lasīt pārskata 5. un 8. nodaļā.

- **Citi sadarbības partneri reģionā un Latvijā, veiktās sadarbības aktivitātes**

Bibliotēku veiksmīga darbība nav iedomājama bez uzticamiem sadarbības partneriem - kopienās esošajām nevalstiskajām organizācijām, interešu kopām, radošajām personībām, vietējiem novadpētniekiem u.c. Pārskata periodā bibliotēkas turpināja uzturēt saikni ar saviem jau esošajiem sadarbības partneriem, nepieciešamības gadījumā, veidojot jaunus savstarpējos kontaktus. Daži no sadarbības piemēriem pārskata periodā:

Alūksnes novada bibliotēka sadarbībā ar LNB Bibliotēku attīstības centru un ar Latvijas Republikas Kultūras ministrijas finansiālu atbalstu UNESCO Pasaules medijpratības un informācijpratības nedēļā piedāvāja 2 nodarbības “Prāta spēks pret mākslīgo intelektu”, kurā seniori un kultūras darbinieki iepazīs ar mākslīgā intelekta iespējām un izaicinājumiem.

Veiksmīga sadarbība turpinājās ar centru Europe Direct Gulbene, kura filiāle darbojas Alūksnes novada bibliotēkā. Dažas no sadarbības aktivitātēm: centra Europe Direct Gulbene, Alūksnes novada bibliotēkas un Smiltenes tehnikuma Alsviķu teritoriālo struktūrvienības sadarbības rezultātā, tika noorganizēta izzinoša nodarbība "Uzturs veselībai", kuru lieliski papildināja tehnikuma audzēkņu salātu gatavošanas meistarklase. Gada nogalē noorganizēta tiešsaistes lekcija "Izdegšana: kā no tās izvairīties un kā mazināt sekas". Vairākas aktivitātes organizētas, sadarbojoties bibliotēkai, Europe Direct centram un Ernsta Gлика Alūksnes Valsts ģimnāzijai: prāta spēles "Cik daudz tu zini par Eiropas Savienību?", orientēšanās spēle "Atrodi! Izzini! Eiropas pēdas Alūksnē", sagaidot Eiropas dienu, aicinājām ikvienu pievienoties akcijai "Rokaspiediens Eiropai!", izzinoša ekskursija jauniešiem uz saules elektrostaciju un dabas objektiem Cēsu novadā, kā arī video konkurss jauniešiem "Alūksnietim ir ko teikt!", aicinājām iepazīt aizrautīgus un iedvesmojošus uzņēmējus, kas saimnieko Alūksnes novadā, apmeklējot dabiskā koka apstrādes meistara Harija Stradiņa darbnīcu, saimniecības "Igaunīši" un "Sprogas", keramiķi Uģi Puzuli, saimniecību "Jaunzvirgzdiņos", kur saimnieko Santa un Laine Meleces ("Pirts baudas") u.c.

Sadarbībā ar Latvijas Pensiju sistēmas dalībnieku asociāciju iedzīvotājiem piedāvāta lekcija "Latvijas pensiju sistēma. Ko es varu uzlabot?" un praktiskas konsultācijas.

Alūksnes novada bibliotēka sadarbībā ar Saeimas Pilsonības, migrācijas un sabiedrības saliedētības komisijas priekšsēdētāju Gunāru Kūtri iedzīvotājiem piedāvāja informatīvu pasākumu par migrācijas jautājumiem.

Ilzenes bibliotēka aktīvi sadarbojas ar biedrību "Ilzenes attīstība", iesaistoties Borisa un Ināras Teterevu fonda atbalstītā projekta "Izaudzē pats savam saimes galdam Alūksnes novada Ilzenes pagasta lauku sētās" aktivitātēs iniciatīvas "Pats savam saimes galdam" ietvaros.

Pededzes bibliotēkai aktīvs sadarbības partneris ir pagasta jauniešu grupa "Oluksnieši", kuri aktīvi iesaistās bibliotēkas organizētajās aktivitātēs un piedāvā savējās, piemēram, jauniešu sagatavotās spēles KABATĀĀ izspēlēšana bibliotēkā.

- **Pārrobežu sadarbība, starptautiskā sadarbība**

Pārskata periodā bibliotēkas nav iesaistījušās konkrētos sadarbības projektos starptautiskā līmenī. Ir individuāli sadarbības piemēri ar citu valstu cilvēkiem: Veclaicenes bibliotēka sadarbojusies ar igauņu kinematogrāfu, fotogrāfu Ago Ruus, sniedzot informāciju par novadniekiem - fotogrāfiem, kuri darbojās savās fotodarbnīcās pagājušajā gadsimtā, jo minētais fotogrāfs veido grāmatu. Pededzes bibliotēkas vadītāja palīdzējusi kādam Kanādas pilsonim sameklēt informāciju par dzimtas mājām Pededzes pagastā.

- **Bibliotēku interešu aizstāvības darbs**

Bibliotēku interešu aizstāvības darbā ļoti svarīgi ir regulāri nodrošināt informāciju pašvaldības deputātiem un administrācijai par bibliotēkas pakalpojumu pieprasījumu, piedāvājumu, organizētajām aktivitātēm un attīstības vajadzībām. Tādēļ turpinās regulāra komunikācija ar Alūksnes novada pašvaldības vadību un izpilddirektoru. Alūksnes novada bibliotēkas direktore katru mēnesi ne tikai piedalās iestāžu vadītāju sanāksmēs pie izpilddirektora un domes vadības, bet arī katru mēnesi sniedz rakstisku informāciju par paveikto bibliotēkās kārtējā mēnesī, šī informācija pieejama visiem iestāžu vadītājiem, domes vadībai, izpilddirektors svarīgākās ziņas iekļauj ziņojumā deputātiem pašvaldības domes sēdē. Informācija par bibliotēku darbu tiek iekļauta arī pašvaldības ikgadējā publiskajā pārskatā. Visa minētā rezultātā – pakāpeniski tiek uzlabota izpratne par bibliotēku nozīmi pašvaldības līmenī, kas atspoguļojās konstruktīvākā dialogā par finansējumu un attīstības prioritātēm

Gatavojot un iesniedzot pašvaldībā ikgadējo budžeta pieprasījumu, notiek sarunas ar domes vadību, administrācijas atbildīgajiem speciālistiem, sarunās tiek sniegti argumentēti priekšlikumi budžetā iekļautajiem izdevumiem, uzsverot nepieciešamību nodrošināt stabilu finansējumu krājuma atjaunošanai, infrastruktūras uzturēšanai u.c.

Alūksnes novada pašvaldība, domājot par efektīvu pašvaldības īpašumu apsaimniekošanu, turpina izvērtēt tās rīcībā esošo ēku, telpu noslodzi un optimālu izmantojumu. 23.12.2025. Alūksnes novada pašvaldība pieņēma lēmumu par Alūksnes novada bibliotēkas struktūrvienības “Liepnas bibliotēka” un Liepnas VPVKAC adreses maiņu – tās ar 15.01.2026. tiek pārceltas no esošajām telpām Alekseja Grāvīša Liepnas pamatskolas ēkā uz pagasta apvienības pārvaldes ēku adresē “Liepziedi”, Liepna, jo esošās bibliotēkas telpas būs nepieciešamas skolas vajadzībām, tā kā pašvaldība plāno slēgt izmantošanai vienu no skolas korpusiem nelielā skolēnu skaita dēļ. Minētajā gadījumā pašvaldība saņēmusi Liepnas pagasta iedzīvotāju vēstuli, kurā iedzīvotāji nepiekrīt bibliotēkas pārcelšanai un izsaka bažas par skolas un bibliotēkas turpmāko sadarbību, skolēnu lasītprasmes attīstību un bibliotēkas nozīmi pagasta kopienas dzīvē. Alūksnes novada bibliotēka sagatavoja atbildi uz iedzīvotāju iesniegumu, pamatojot, ka bibliotēkas pārcelšana uz pagasta centru stiprinās tās lomu kā informācijas, kultūras un sabiedrisko aktivitāšu vietai, kas ir ērti pieejama visiem pagasta iedzīvotājiem un bibliotēkas pārvietošana neietekmēs turpmāko bibliotēkas un skolas sadarbību. Līdzīgu Liepnas pagasta iedzīvotāju vēstuli saņēmusi arī Kultūras ministrija.

Jaunannas pagastā pašvaldības domes vadība, Alūksnes novada bibliotēkas un citi pašvaldības speciālisti piedalījās Jaunannas pagasta iedzīvotāju sapulcē, kurā iedzīvotāju padomes pārstāvis un pagasta iedzīvotāji sniedza priekšlikumus par pašvaldības īpašumu lietderīgu izmantošanu un pakalpojumu nodrošināšanu pagastā, tai skaitā – par bibliotēkas plānoto atrašanās vietu.

Alūksnes novada bibliotēkas direktore, tiekoties ar atsevišķām iedzīvotāju grupām (senioru kopa “Sudrabs”, Astmas un alerģijas biedrības Alūksnes nodaļa, Invalīdu biedrība, sociālie darbinieki, Alūksnes NVO atbalsta centrs), vienmēr atgādina un uzsver bibliotēkas lomu kā drošai, iekļaujošai un pieejamai vietai visām iedzīvotāju grupām, par pakalpojumiem, kas iedzīvotājiem ir pieejami bibliotēkās, par sadarbības iespējām utt.

Bibliotēku darbinieki piedalās dažādās savu kopienas aktivitātēs: erudīcijas spēlēs, interešu kopu satikšanās pasākumos, piedalās iedzīvotāju sanāksmēs, talkās u.c.

- **Sadarbības raksturojums novadpētniecības darbā**

Pārskata periodā bibliotēkas turpināja sadarbīties ar jau esošajiem partneriem – savu kopienu cilvēkiem, kurus iesaista novadpētniecības materiālu apzināšanā, pētniecībā un izstāžu, aktivitāšu organizēšanā. Kā atzīst bibliotekāri - visproduktīvākā sadarbība novadpētniecības darbā tiek īstenota caur vietējiem iedzīvotājiem, kuri dalās savās bērnības atmiņās un stāstos, ko viņiem vēstījuši viņu vecāki. Šis mutvārdu liecības ir būtisks avots, kas palīdz dokumentēt katra pagasta vēstures aspektus.

Sadarbības piemēri:

Publikāciju ikmēneša virtuālais apskats “Sen un nesen Alūksnē - ieskats avīžu lappusēs”. Rubrika top sadarbībā ar laikrakstu "Alūksnes un Malienas Ziņas", godinot un atzīmējot 100 gadus, kopš Alūksnei ir savs drukātais laikraksts, neaizmirstot par vēl vienu 2025. gadā nozīmīgu gadskaitli - Alūksnei - pirms 105 gadiem iegūto pilsētas statusu.

Izstāžu cikls “Alūksniešu vaļasprieki” – novadnieku Daces Alksnes, Sigitas Lejas, Ritas Balanes, Dainas Rudzītes, Rotas Dreimanis – Lipšānes, Baibas Balodes, Olgas Lodziņas radošo darbu izstādes Alūksnes novada bibliotēkā. Ciklā “Savējie iedvesmo!” - tikšanās ar jauno aktrisi alūksnieti Sandiju Dovgāni.

Alūksnes novada bibliotēkas bibliogrāfe Maija Semjonova piedalījās Alūksnes muzeja organizētajā lekciju ciklā ar pētījumu “Jaunā rosme Alūksnē”, sniedzot ieskatu ražošanas attīstībā Alūksnē pēc Otrā pasaules kara - par Alūksnes putnu fermas, Maizes kombināta un Alūksnes ēdnīcas darbību.

Organizējot novadpētniecības konkursa “Iepazīsim literāti Vitu Vīksnu!” noslēguma pasākumu, konkursa dalībnieki devās iepazīt Vitas Vīksnas dzimto Annas pagastu, kur laipni visus uzņēma SIA "Abio" vadība un ģimenes atpūtas un izklaides centrs “Bānīša brīnumzeme”.

Alūksnes novada bibliotēkas darbinieki, sadarbībā ar Alūksnes politiski represēto klubu “Sarma” organizēja piemiņas brīdi, atzīmējot leģionāru dienu.

Sadarbojoties ar SIA "Alūksnes putnu ferma" (tagad SIA "Agrova"), organizēts konkurss - viktorīna "Nāc nākdama, Liela diena, visi bērni tevi gaida...", video konkurss ģimenēm ar bērniem – "Galvenajā lomā ola" un novadpētniecības izstāde "Ieskats Alūksnes putnu fermas vēsturē".

Turpinājās sadarbība ar vēsturnieci Astrīdu Ievednieci, kura interesentus iepazīstināja ar pētījumu "Alūksnes Bērnu darba kolonija. 1947-1949" un papildināja bibliotēkas novadpētniecības materiālu krājumu.

Izcils sadarbības partneris bibliotēkām ir Jaunlaicenes muižas muzejs "Malēnieša pasaule". Tā, piemēram, Jaunlaicenes bibliotēka kopīgi ar muzeja darbiniekiem organizējusi pasākumu novadniecei Lijai Brīdakai "Sirds viršos brien". Minētā muzeja sagatavotā ceļojošā izstāde par malēniešu kāršu spēli "Puns" eksponēta Alūksnes, Jaunlaicenes un Mārkalnes bibliotēkās, bet izstāde "Malēnieša pasaule" – Veclaicenes bibliotēkā. Ilzenē savukārt eksponēta Alūksnes novada muzeja veidotā izstāde "Pa 7. Siguldas kājnieku pulka pēdām".

Jaunlaicenes bibliotēkā, sadarbībā ar Smiltenes novada Apes bibliotēku, notika grāmatas "Vienas dzimtas vēsture" atklāšana un tikšanās ar autori Jeļenu Makoveičuku.

Ilzenes bibliotēkā augustā notika tikšanās ar Igaunijas vēsturnieku (Jaak Prozes), kad viņš kopā ar filmēšanas grupu ciemojās Ilzenē, veidojot sižetu par līvu, leivu valodu Ilzenē. Bibliotēkā iepazīnās ar Ilzenes vietvārdu karti, kopā ar bibliotekāri apmeklēja Mežsloku senkapus, leivu apdzīvotu vietu "Paiķenos".

Tikšanās ar Ilzenes vēstures pētniekiem no Igaunijas, Lejasciema.

Filmēšanas grupa no Igaunijas Mežsloku senkapos.

- **Bibliotēkas sadarbības tīkls bērnu un jauniešu apkalpošanā, nozīmīgākie partneri, sadarbības vērtējums**

Bibliotēku sadarbības tīkls bērnu un jauniešu apkalpošanā ir diezgan stabils – tās, protams, vispirms ir 3 Alūksnes novada vispārējās izglītības iestādes – Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzija, Ziemeļu pamatskola, Alekseja Grāvīša Liepnas pamatskola un 5 novada pirmsskolas izglītības iestādes: Alūksnē – "Sprīdītis" un "Pienenīte", Malienā – "Mazputniņš", Alsviķos – "Saulīte", Jaunalūksnē – "Pūcīte". Bibliotēkas turpina attīstīt jau esošo sadarbību.

Minēsim dažus no sadarbības piemēriem pārskata periodā. Alūksnes novada bibliotēkā bija skatāmas vairākas izstādes, kurās eksponēti bērnu radoši darbi: piemēram, februārī – droša interneta mēnesī, bija skatāma PII "Sprīdītis" bērnu veidoto darbu izstāde "Drošība internetā bērnu acīm", izstādē "Podziņ zvēriņi" - Alūksnes vidusskolas 1.c klases skolēnu darbi, interesanta bija Alūksnes vidusskolas 3. klašu skolēnu krustdūriena tehnikā veidoto darbu izstāde, kā arī - kolāžu izstāde "Pavasārī atlido putni" un izstāde "Latvju raksti".

Pārskata periodā īpaši jāuzsver Māriņkalna bibliotēkas ciešā sadarbība ar Ziemeļu pamatskolu, konkrēti ar bērnu darba grupu "Bitītes" un "Taurenīši" audzinātājiem, kā arī 1.–3. klašu skolotājiem. Kopīgi organizētie izglītojošie un radošie pasākumi notikuši 1x mēnesī, jo lasīšanas aktivitātes un tematiskās nodarbības sekmē bērnu interesi par grāmatām, attīsta

lasītprasmi un rosina izzināties vēlmi jau pirmsskolas vecumā, veicinot pozitīvu attieksmi pret lasīšanu un nostiprinot bibliotēkas lomu jaunā lasītāja ikdienā. Caur skolotāju pamudinājumu, Ziemeļu pamatskolas skolēni aktīvi iesaistās “BJVŽ 2025” grāmatu lasīšanas aktivitātēs. Bibliotēkas darbiniece piedalās Latvijas Nacionālo bibliotēku piedāvātajos tīklošanās pasākumos darbā ar bērniem un jauniešiem, kas paplašina pieredzes apmaiņu un atbalsta mērķtiecīgu izglītojošo darbu.

Iedvesmojoties un atbalstot košo krāsu nedēļu Alūksnes vidusskolā, arī visas novada bibliotēkas aktīvi piedalījās akcijā “Krāsainā nedēļa”, kurā, ieskandinot Lieldienas, katra diena tika veltīta kādai krāsai – gan grāmatās, interjera priekšmetos un apģērbā.

Veiksmīga sadarbība Alūksnes novada bibliotēkai izveidojusies ar Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāziju, atzīmējot ikgadējās Dzejas dienas. Tā 2025. gadā notika radošais pasākums “Dzeja Alūksnei” – ar 3 dzejas skatuvēm katrā skolas ēkā un radošo darbu konkursu bērniem.

Pārskata periodā viens no Alūksnes novada bibliotēkas sadarbības partneriem bija centrs Europe Direct Gulbenē, kura filiāle darbojas Alūksnes novada bibliotēkā. Ar minētā centra finansiālu atbalstu un, veiksmīgi sadarbojoties ar Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāziju, noorganizētas vairākas aktivitātes: prāta spēles “Cik daudz tu zini par Eiropas Savienību?”, sagaidot Eiropas dienu, organizēta akcija "Rokasspiediens Eiropai", kuras laikā sadedzina rokās viens ar otru, simbolizējot vienotību un draudzību, organizēta tematiska nodarbība “Meža noslēpumi”, orientēšanās spēle “Atrodi! Izzini! Eiropas pēdas Alūksnē”, izziņoša ekskursija uz saules elektrostaciju un dabas objektiem Cēsu novadā, video konkurss jauniešiem “Alūksnietim ir ko teikt!”.

Uzticams sadarbības partneris Alūksnes novada bibliotēkai ir uzņēmums Alūksnes putnu ferma (tagad – “Agrova”), ar kura atbalstu noorganizēts video konkurss ģimenēm ar bērniem “Galvenajā lomā – ola!”.

Alūksnes novada bibliotēkā skatāma ceļojošā izstāde - rakstnieces Džoannas Ketlīnas Roulingas Harija Potera grāmatu kolekcija, kurā ir iekļautas 22 grāmatas 22 dažādās Eiropas valstu valodās. Izstāde tika organizēta sadarbībā ar Eiropas Komisijas pārstāvniecību un "Tulkojam Eiropu" biroju.

Atbilst ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem

Sagatavoja Iveta Ozoliņa, Alūksnes novada bibliotēkas direktore

12. Metodiskais un konsultatīvais darbs

- **Situācijas apraksts, kopaina, metodiskā un konsultatīvā darba prioritātes pārskata periodā**

2025.gadā Alūksnes novada bibliotēka, kā reģiona galvenā bibliotēka, veica 16 Alūksnes novada bibliotēkas struktūrvienību (publisko bibliotēku pagastu teritorijās) metodisko un konsultatīvo pārraudzību, nodrošinot darbinieku profesionālo pilnveidi un bibliotekāro pakalpojumu kvalitāti. Alūksnes novadā darbojās 3 skolu bibliotēkas- Alekseja Grāvīša Liepnas pamatskolas, Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzijas, Ziemeru pamatskolas bibliotēkas.

- **Reģiona galvenās bibliotēkas sniegtais metodiskais un konsultatīvais atbalsts, īstenotie profesionālās pilnveides un pieredzes apmaiņas pasākumi**

Metodiskajā un konsultatīvajā darbā izmantotas dažādas darba formas- klātienē semināri, tiešsaistes sapulces par aktuāliem jautājumiem, individuālas konsultācijas gan e-pastā, gan telefoniski un arī klātienē. Gada sākumā plašs un konsultatīvais darbs tiek veikts precīzu datu izgūšanā no BIS Alise un to izmantošanā, gatavojot gada pārskatus un ievadot statistikas datus LKDP. Vispirms precizēti neskaidrie jautājumi, konsultējoties ar LNB Bibliotēku attīstības centra darbiniekiem. 2025.gadā tika sniegts atbalsts Smiltenes novada 4 publiskajām un 2 skolu bibliotēkām darbā ar elektronisko katalogu, jo šo bibliotēku krājumi joprojām tiek atspoguļoti Alūksnes reģiona bibliotēku kopkatalogā. Pagastu un skolu bibliotēku darbiniekiem regulāri tiek nosūtīta informācija par jaunākajiem metodiskajiem materiāliem, aktualitātēm bibliotēku nozarē, par interesantām un darbā noderīgām publikācijām Latvijas Bibliotēku portālā, Bibliotekāru biedrības mājaslapā u.c.medijos.

Alūksnes novada bibliotēkas bibliogrāfe Maija Semjonova un galvenā bibliotekāre Erita Būdniece organizēja praktiskas nodarbības "Digitalizācija. Fotografija, tās ieskenēšana un tās apraksts" trīs pagastu bibliotēku darbiniecēm, kuras uzsāka kolekciju veidošanu un ieviešanu Digitālajā bibliotēkā. Dažādos darba jautājumos konsultācijas sniedza arī pārējie Alūksnes novada bibliotēkas darbinieki.

Profesionālo kompetenču paaugstināšanai pārskata periodā Alūksnes novada bibliotekāriem tika noorganizēti četri klātienē semināri un trīs tikšanās tiešsaistē. Alūksnes novada bibliotēkas organizētie profesionālās pilnveides pasākumi:

N.p.k.	Norises laiks	Norises vieta	Organizētājs - ANB	Pasākuma nosaukums, galvenās tēmas	Dalībnieku skaits	Stundu skaits
1.	19.03.	ANB	Alūksnes novada bibliotēka	ANB darbinieku seminārs	16	5 stundas
2.	14.10.	Gulbenes novads	Alūksnes novada bibliotēka sadarbībā ar Europe Direct centru Gulbenē	Pieredzes apmaiņas brauciens uz Lejasciema bibliotēku	10	1 stunda
3.	29.10.	ANB	Alūksnes novada bibliotēka sadarbībā ar Latvijas nacionālo bibliotēku un Kultūras ministriju	Seminārs pagastu bibliotekāriem. Nodarbība "Prāta spēks pret mākslīgo intelektu"	19	4 stundas

4.	07.10.	tiešsaistē	Alūksnes novada bibliotēka	Sapulce pagastu bibliotekāriem par aktuāliem darba jautājumiem	16	1,5 stundas
5.	25.11.	tiešsaistē	Alūksnes novada bibliotēka	Sapulce pagastu bibliotekāriem par aktuāliem darba jautājumiem	16	1,5 stundas
6.	09.12.	tiešsaistē	Alūksnes novada bibliotēka	Sapulce pagastu bibliotekāriem par aktuāliem darba jautājumiem	17	1,5 stundas
7.	17.12.	Alūksnes novada muzejs	Alūksnes novada bibliotēka	Ziemassvētku seminārs	15	4 stundas

Darba semināros un sanāksmēs pārrunājam un analizējam pārskata periodā paveikto, akcentējot labāko pieredzi, gan iepazīstinām darbiniekus ar aktualitātēm profesionālajā jomā, atsevišķas tiešsaistes sarunas kopā ar pašvaldības speciālistiem tika organizētas par klientu apkalpošanas centru darbu un pakalpojumiem.

29. oktobrī Alūksnes novada bibliotēkā UNESCO Pasaules medijpratības un informācijpratības nedēļas ietvaros notika nodarbība “Prāta spēks pret mākslīgo intelektu”:
 plkst. 10.00 – senioriem,
 plkst. 12.00 – kultūras darbiniekiem (bibliotekāriem, muzeju un kultūras, tautas namu darbiniekiem).

Pasniedzējs: Guntis Laicāns, Microsoft sertificētais tehnoloģiju speciālists.

Organizēja Alūksnes novada bibliotēka sadarbībā ar LNB Bibliotēku attīstības centru un ar Latvijas Republikas Kultūras ministrijas finansiālu atbalstu.

16. decembrī svētku seminārs Alūksnes novada muzejā, kurā katras bibliotēkas vadītāja atskatījās un paanalizēja paveikto 2025. gadā.

2025.gadā Alūksnes novada bibliotēkā praksē savas teorētiskās zināšanas nostiprināja LKA Kultūras koledžas 1. kursa studentei Alīnai Jegorovai. Prakses ietvaros studente bibliotēkas darbinieku uzraudzībā praktizējās bibliogrāfiskā apraksta veidošanā, grāmatu komplektēšanā un apstrādē, krājuma kārtošanā. 2025. gada nogalē praktikantei 2. prakses

ietvaros bija iespēja strādāt BIS Alise modulī Cirkulācija (lasītāju apkalpošana) un piedalīties pasākumu plānošanā un veidošanā.

Pārskata periodā novada bibliotekāri piedalījušies 64 klātienēs un tiešsaistes pasākumos. Sīkāk par apmeklētajiem profesionālās pilnveides pasākumiem skat. 4. Personāls.

- **Metodiskais un konsultatīvais atbalsts izglītības iestāžu bibliotēkām**

Alūksnes novadā darbojas 3 skolu bibliotēkas.

Skolu bibliotekāri tiek informēti par lasīšanas veicināšanas programmu “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija”, “Skaļās lasīšanas sacensība”, kā arī regulāri tiek pārsūtīta informācija par aktualitātēm darbā ar bērniem un jauniešiem, LNB mācībām un semināriem. Visaktīvākais metodiskais darbs ar skolu un pagastu bibliotēkām notiek tieši lasīšanas veicināšanas programmas “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija” koordinēšanā. Mēs ne tikai veicam konsultatīvo darbu, bet arī lasītājiem nododamo balvu sadali un, uzsākot lasīšanas aktivitāti, - arī LNB dāvināto kolekcijas grāmatu sadali. Ja rodas nepieciešamība, konsultējam individuāli par dažādiem profesionāliem jautājumiem. Pēc skolu bibliotēku darbinieku pieprasījuma, tiek sniegtas praktiskas konsultācijas par darbu BIS Alise. Katra gada sākumā tiek sniegts konsultatīvais atbalsts datu ievadē LKDP. 2025. gadā Alekseja Grāvīša Liepnas pamatskolas bibliotēka uzsāka darbu BIS ALISE. Uzsākot darbu BIS Alise, tika sniegta palīdzība krājuma rekatalogizācijā.

2025. gadā Alūksnes novada bibliotēkas trīs darbinieki palīdzēja veikt grāmatu krājuma inventarizāciju E. Glika Alūksnes valsts ģimnāzijas 4.-6. klašu posmā, Ziemeru pamatskolas un A. Grāvīša Liepnas pamatskolas bibliotēkās.

- **Metodiskā un konsultatīvā darba organizācija darbā ar bērniem un jauniešiem**

Galvenie virzieni, kuros tiek strādāts:

- Konsultācijas klātienē, telefoniski un elektroniski par darbu ar bērniem un jauniešiem;
- Lasīšanas veicināšanas programmas “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija” aktivitāšu koordinēšana;
- “Skaļās lasīšanas sacensību” aktivitāšu koordinēšana, sadarbība konkursa organizēšanā un noslēguma pasākuma rīkošanā;
- Informēšana par LNB Bērnu literatūras centra aktivitātēm;
- Piedalīšanās semināros, semināros gūto atziņu un informācijas izplatīšana pagastu un skolu bibliotekāriem;
- E-pasta ziņu pārsūtīšana no dažādām ar bibliotēku darbu saistītām institūcijām (LNB, Net-Safe Latvia Drošs internets, Ziemeļvalstu birojs utt.).

- **Sadarbība ar citām iestādēm (metodiskā un konsultatīvā darba jomā) – minēt konkrētus piemērus**

Pārskata periodā Alūksnes novada bibliotēka saglabāja metodisko un konsultatīvo sadarbību starp novada publiskajām un skolu bibliotēkām.

Pēc nepieciešamības konsultēšanās notiek ar:

- LNB BAC (profesionālā pilnveide, metodiskais darbs, bibliotēku dalība lasītveicināšanas programmās ”Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija” un “ Nacionālās skaļās lasīšanas sacensībā”);
- LNB Kompetenču attīstības centru (profesionālā pilnveide);
- LR Kultūras ministrija;
- SIA Tietoevry (ALISE);
- KISC (projekts 3td e-grāmatas un abonētās datubāzes).

26. jūnijā centrs Europe Direct Gulbene un Alūksnes novada bibliotēka aicina iepazīt aizrautīgus un iedvesmojošus uzņēmējus, kas saimnieko Alūksnes novadā. Iepazināties ar

dabiskā koka apstrādes meistara Harija Stradiņa darbnīcu, viesojamies uzņēmēju saimniecībās “Igaunīši” un “Sprogas”.

14. oktobrī Europe Direct centrs Gulbenē, sadarbībā ar Alūksnes novada bibliotēku, organizēja iedvesmojošu rudens ekskursiju, kuras laikā iepazīnām radošus un aizrautīgus uzņēmējus, un kolēģes darbu Lejasciema pagasta bibliotēkā. Apmeklējām keramiķa Uģa Puzuļa darbnīcu Alsviķu pagastā, viesojāmies Ilzenes pagasta “Jaunzvirgzdiņos”, kur saimnieko Santa un Laine Meleces (“Pirts baudas”), un ģimenes uzņēmumā “Zaļā vaļā” Lejasciema pagastā. Noslēgumā apmeklējām Lejasciema Kultūrvēsturiskā mantojuma un tradīciju centru, kā arī Lejasciema pagasta bibliotēku.

- **Metodiskā un konsultatīvā darba problēmas un to risinājumi, profesionālās pilnveides vajadzības**

Alūksnes novada bibliotēkas 14 struktūrvienībās darbojas arī VKPKAC centri, un tās ir viena darbinieka bibliotēkas, tad lai bibliotēka biežāk būtu pieejama apmeklētājiem, retāk tiek rīkoti klātienē semināri.

Sakarā ar to, ka novada bibliotēkai nav sava transporta, tāpat arī finansējuma trūkuma dēļ, 2025. gadā netika organizētas vizitācijas uz novada bibliotēkām. Pagastu bibliotēkām 2027. gadā ir plānota akreditācija, tad 2026. gadā būtu nepieciešams apmeklēt tās, lai apskatītu reālo situāciju akreditācijas ieteikumu izpildē un veiktu nepieciešamos uzlabojumus bibliotēkā.

Sagatavoja Anita Zača,

Alūksnes novada bibliotēkas galvenā bibliotekāre metodiskajā darbā

Pielikums – fotomirkļi

2025. gada janvārī Alūksnes novada bibliotēkā nodibināts lasītāju klubiņš “Iedvesmas avots”

“Savējie iedvesmo” – tikšanās ar alūksnieti, jauno aktrisi Sandiju Dovgāni

Vēstures stunda Alūksnes novada bibliotēkā kopā ar vēsturnieci A.Ievednieci

Informatīvs pasākums par migrācijas jautājumiem kopā ar deputātu Gunāru Kūtri

Izzinoša ekskursija jauniešiem uz saules paneļu parku

Novadpētniecības konkursa "Iepazīsti novadnieci literāti Vitu Vīksnu" noslēguma pasākums – izzinoša ekskursija pa Vitas Vīksnas dzimto Annas pagastu

Pieredzes un iedvesmas brauciens, apmeklējot novada mazos uzņēmējus: dabiska koka apstrādes meistarū H. Stradiņu un dārzkopības uzņēmumu "Sprogas"

Baibas Balodes veidoto punktiņmandalu izstāde un meistarklase Alūksnes bibliotēkā

Ceļotāju stāsti: tikšanās ar ceļotājiem, grāmatu autoriem Alīnu un Jēkabu Andrušaitiem

Krāsaino grāmatu nedēļa novada bibliotēkās

Akcijā “Rokasspiediens Eiropai”, veidojot bezgalības zīmi un aptverot bibliotēkas un skolas ēkas, roku rokā vienojās Alūksnes vidusskolas audzēkņi, Alūksnes novada bibliotēkas darbinieki un citi alūksnieši

Alūksnes novada bibliotēka ar centra Europe Direct Gulbene atbalstu organizētā izzinoša nodarbība “Uzturs veselībai” Smiltenes tehnikuma Alsviķu teritoriālās struktūrvienības audzēkņiem Lekcija + meistarklase salātu gatavošanā

Bibliotēku nedēļā Alūksnes novada bibliotēkā ikviens varēja piedalīties akcijā “Es mīlu lasīt!”

Astmas un alerģijas biedrības Alūksnes nodaļas biedri Alūksnes novada bibliotēkā izspēlē spēli "Iepazīsti Alūksnes novadu!"

Nodarbība senioriem "Prāta spēks pret MI"

Grāmatu svētkos Alūksnē ar lasītājiem tikās Zani Nuts, Lia Guļevska, Romans Lācis, Zane Eniņa, Jānis Slaidiņš, Evija Gulbe